ראשית למוד החמש

מאת

י. ז. פרשברג

ספר ראשון

ניו־יורק

תרפ"ג

הוֹצָאַת „מִשְׁמָר"

רֵאשִׁית לִמּוּד הַחֻמָּשׁ

סֵפֶר רִאשׁוֹן

מֵאֵת

י. ז. פְּרִישְׁבֶּרְג

נוּיוֹרְק, תַּרְפַּ"ג.

מעין הקדמה.

אם הייתי רוצה לכתוב הקדמה לספרי, ולבאר בה את העיקרים הפדגוגיים שהונחו ביסודו, — הייתי צריך לכתוב מחברת מיוחדה, וכזו אקוה להוציא בקרוב — לשם מטרות כלליות. אולם אין הדבר הכרחי בשביל השמוש בספר. המורה, אפילו בעל נסיון מועט, ימצא את העיקרים האלה בדרך עבודתו. כי לא „חומר לעבודה" נתתי כאן, אלא את העבודה עצמה. למוד החומש לילדי אמריקה — רק קומץ קטן של מורים יודעים את דרכיו. ספר זה מכוון לכל המורים, ולהפך — אפילו להמשובחים, שלא יצטרכו לעבוד עבודת פרך, אשר בין כה ובין כה כמעט שהיא יוצאה לבטלה, בהיות כל החומר הנלמד שמסביב למקור — למוד שבעל פה, וברובו — רק המורה מדבר והתלמיד שומע, ולפיכך איננו מתרשם במוח התלמיד, ומכל שכן שאיננו נחרת בזכרונו, ולפיכך אין פרשה אחת משמשת הכנה לבאות, אלא בכל פרשה מתחילה העבודה מחדש.

אולם לתועלת המורים הצעירים, ראיתי לנכון לציין בזה כמה הוראות בדרכי השמוש בספר זה, וגם איזו הוראות כלליות, שתהיינה להם לזכרון.

הוראות למורים.

חלקי הספר. הספר נחלק לשלש מחלקות: מחלקה א׳ ערוכה פרקים פרקים. כל פרק מכיל: א) הרצאת הענין בעקבות המקור. לפעמים באה שיחה נהוצה בתוך ההרצאה או לפניה. ב) באור המלים ודרך שמושן. ג) חלופי הפעלים עם ו׳ המהפך. ד) שאלות. ה) שרשי המלים, או המלים עצמן, בלי נקוד. מחלקה ב: החומש במקורו. מחלקה ג: שלשה לוחות פעלים.

דרכי הלמוד. *) א) התלמידים קוראים (כל תלמיד — שנים שלשה פסוקים) את ההרצאה — פעם אחת או שתים. המורה מבאר את הקשה בקצור נמרץ, או גם מתרגם מלה בודדת. לפעמים הוא מפסיק את הקריאה בשאלה קצרה — לשם ברור הענין ולשם בחינת תלמידים בהקשבה.

ב) התלמידים קוראים את באורי המלים והדוגמאות. המורה שואל שאלות יותר מפורטות — עד כדי שגירת המשפט בפיהם. התלמידים נותנים גם דוגמאות משלהם (עבודה זו ניתנת אחר כך גם בתור שעורים שבכתב).

ג) חוזרים לקריאת ההרצאה עם שאלות יותר תכופות — לשם דיוק ושנון.

ד) חנוכים בחלוף הפעלים עם ו׳ המהפך — לתמונות פשוטות.

---

*) הרשות ביד המורה להאריך או לקצר בכל אחד מן האמצעים הללו כפי הצורך. מלבד זה נרשמו כאן מלכתחלה כמה דרכי למוד, שישתמש בהם המורה חליפות, פעם בזה ופעם בזה.

ה) התלמידים קוראים את השאלות ומשיבים עליהן (וניתנות גם לשעור שבכתב).

ו) התלמידים נבחנים בשרשים שבסוף כל פרק (שאינם ערוכים לפי הענין) לחבר על פיהם משפטים חפשיים, או מתוך הענין (ואחר כך — גם בכתב).

ז) המורה כותב על הלוח את השרשים לפי סדר הענין. התלמידים מרצים על פיהם את הספור בעל פה.

ח) הרצאה בעל פה (ואחר כך — בכתב).

המקור. ט) אחרי למוד פרקים אחדים קוראים התלמידים את פסוקי החומש (מחלקה ב׳), ומבארים על פי מה שלמדו מתוך פרקי מחלקה א׳. המורה שואל שאלה פה ושם. על פי ציוני מלים בודדות על הלוח — אפשר להרצות את הענין גם בסגנון החומש (ההתקדמות בפרקי מחלקה א׳ לעומת המקור — תהיה תמיד בפרקים אחדים).

לוחות הפעלים (מתחילים בזה לאחר למוד פרקים אחדים, ומקדישים לזה כשני רבעי שעה לשבוע).

י) בלוח הפעלים א׳ מסודרים הפעלים לתמונותיהם, כפי שהם נמצאים בספר זה. מכל תמונה באה דוגמה אחת ואחריה — שרשים להטות על פיה בפה ואחר כך בכתב, למשל: למשול, שמר—לשמור. את התמונות מסוג אחד, שאין להן אלא דוגמה אחת, מאסף המורה וכותב את שרשיהן על הלוח והתלמידים מטים אותן.

יא) בלוח ב׳ מסודרים הפעלים בסדר אלף בית. התלמיד קורא ומוסיף לכל תמונה את מלות הגוף והזמן, למשל: „הוא, כבר — אהב; הוא, עכשו (לא „עתה", שיש גם „אתה") — אוהב; אלהים עשה מאורות — להאיר (גם שעורים בכתב). ולהפך: המורה מציע (בשנוי מסדר הנטיה שבספר) את הגוף והזמן, והתלמידים אומרים את הנטיה.

יב) חנוך בלוח ג׳ על ידי שאלות המורה.

חזרה. יג) החזרה נחוצה מאד. והיא צריכה להעשות יותר מפעם אחת, אבל רק בדרך קריאה קלה ושאלות קצרות על ידי המורה. טוב לקבוע לזה את שעת הלמוד האחרונה בימים ידועים, בשעה שעבודה זו תהיה להם מעין מנוחה מעבודתם הרצינית קודם לזה.

נוספות לעבודה שבכתב. א) העתקה מתוך הספר.

ב) הרצאה חפשית על הענין על פי המקור.

ג) התלמידים מחברים בעצמם שאלות ותשובות מתוך הענין (לזה אפשר להרגילם לאט לאט).

ד) חבור משפטים על הפעלים שלמדו — מתוך לוחות הפעלים.

ה) לכתוב את שמות העצם, את הפעלים או את התארים שבפרק.

ו) לכתוב את השם והפעל מכל משפט.

ז) להרחיב איזו מן הדוגמאות שבבאורי המלים (המסוגלות לכך) עד כדי ספור.

בחינות והתחרות א) על כמה מן השאלות, שבכל הפרקים שלמד, הוא יודע לענות?

ב) על כמה מן השרשים בלוח ב׳ הוא יודע לחבר משפטים?

ג) מכמה שרשים הוא יודע את הכתיב?

ד) הרצאה בכתב בתוך חדר המחלקה, ומבלי לעיין בספר, על נושאים המוצעים על ידי המורה. לנושאים כאלו יכולים לשמש — שמות הפרקים שבספר.

ה) לאסוף שאלות בודדות מפרקים שונים, שיענו עליהם בכתב.

השואים המצוינים בגדלם הם שואים נעים. מבטאם הוא חצי סגל. ראוי שלא להקל בוה, שֶׁזה מוֹעִיל מאד לבהירות המבטא, ועוד יותר — להכָּרת בנין המלים.

בְּרֵאשִׁית

א. בְּטֶרֶם הָיָה הָעוֹלָם

לִפְנֵי הַרְבֵּה, הַרְבֵּה שָׁנִים — לֹא הָיָה כָּל דָּבָר.

לֹא הָיוּ אֲנָשִׁים, חַיּוֹת בְּהֵמוֹת וְעוֹפוֹת.

לֹא הָיוּ דָּגִים.

לֹא הָיָה עֵשֶׂב, עֵצִים וּפְרִי.

וְגַם אֶרֶץ לֹא הָיְתָה. וְלֹא הָיוּ שָׁמַיִם, שֶׁמֶשׁ, לְבָנָה וְכוֹכָבִים.

וְלֹא הָיָה יוֹם וָלַיְלָה.

בִּמְקוֹם הָאָרֶץ הָיָה תֹּהוּ וָבֹהוּ (רֵיק, לֹא־דָבָר)

הָיוּ רַק מַיִם, מַיִם רַבִּים.

וּגְבֹהִים מְאֹד הָיוּ הַמַּיִם, וַעֲמֻקִּים מְאֹד.

אֵין סוֹף לַמַּיִם מִלְמַעְלָה, וְאֵין סוֹף לַמַּיִם מִלְמַטָּה.

תְּהוֹם גָּדוֹל.

וְעַל פְּנֵי הַתְּהוֹם הָיָה חֹשֶׁךְ גָּדוֹל.

וְרוּחַ חֲזָקָה הִתְהַלְּכָה עַל פְּנֵי הַתְּהוֹם.

הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים

וֵאלֹהִים לֹא חָפֵץ כִּי יִהְיֶה תֹהוּ וָבֹהוּ.

אָז בָּרָא אֱלֹהִים יוֹם וָלַיְלָה, שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

בַּשָּׁמַיִם בָּרָא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, אֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת הַכּוֹכָבִים.

וְעַל הָאָרֶץ בָּרָא: עֵשֶׂב וְעֵצִים, אֲנָשִׁים, חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת, עוֹפוֹת וְדָגִים.

כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בָּרָא אֱלֹהִים בְּשִׁשָּׁה יָמִים.

שֵׁשֶׁת הַיָּמִים הָאֵלֶּה — הֵם הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל הָעוֹלָם.

אֱלֹהִים בָּרָא אֶת הָעוֹלָם בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים.

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת אֱלֹהִים מִן הַמְּלָאכָה.

הַנַּגָּר עוֹשֶׂה שֻׁלְחָן — מֵעֵץ.
הַחַיָּט עוֹשֶׂה בֶּגֶד — מֵאֶרֶג.
הַבַּנַּאי עוֹשֶׂה בַּיִת — מִלְּבֵנִים.

אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ — מֵאַיִן. (אַיִן, לֹא) כָּל דָּבָר לֹא הָיָה בָּעוֹלָם.

אֱלֹהִים בָּרָא.

הַחַיָּט עוֹשֶׂה אֶת הַבֶּגֶד — בַּיָּדַיִם.
הַנַּגָּר עוֹשֶׂה שֻׁלְחָן — בַּיָּדַיִם.
הַבַּנַּאי עוֹשֶׂה בַּיִת — בַּיָּדַיִם.

אֱלֹהִים אָמַר כִּי יִהְיוּ שָׁמַיִם, וְהָיוּ שָׁמַיִם.
אָמַר כִּי תִהְיֶה אֶרֶץ — וְהָיְתָה אֶרֶץ.

אֱלֹהִים בָּרָא.

הַחַיָּט לֹא בָּרָא אֶת הַבֶּגֶד. הַחַיָּט עָשָׂה אֶת הַבֶּגֶד.

הַבַּנַּאי לֹא בָּרָא אֶת הַבַּיִת. הוּא עָשָׂה אֶת הַבַּיִת.

הַנַּגָּר לֹא בָּרָא אֶת הַשֻּׁלְחָן. הוּא עָשָׂה אֶת הַשֻּׁלְחָן.

בָּרָא: עָשָׂה דָבָר בְּמַאֲמָר (אָמַר).

עָשָׂה דָבָר מֵאַיִן.

ב. הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר.

הוּא אָמַר כִּי יִהְיֶה אוֹר — וּבְרֶגַע אֶחָד הָיָה אוֹר.

אֱלֹהִים שָׂמַח עַל הָאוֹר, כִּי הָיָה טוֹב.

אֲבָל הָיָה גַּם אוֹר, וְגַם חֹשֶׁךְ.

בְּמָקוֹם אֶחָד הָיָה אוֹר, וּבְמָקוֹם אֶחָד הָיָה חֹשֶׁךְ.

אָז הִבְדִּיל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

הוּא עָשָׂה כִּי הָאוֹר יִהְיֶה בִּזְמַן אֶחָד, וְהַחֹשֶׁךְ — בִּזְמַן אַחֵר.

לִזְמַן הָאוֹר קָרָא אֱלֹהִים — יוֹם, וְלִזְמַן הַחֹשֶׁךְ קָרָא — לָיְלָה.

זֶה הָיָה הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בָּעוֹלָם עֶרֶב וָבֹקֶר, יוֹם וָלַיְלָה.

וְאָז בָּא הַיּוֹם הַשֵּׁנִי.

בְּטֶרֶם. לִפְנֵי אֲשֶׁר.

עוֹלָם. הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם, הֵם—הָעוֹלָם.

חַיָּה. כֶּלֶב, חָתוּל, אֲרִי, דֹּב, זְאֵב, פִּיל.

בְּהֵמָה. שׁוֹר, פָּרָה, כֶּבֶשׂ, עֵז.

יָרֵחַ. לְבָנָה.

תֹּהוּ־וָבֹהוּ. רֵיק; לֹא דָבָר.

תְּהוֹם. מַיִם עֲמֻקִּים מְאֹד; מַיִם בְּלִי סוֹף.

בָּרָא. עָשָׂה מֵאַיִן; עָשָׂה בְּמַאֲמָר.

שָׁבַת. נָח; הָיְתָה לוֹ מְנוּחָה.

מְלָאכָה.

אִישׁ כּוֹתֵב מִכְתָּב—הוּא עוֹבֵד; עוֹשֶׂה עֲבוֹדָה.

אִשָּׁה שָׂמָה אֵשׁ וְעֵצִים בַּתַּנּוּר—הִיא עוֹבֶדֶת; עוֹשָׂה עֲבוֹדָה.

הַחַיָּט עוֹשֶׂה מְלָאכָה. הַסַּנְדְּלָר עוֹשֶׂה מְלָאכָה.

מָה הִיא הַמְּלָאכָה שֶׁל הַחַיָּט? לַעֲשׂוֹת בְּגָדִים.

מָה הִיא הַמְּלָאכָה שֶׁל הַסַּנְדְּלָר? לַעֲשׂוֹת נְעָלִים.

מָה הִיא הַמְּלָאכָה שֶׁל הַבַּנָּי?

מָה הִיא הַמְּלָאכָה שֶׁל הַנַּגָּר?

אַיִן. אֵין; לֹא־דָּבָר.

מַאֲמָר. דָּבָר אֲשֶׁר אִישׁ אוֹמֵר.

הִבְדִּיל.

אֲנִי שָׂם מַחְבֶּרֶת בֵּין שְׁנֵי סְפָרִים. הַמַּחְבֶּרֶת מַבְדִּילָה בֵּין שְׁנֵי הַסְּפָרִים.

מִי הִבְדִּיל בֵּין הַסְּפָרִים? אֲנִי הִבְדַּלְתִּי בֵּין הַסְּפָרִים.

שְׁנֵי תַלְמִידִים יָשְׁבוּ יַחַד וְדִבְּרוּ. הַמּוֹרֶה הִבְדִּיל בֵּינֵיהֶם.

מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין סֻכָּר וּבֵין מֶלַח? (מָתוֹק, מַר).

מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין אִישׁ וּבֵין יֶלֶד?

מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה?

מִי עָשָׂה הַבְדֵּל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה?

מִי הִבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה?

מִי הָיָה הַמַּבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה.

בָּרִאשׁוֹנָה.

שְׁלשָׁה יְלָדִים כָּתְבוּ עַל הַלּוּחַ; בָּרִאשׁוֹנָה כָּתַב אַבְרָהָם, אַחֲרֵי כֵן כָּתַב יַעֲקֹב, וְאַחֲרֵי כֵן כָּתַב שְׁמוּאֵל.

כַּאֲשֶׁר בָּא שְׁמוּאֵל לְבֵית הַסֵּפֶר, לֹא הָיוּ עוֹד יְלָדִים. שְׁמוּאֵל בָּא בָּרִאשׁוֹנָה.

בְּרֵאשִׁית. בָּרִאשׁוֹנָה.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים בָּרָא אֱלֹהִים.

מְרַחֶפֶת. עָפָה הֵנָּה וָהֵנָּה.

הַצִּפּוֹר מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַבַּיִת. הַצִּפּוֹר עָפָה אֶל הַבַּיִת.

הַזָּמִיר מְרַחֵף עַל פְּנֵי הַקֵּן. הַזָּמִיר עָף אֶל הַקֵּן.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים. אֱלֹהִים אָמַר.

וַיַּרְא אֱלֹהִים. אֱלֹהִים רָאָה.

וַיְהִי אוֹר. וְהָיָה אוֹר.

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים. אֱלֹהִים קָרָא.

וַיַּבְדֵּל. הוּא הִבְדִּיל.

שְׁאֵלוֹת

כַּמָּה הֵם הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים?

מִי הוּא בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ?

מֶה הָיָה לִפְנֵי בְּרִיאַת (לִפְנֵי אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים) הָעוֹלָם?

מִמַּה בָּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים?

מַה בָּרָא אֱלֹהִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן?

אֵיךְ בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר?

לָמָּה הִבְדִּיל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ?

מֶה אָנוּ קוֹרְאִים יוֹם אֶחָד?

שָׁרָשִׁים

גבה. רחף. ברא. אמר. מאמר. ירח. דג. חיה.
בהמה. שבת. תהום. הלך. התהלך. בדל. הבדל.
מלאכה. עמק. תהו־ובהו. זמן. בראשית. עולם.
אין. מלח. מתוק. מר. עשב. עץ. פרי. ראשון. נגר.
ארג. בני. לבנים. כלב. חתול. דב. ארי. זאב. פיל.
פרה. שור. כבש. עז. בהמה.

ג. הַיּוֹם הַשֵּׁנִי

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם.

כָּל הָעוֹלָם הָיָה מָלֵא מַיִם.

וֵאלֹהִים אָמַר — כִּי בְּאֶמְצַע הַמַּיִם יִהְיֶה רָקִיעַ רַךְ וְגָדוֹל.

וְהָרָקִיעַ יִהְיֶה פָּרוּשׂ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם.

וְהָרָקִיעַ הַזֶּה יַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר לְמַעְלָה וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת

וֵאלֹהִים עָשָׂה אֶת הָרָקִיעַ.

וְהוּא הִבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ.

וְכֵן הָיָה. הָרָקִיעַ עוֹמֵד מֵאָז וְעַד הַיּוֹם.

וֵאלֹהִים קָרָא לָרָקִיעַ—שָׁמָיִם.

וְהָיָה יוֹם שֵׁנִי עֶרֶב וָבֹקֶר.

רָקִיעַ. מַפָּה גְדוֹלָה, כְּמוֹ הַמַּפָּה הַפְּרוּשָׂה עַל הַשֻּׁלְחָן.

הַמָּסָךְ פָּרוּשׂ עַל הַחַלּוֹן.

בְּאֶמְצַע. דָּוִד יוֹשֵׁב מִצַּד זֶה, פִּנְחָס יוֹשֵׁב מִצַּד זֶה, וְשִׁמְעוֹן יוֹשֵׁב בְּאֶמְצַע.

כִּסֵּא אֶחָד פֹּה, וְכִסֵּא אֶחָד—שָׁם, וְהַשֻּׁלְחָן—בְּאֶמְצַע.

בְּתוֹךְ. בְּאֶמְצַע.

הַמַּיִם בְּתוֹךְ הַכּוֹס. הַסֵּפֶר בְּתוֹךְ הָאָרוֹן.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים. אֱלֹהִים עָשָׂה.

שְׁאֵלוֹת

מַה בָּרָא אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי?

אֵיפֹה שָׂם אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ?

מֶה עָשָׂה הָרָקִיעַ? (הִבְדִּיל...)

ד. הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ, וְעַל הָאָרֶץ — עֵשֶׂב וְעֵצִים.

אֱלֹהִים אָמַר — כִּי כָּל הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ יִקָּווּ אֶל מָקוֹם אֶחָד, וְכַאֲשֶׁר יֵלְכוּ הַמַּיִם — תֵּרָאֶה יַבָּשָׁה.

וְכֵן הָיָה. הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם נִקְווּ אֶל מָקוֹם אֶחָד, וְכַאֲשֶׁר הָלְכוּ הַמַּיִם, נִרְאֲתָה יַבָּשָׁה.

וֵאלֹהִים קָרָא לַיַּבָּשָׁה — אֶרֶץ, וְלַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הַמַּיִם נִקְווּ שָׁם, קָרָא — יַמִּים.

וְהָאָרֶץ לֹא הָיְתָה יָפָה. כִּי לֹא הָיָה עָלֶיהָ כָּל דָּבָר.

אָז אָמַר אֱלֹהִים כִּי הָאָרֶץ תִּלְבַּשׁ בֶּגֶד.

וּמָה הוּא הַבֶּגֶד שֶׁל הָאָרֶץ?

הָעֵשֶׂב וְהָעֵצִים. כִּי הֵם מְכַסִּים אֶת פְּנֵי הָאֲדָמָה.

אֱלֹהִים אָמַר אֶל הָאָרֶץ כִּי הִיא תּוֹצִיא מִתּוֹכָהּ עֵשֶׂב מִכָּל מִין; עֵשֶׂב לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, תַּפּוּחֵי אֲדָמָה,

קִשּׁוּאִים וְעוֹד. וְגַם עֵצִים מִכָּל מִין תּוֹצִיא הָאָרֶץ: עֵץ־תַּפּוּחַ, עֵץ אַגָּס, וְעוֹד.

וֵאלֹהִים חָפֵץ כִּי כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הוּא בּוֹרֵא יִהְיוּ לְעוֹלָם, כְּמוֹ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ.

אֲבָל הָעֵשֶׂב וְהָעֵצִים אֵינָם חַיִּים לְעוֹלָם.

וְלָכֵן צִוָּה אֱלֹהִים כִּי הָעֵשֶׂב אֲשֶׁר תּוֹצִיא הָאָרֶץ— יַעֲשֶׂה פְּרִי תָּמִיד; כַּאֲשֶׁר שָׂמִים אוֹתוֹ בָּאָרֶץ — צוֹמֵחַ עֵשֶׂב אַחֵר.

וּבְכָל פְּרִי שֶׁל עֵץ יִהְיֶה זֶרַע, וְכַאֲשֶׁר שָׂמִים אֶת הַזֶּרַע בָּאָרֶץ, צוֹמֵחַ עוֹד עֵץ עִם פְּרִי.

וְהָיָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים. הָאָרֶץ דָּשְׁאָה (לָבְשָׁה) דֶּשֶׁא (בֶּגֶד) שֶׁל עֵצִים וָעֵשֶׂב.

הָאָרֶץ הוֹצִיאָה עֵשֶׂב מִמִּינִים רַבִּים.

וְכָל עֵשֶׂב יָכֹל לְהַזְרִיעַ (לַעֲשׂוֹת פְּרִי) עוֹד עֵשֶׂב.

וְגַם הוֹצִיאָה עֵצִים מִמִּינִים רַבִּים.

וְכָל עֵץ עָשָׂה פְּרִי מֵהַמִּין שֶׁלּוֹ.

וּבְתוֹךְ כָּל פְּרִי הָיָה הַזֶּרַע שֶׁלּוֹ—לְהַזְרִיעַ עוֹד עֵצִים.

וֵאלֹהִים שָׂמַח עַל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. כִּי הָיוּ טוֹבִים.
וְהָיָה יוֹם שְׁלִישִׁי עֶרֶב וָבֹקֶר.

יִקָּווּ. יִתְאַסְּפוּ.

אֲנָשִׁים רַבִּים הִתְאַסְּפוּ אֶל הַבַּיִת.
הַתַּלְמִידִים הִתְאַסְּפוּ אֶל הַחֶדֶר.
מַיִם רַבִּים יָרְדוּ מִן הֶהָרִים וְנִקְווּ אֶל מָקוֹם אֶחָד.
בַּבַּיִת הַזֶּה יֵשׁ אֲסֵפָה. אֲנָשִׁים רַבִּים הִתְאַסְּפוּ פֹּה.
בַּמָּקוֹם הַזֶּה יֵשׁ מִקְוֵה מַיִם. כִּי מַיִם רַבִּים נִקְווּ שָׁם.
מָחָר תִּהְיֶה אֲסֵפָה בַּבַּיִת. אֲנָשִׁים רַבִּים יִתְאַסְּפוּ.
מָחָר יֵרֵד גֶּשֶׁם. מַיִם רַבִּים יִקָּווּ בַּבּוֹר. בַּבּוֹר יִהְיֶה מִקְוֵה מַיִם.
אֱלֹהִים אָמַר כִּי כָּל הַמַּיִם יִקָּווּ אֶל מָקוֹם אֶחָד.

תֵּרָאֶה.

הַמַּחְבֶּרֶת עַל הַשֻּׁלְחָן. כָּל הַיְלָדִים רוֹאִים אֶת הַמַּחְבֶּרֶת.
הַמַּחְבֶּרֶת נִרְאֵית.
אִם תָּשִׂים אֶת הַמַּחְבֶּרֶת תַּחַת הַשֻּׁלְחָן. — הַאִם הִיא תֵּרָאֶה?
הִנֵּה הַמַּחְבֶּרֶת תַּחַת הַשֻּׁלְחָן. הַאִם הִיא נִרְאֵית?
מָתַי נִרְאֲתָה הַמַּחְבֶּרֶת? (כַּאֲשֶׁר הָיְתָה עַל הַשֻּׁלְחָן).

יַבָּשָׁה. מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מַיִם.

כַּאֲשֶׁר יוֹרֵד גֶּשֶׁם — הָאֲדָמָה לַחָה.

אַחֲרֵי כֵן יוֹצֵא הַשֶּׁמֶשׁ. הַשֶּׁמֶשׁ מְיַבֵּשׁ אֶת הָאֲדָמָה. הָאֲדָמָה יְבֵשָׁה.

בָּאָרֶץ יֵשׁ יַבָּשָׁה וְיַמִּים.

מְכַסִּים. הַמַּיִם כִּסּוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ. הָאָרֶץ לֹא נִרְאֲתָה.

הַמַּפָּה מְכַסָּה אֶת הַשֻּׁלְחָן.

הַיֶּלֶד מְכַסֶּה אֶת פָּנָיו בְּיָדָיו. הַפָּנִים לֹא נִרְאִים.

לְהוֹצִיא. הָאִישׁ הוֹצִיא דָּג מִתּוֹךְ הַמַּיִם.

הָאֵם אָמְרָה לַיַּלְדָּה כִּי תוֹצִיא אֶת הַתִּינוֹק מִתּוֹךְ הָעֶרֶשׂ.

הַיַּלְדָּה לֹא יָכְלָה לְהוֹצִיא אוֹתוֹ. נִגְּשָׁה הָאֵם וְהוֹצִיאָה אוֹתוֹ.

הַיֶּלֶד יָ צָ א מִן הַחֶדֶר. הַמּוֹרֶה הוֹ צִ יא אוֹתוֹ.

הָאָרֶץ הוֹצִיאָה עֵשֶׂב. הָעֵשֶׂב יָצָא.

לְעוֹלָם. כָּל הַיָּמִים.

אֱלֹהִים חַי לְעוֹלָם. הָאֲנָשִׁים אֵינָם חַיִּים לְעוֹלָם.

הָעוֹלָם. הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם — הֵם הָעוֹלָם.

צִוָּה. הַמּוֹרֶה צִוָּה לַיֶּלֶד: שֵׁב!

הָאָב צִוָּה לַיֶּלֶד: אַל תֵּלֵךְ הַחוּצָה!

צוֹמֵחַ. הָעֵשֶׂב צוֹמֵחַ מִן הָאֲדָמָה.

כַּאֲשֶׁר אֵין גֶּשֶׁם יוֹרֵד — הָעֵשֶׂב לֹא יָכֹל לִצְמוֹחַ.

דֶּשֶׁא. הַבֶּגֶד שֶׁל הָאֲדָמָה — עֵשֶׂב וְעֵצִים.

דָּשְׁאָה. לָבְשָׁה דֶשֶׁא.

תַּדְשֵׁא. אֱלֹהִים אָמַר כִּי הָאָרֶץ תִּלְבַּשׁ.

לְמִינוֹ. עַל כָּל עֵץ יִצְמַח פְּרִי מִן הַמִּין שֶׁלּוֹ.

מִין. תַּפּוּחִים וַאֲגָסִים הֵם שְׁנֵי מִינִים שֶׁל פְּרִי.

מִן. הַיֶּלֶד יָצָא מִן הַבַּיִת.

וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ. הָאָרֶץ הוֹצִיאָה.

שְׁאֵלוֹת

אֵיזוּ מַיִם נִקְווּ — הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ, אוֹ הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ?

לְאָן נִקְווּ הַמַּיִם?

לָמָּה אָמַר אֱלֹהִים כִּי יִקָּווּ הַמַּיִם?

מֶה הָיָה כַּאֲשֶׁר נִקְווּ הַמַּיִם?

מַה זֶּה יָם? (מִקְוֵה...)

מָה הוּא הַבֶּגֶד שֶׁל הָאֲדָמָה?

הַחַיִּים הָעֵשֶׂב וְהָעֵצִים לְעוֹלָם?

מֶה עָשָׂה אֱלֹהִים כִּי יִהְיוּ תָמִיד עֵשֶׂב וְעֵצִים?

שָׁרָשִׁים

אסף. צוה. זרע. הזריע. קוה. מקוה. דשא. תדשא. ים. רקיע. יצא. הוצא. פרש. כסה. תוך. ראה (תֵּרָאֶה, נראה). מן. מין. צמח. אמצע. הָעוֹלָם. לְעוֹלָם. מפה. מסך. תמיד. קשוא. אגם. תפוח.

ה. הַיּוֹם הָרְבִיעִי

בַּיּוֹם הָרְבִיעִי בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ.

הוּא אָמַר כִּי הַשֶּׁמֶשׁ יִהְיֶה מֶלֶךְ עַל הָאָרֶץ בַּיּוֹם, וְהַיָּרֵחַ יִהְיֶה מֶלֶךְ עַל הָאָרֶץ בַּלַּיְלָה.

בִּשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים הָיָה אוֹר בַּיּוֹם, וְחֹשֶׁךְ – בַּלַּיְלָה.

וְהַחֹשֶׁךְ בַּלַּיְלָה הָיָה גָּדוֹל מְאֹד.

אָז צִוָּה אֱלֹהִים כִּי יִהְיוּ שְׁנֵי מְאוֹרוֹת גְּדוֹלִים בָּרָקִיעַ.

אֶחָד, גָּדוֹל מְאֹד, יִהְיֶה בַּיּוֹם.

וְהַשֵּׁנִי, קָטָן מִן הָרִאשׁוֹן, יִהְיֶה בַּלַּיְלָה.

וְאָז גַּם בַּלַּיְלָה יִהְיֶה מְעַט אוֹר.

שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הָאֵלֶּה יִהְיוּ בָּרָקִיעַ—לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה, וְגַם יִתְּנוּ אוֹר עַל הָאָרֶץ.

וְכֵן הָיָה.

אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת, וְשָׂם אוֹתָם בָּרָקִיעַ לִמְשֹׁל (לִהְיוֹת מְלָכִים) עַל הָאָרֶץ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

לַמָּאוֹר הַגָּדוֹל נָתַן אֶת הַמֶּמְשָׁלָה עַל הַיּוֹם.

וְלַמָּאוֹר הַקָּטָן נָתַן אֶת הַמֶּמְשָׁלָה עַל הַלַּיְלָה.

וְגַם אֶת הַכּוֹכָבִים עָשָׂה אֱלֹהִים כִּי יִהְיוּ בָּרָקִיעַ בַּלַּיְלָה.

לַמָּאוֹר הַגָּדוֹל קָרָא אֱלֹהִים—שֶׁמֶשׁ, וְלַמָּאוֹר הַקָּטָן קָרָא—יָרֵחַ.

וֵאלֹהִים שָׂמַח עַל הַמְּאוֹרוֹת, כִּי הֵם טוֹבִים.

וְהָיָה יוֹם רְבִיעִי עֶרֶב וָבֹקֶר.

מָאוֹר. דָּבָר הַנּוֹתֵן אוֹר.

לִמְשֹׁל. לִהְיוֹת מֶלֶךְ. הַמֶּלֶךְ מוֹשֵׁל עַל הָאָרֶץ.

מֶמְשָׁלָה. לַמֶּלֶךְ יֵשׁ מֶמְשָׁלָה. לַמֶּלֶךְ יֵשׁ מְלוּכָה.
כַּאֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ מֵת — הַבֵּן לוֹקֵחַ אֶת הַמֶּמְשָׁלָה.
הַבֵּן מוֹשֵׁל עַל הָאָרֶץ.

לְהָאִיר. לָתֵת אוֹר.
הַשֶּׁמֶשׁ מֵאִיר בַּיּוֹם, וְהַיָּרֵחַ מֵאִיר בַּלַּיְלָה.

וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת. וְהֵם יִהְיוּ לִמְאוֹרוֹת.
וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים. אֱלֹהִים נָתַן (שָׂם) אוֹתָם.
לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם. כִּי יִמְשֹׁל בַּיּוֹם.

שְׁאֵלוֹת

מַה שֵּׁם הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים?
מַה גָּדוֹל יוֹתֵר — הַשֶּׁמֶשׁ אוֹ הַיָּרֵחַ?
לְמִי נָתַן אֱלֹהִים אֶת הַמֶּמְשָׁלָה עַל הַיּוֹם, וּלְמִי נָתַן אֶת הַמֶּמְשָׁלָה עַל הַלַּיְלָה?
מַה מֵאִיר עוֹד בַּלַּיְלָה?
מֶה הָיָה הַהֶבְדֵּל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה בִּשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים?
מֶה הָיָה הַהֶבְדֵּל בֵּין יוֹם וָלַיְלָה מִן הַיּוֹם הָרְבִיעִי וְאַחֲרֵי כֵן?

שָׁרָשִׁים

מָאוֹר. הֵאִיר. מֶלֶךְ. מְלוּכָה. מָשַׁל. מֶמְשָׁלָה. יוֹתֵר.

ו. יוֹם חֲמִשִּׁי

עָבְרוּ אַרְבָּעָה יָמִים.
אַרְבַּע פְּעָמִים הָיָה יוֹם וְאַרְבַּע פְּעָמִים הָיָה לַיְלָה.
לִפְנֵי אַרְבָּעָה יָמִים לֹא הָיָה כָּל דָּבָר.
הָיָה תֹהוּ וָבֹהוּ.
עַכְשָׁו הָיוּ הַרְבֵּה דְּבָרִים בָּעוֹלָם.
מָה הֵם?
אוֹר. רָקִיעַ. אֶרֶץ וְיַמִּים. דֶּשֶׁא וְעֵצִים שֶׁל פְּרִי.
שֶׁמֶשׁ, יָרֵחַ וְכוֹכָבִים.
הַאִם הָיָה דָּבָר חַי בָּעוֹלָם?
לֹא. דָּבָר חַי לֹא הָיָה.

מַה זֶּה דָּבָר חַי?
דָּבָר חַי—זֶה הוּא דָּבָר אֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה, שׁוֹמֵעַ, הוֹלֵךְ
אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא חָפֵץ, אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה.
סוּס. צִפּוֹר. דָּג. זְבוּב.
הַהוֹלֵךְ הָעֵשֶׂב?
הַהוֹלֵךְ הָעֵץ?
הַשָּׁעוֹן הוֹלֵךְ—הַאִם הוּא דָּבָר חַי?

מַדּוּעַ לֹא? (לֹא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא חָפֵץ).

הַשֶּׁמֶשׁ הוֹלֵךְ — הַאִם הוּא דָּבָר חַי?

מַדּוּעַ לֹא?

הֲרוֹאֶה הָעֵץ? הֲשׁוֹמֵעַ הוּא? הֲמֵרִיחַ הוּא?

בַּמֶּה הוֹלֵךְ הַסּוּס?

בַּמֶּה רוֹאֶה הַסּוּס?

לַשֻּׁלְחָן יֵשׁ רַגְלַיִם — הַאִם הוּא הוֹלֵךְ?

מַדּוּעַ לֹא?

לַבֻּבָּה יֵשׁ עֵינַיִם — הַאִם הִיא רוֹאָה?

מַדּוּעַ לֹא?

מַדּוּעַ הַסּוּס רוֹאֶה וְהוֹלֵךְ?

כִּי לַסּוּס יֵשׁ נֶפֶשׁ (נְשָׁמָה).

הַאִם רוֹאֶה הַסּוּס וְהוֹלֵךְ כַּאֲשֶׁר הוּא מֵת?

מַדּוּעַ לֹא?

כִּי הַנֶּפֶשׁ שֶׁלּוֹ אֵינֶנָּה חַיָּה.

מָתַי הוּא רוֹאֶה וְהוֹלֵךְ?

כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה.

לְכָל דָּבָר חַי אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים — נֶפֶשׁ חַיָּה.

הַאִם הַכִּסֵּא הוּא נֶפֶשׁ חַיָּה?

הַאִם הַשָּׁעוֹן הוּא נֶפֶשׁ חַיָּה?

הַאִם הַיֶּלֶד הוּא נֶפֶשׁ חַיָּה?

הָיוּ אֶרֶץ וְשָׁמַיִם, וְהַרְבֵּה דְבָרִים עַל הָאָרֶץ וְעַל הַשָּׁמָיִם.

אֲבָל נֶפֶשׁ חַיָּה לֹא הָיְתָה.

כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לֹא שָׁמְעוּ וְלֹא רָאוּ, וְגַם לֹא חָפְצוּ דָבָר.

אָז בָּא הַיּוֹם הַחֲמִשִׁי.

וֵאלֹהִים בָּרָא נֶפֶשׁ חַיָּה בַּמַּיִם.

וְעַל הָאָרֶץ בָּרָא נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר עָפָה בִּכְנָפַיִם.

מָה הֵן הַנְּפָשׁוֹת הַחַיּוֹת בַּמַּיִם?

הַהוֹלְכִים הַדָּגִים?...

הַדָּגִים שׂוֹחִים.

לַדָּגִים יֵשׁ סְנַפִּירִים. הַסְּנַפִּירִים הֵם כְּמוֹ כְּנָפַיִם קְטַנּוֹת.

בַּסְּנַפִּירִים הַדָּגִים שׂוֹחִים.

אֲבָל בַּמַּיִם יֵשׁ גַּם נְפָשׁוֹת הוֹלְכוֹת.

הֵן הוֹלְכוֹת לְאַט לְאַט. הֵן רוֹמְשׂוֹת.

נְפָשׁוֹת רוֹמְשׁוֹת יֵשׁ גַּם בַּמַּיִם וְגַם בַּיַּבָּשָׁה.
לְהַרְבֵּה נְפָשׁוֹת יֵשׁ רַגְלַיִם קְטַנּוֹת, וּבְרַגְלַיִם הֵן רוֹמְשׁוֹת.
אֲבָל יֵשׁ נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רַגְלַיִם, וְהֵן רוֹמְשׁוֹת עַל הַגָּחוֹן—נָחָשׁ, תּוֹלַעַת.
לְנֶפֶשׁ הָרוֹמֶשֶׂת אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים—רֶמֶשׂ וְגַם שֶׁרֶץ.
יֵשׁ רֶמֶשׂ הַמַּיִם וְיֵשׁ רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה.

בַּיּוֹם הַחֲמִשִׁי בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַדָּגִים הַגְּדוֹלִים וְהַקְּטַנִּים הַשּׂוֹחִים בִּסְנַפִּירִים, וְאֶת הָרֶמֶשׂ אֲשֶׁר בַּמַּיִם.

וְעַל הָאָרֶץ בָּרָא אֱלֹהִים עוֹף עִם כְּנָפַיִם.

הוּא אָמַר כִּי הַמַּיִם יִמָּלְאוּ שְׁרָצִים, וְעַל הָאָרֶץ יְעוֹפֵף עוֹף—עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם.

אֱלֹהִים בָּרָא עוֹפוֹת מִמִּינִים רַבִּים וְדָגִים מִמִּינִים רַבִּים.

וְהוּא בֵּרַךְ אֶת הַדָּגִים וְאֶת הָעוֹפוֹת כִּי יִהְיוּ לָהֶם הַרְבֵּה בָּנִים כְּמוֹ הַפְּרִי עַל הָעֵץ.

הוּא אָמַר לָהֶם: אֲנִי מְבָרֵךְ אֶתְכֶם, כִּי אַתֶּם תִּפְרוּ וְתִרְבּוּ.

אַתֶּם הַדָּגִים—תְּמַלְאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים, וְהָעוֹף יִרְבֶּה עַל הָאָרֶץ.

וַיְהִי יוֹם חֲמִשִּׁי עֶרֶב וָבֹקֶר.

נָחוּן. בֶּטֶן.

שֶׁרֶץ. דָּבָר הוֹלֵךְ וָרָץ.

עוֹף. נֶפֶשׁ עָפָה.

בֵּרַךְ. נָתַן לָהֶם בְּרָכָה.

תִּפְרוּ. אַתֶּם תִּהְיוּ כְּמוֹ פְּרִי.

תִּרְבּוּ. תִּהְיוּ הַרְבֵּה.

יִרְבֶּה. הוּא יִהְיֶה הַרְבֵּה.

תְּמַלְאוּ. תַּעֲשׂוּ אֶת הַמַּיִם מְלֵאִים.

יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם. הַמַּיִם יִמָּלְאוּ שֶׁרֶץ.

שָׁרְצוּ הַמַּיִם. הַמַּיִם מָלְאוּ שְׁרָצִים.

יְעוֹפֵף. יָעוּף הֵנָּה וָהֵנָּה.

תַּנִּינִים. דָּגִים גְּדוֹלִים.

לֵאמֹר. וְכֵן אָמַר.

פְּרוּ. אֲנִי מְצַוֶּה שֶׁאַתֶּם תִּפְרוּ.

וּרְבוּ. אַתֶּם תִּרְבּוּ.

וּמִלְאוּ. אַתֶּם תְּמַלְאוּ.

יִרֶב. הוּא יִרְבֶּה.

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים. וֵאלֹהִים בָּרָא.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים. אֱלֹהִים בֵּרַךְ.

שְׁאֵלוֹת

מַה בָּרָא אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַחֲמִשִׁי?

מַה שֵּׁם הַדָּגִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם?

מָה עוֹשִׂים הַדָּגִים בַּמַּיִם?

הַאִם כָּל הַנְּפָשׁוֹת בַּמַּיִם שׂוֹחוֹת

מָה אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים לְכָל דָּבָר חַי?

מָתַי בָּרָא אֱלֹהִים נְפָשׁוֹת חַיּוֹת?

אֵיךְ הוֹלְכִים הָעוֹפוֹת לְמַעְלָה?

אֵיךְ הוֹלְכִים הָרְמָשִׂים?

מָה הִיא הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ אֱלֹהִים אֶת הַדָּגִים, הָרְמָשִׂים וְהָעוֹפוֹת?

מַדּוּעַ בֵּרַךְ אוֹתָם?

שָׁרָשִׁים

גחון. פרה. שרץ. לאמר. שחה. רמש. עוף. עופף. ברך. תנין. רבה. סנפיר. מלא. שעון.

ז. יוֹם הַשִּׁשִּׁי

מָה הֵן הַנְּפָשׁוֹת הַחַיּוֹת אֲשֶׁר הָיוּ בַּמַּיִם?

מָה הֵן הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ עַל הָאָרֶץ?

עַל הָאָרֶץ הָיוּ רַק עוֹפוֹת עִם כְּנָפַיִם.

וְהֵם לֹא תָּמִיד עַל הָאָרֶץ. הֵם עָפִים לְמַעְלָה, יוֹשְׁבִים עַל הָעֵצִים.

וֵאלֹהִים חָפֵץ לִבְרֹא הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת חַיּוֹת אֲשֶׁר הֵן תָּמִיד עַל הָאָרֶץ.

אֶת הַנְּפָשׁוֹת הָאֵלֶּה בָּרָא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי.

וְלָאַחֲרוֹנָה בָּרָא אֶת הָאָדָם.

אֱלֹהִים צִוָּה לָאָרֶץ, כִּי הִיא תּוֹצִיא מִתּוֹכָהּ בְּהֵמָה—מִכָּל מִין, וְרֶמֶשׂ הַחַי עַל הָאֲדָמָה—מִכָּל מִין, וְחַיָּה—מִכָּל מִין.

וְכֵן הָיָה. הָאָרֶץ הוֹצִיאָה הַרְבֵּה מִינִים שֶׁל בְּהֵמָה—סוּס, חֲמוֹר, שׁוֹר, עֵז וְעוֹד; וּמִינִים רַבִּים שֶׁל חַיּוֹת—כֶּלֶב, חָתוּל, זְאֵב, אֲרִי וְעוֹד; וּמִינִים רַבִּים שֶׁל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה—נָחָשׁ, תּוֹלַעַת וְעוֹד.

וֵאלֹהִים שָׂמַח עַל כָּל זֶה, כִּי הָיָה טוֹב.

וְכָל הַדְּבָרִים הָיוּ בָּעוֹלָם. רַק דָּבָר אֶחָד חָסֵר.

מָה הַדָּבָר הַזֶּה?

מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין כָּל דָּבָר חַי וּבֵין הָאָדָם?
הָאָדָם הוֹלֵךְ עַל שְׁתֵּי רַגְלַיִם; הַחַיָּה וְהַבְּהֵמָה הוֹלְכוֹת עַל אַרְבַּע.
הָאָדָם מְדַבֵּר וְכָל הַחַיִּים אֵינָם מְדַבְּרִים.
הֲיְכֹלִים הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת לַעֲשׂוֹת כָּל דָּבָר אֲשֶׁר אָדָם עוֹשֶׂה?
מַדּוּעַ לֹא?
כִּי לְאָדָם יֵשׁ שֵׂכֶל. חָכְמָה.
וּבְכֵן—מָה הוּא הַדָּבָר הַטּוֹב מִכָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים?

אֱלֹהִים רָאָה כִּי כָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בָּרָא—טוֹבִים. אֲבָל אֵין לָהֶם שֵׂכֶל.
אֵין הֵם יְכֹלִים לַחֲרשׁ אֶת הָאֲדָמָה, לִזְרֹעַ זֶרַע (לָשִׂים אֶת הַזֶּרַע בָּאֲדָמָה כִּי יִצְמַח עוֹד פְּרִי).
אֵינָם יְכֹלִים לִנְטֹעַ עֵצִים, לִבְנוֹת בָּתִּים, וְעוֹד הַרְבֵּה דְבָרִים.
אָז אָמַר אֱלֹהִים:
אֲנִי אֶבְרָא אָדָם, וְאֶתֵּן לוֹ מְעַט מִן הַחָכְמָה שֶׁלִּי.

הָאָדָם יִהְיֶה מֶלֶךְ עַל כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ.
מֶלֶךְ גִּבּוֹר עוֹשֶׂה מִלְחָמָה עַל עִיר וְכוֹבֵשׁ אוֹתָהּ (לוֹקֵחַ אוֹתָהּ).

הָעִיר הִיא שֶׁלּוֹ. הוּא מוֹשֵׁל עַל הָעִיר.

הָאָדָם יִכְבֹּשׁ אֶת כָּל הַבְּהֵמוֹת וְהַחַיּוֹת.

הוּא יִכְבֹּשׁ אֶת הַכֶּלֶב — וְהַכֶּלֶב יִהְיֶה לוֹ לְעֶבֶד.

הוּא יִרְכַּב עַל הַסּוּס — וְהַסּוּס יֵלֵךְ אֶל כָּל מָקוֹם אֲשֶׁר הָאָדָם חָפֵץ.

הוּא יִרְדֶּה (יִמְשֹׁל) בַּשּׁוֹר. הַשּׁוֹר יַחֲרֹשׁ אֶת הַשָּׂדֶה שֶׁל הָאָדָם.

וְגַם אֶת הָאֲדָמָה יִכְבֹּשׁ הָאָדָם, וְהִיא תַעֲשֶׂה אֶת אֲשֶׁר הָאָדָם חָפֵץ.

הוּא יִזְרַע אֶת הָאֲדָמָה — וְהִיא תִתֵּן לוֹ לֶחֶם.

הוּא יִטַּע עֵץ — וְהָאֲדָמָה תוֹצִיא פְּרִי.

הָאָדָם יִבְנֶה בָּתִּים. יִבְנֶה אֳנִיּוֹת לָלֶכֶת בַּיָּם.

הוּא יִרְדֶּה בְּכָל הַדָּגָה אֲשֶׁר בַּמַּיִם, וְיִרְדֶּה גַּם בְּעוֹף הַשָּׁמָיִם.

הָאָדָם יִכְבֹּשׁ אֶת כָּל הָאָרֶץ, וְיִרְדֶּה בְּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ.

וֵאלֹהִים בָּרָא אֶת הָאָדָם.
שְׁתֵּי נְפָשׁוֹת בָּרָא — זָכָר וּנְקֵבָה. אִישׁ וְאִשָּׁה.
אֱלֹהִים בֵּרַךְ אוֹתָם, וְכֵן אָמַר לָהֶם:
אֲנִי מְבָרֵךְ אֶתְכֶם — כִּי תִּפְרוּ וְתִרְבּוּ, וּתְמַלְּאוּ אֶת הָאָרֶץ.
וְגַם תִּכְבְּשׁוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ.
אַתֶּם תִּרְדּוּ בִּדְגָה שֶׁל הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל הַחַיָּה הָרוֹמֶשֶׂת (הוֹלֶכֶת) עַל הָאָרֶץ.
וֵאלֹהִים אָמַר לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ:
אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם לֶאֱכוֹל אֶת כָּל הָעֵשֶׂב אֲשֶׁר יְכוֹלִים לִזְרֹעַ אוֹתוֹ, וְאֶת כָּל פְּרִי אֲשֶׁר יֵשׁ בּוֹ זֶרַע לִנְטֹעַ עוֹד עֵצִים.
וּלְכָל הַחַיָּה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ, וּלְכָל הָעוֹף, וּלְכָל הָרֶמֶשׂ הָרוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ — אֲנִי נוֹתֵן אֶת הָעֵשֶׂב הַיָּרֹק לֶאֱכֹל.
עַכְשָׁו הָיוּ כָּל הַדְּבָרִים בָּעוֹלָם.

וֵאלֹהִים שָׂמַח עַל כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה, כִּי הֵם טוֹבִים מְאֹד.

וַיְהִי הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי עֶרֶב וָבֹקֶר.

חָסֵר. אֶתְמוֹל הָיוּ פֹּה חֲמִשָּׁה סְפָרִים. הַיּוֹם מָצָאתִי אַרְבָּעָה. סֵפֶר אֶחָד חָסֵר.

אָדָם. אִישׁ אוֹ אִשָּׁה.

שֵׂכֶל. חָכְמָה. הָאָדָם יָכֹל לְהָבִין דָּבָר. הוּא חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת. כִּי יֵשׁ לוֹ שֵׂכֶל. יֵשׁ לוֹ חָכְמָה.

לַחֲרֹשׁ. כַּאֲשֶׁר הָאָדָם חָפֵץ לִזְרֹעַ אֶת הָאֲדָמָה — בָּרִאשׁוֹנָה הוּא חוֹרֵשׁ אוֹתָהּ, פּוֹתֵחַ אֶת פְּנֵי הָאֲדָמָה בְּמַחֲרֵשָׁה שֶׁל בַּרְזֶל.

לִזְרֹעַ. כָּל דָּבָר הַצּוֹמֵחַ מִן הָאָרֶץ, לֹא עַל עֵץ — זוֹרְעִים.

לִנְטֹעַ. עֵצִים נוֹטְעִים.

בְּרִיאָה. כָּל דָּבָר אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים.

עֶבֶד. אִישׁ הָעוֹבֵד בְּבֵית אִישׁ אַחֵר — הוּא עֶבֶד. הָעֶבֶד עוֹשֶׂה כָּל מַה שֶּׁבַּעַל הַבַּיִת מְצַוֶּה לוֹ.

יִרְכַּב. אִישׁ יוֹשֵׁב עַל הַסּוּס וְהוֹלֵךְ אִתּוֹ — הוּא רוֹכֵב עַל הַסּוּס, הַיּוֹם הוּא רוֹכֵב. מָחָר יִרְכַּב.

יִרְדֶּה. יִמְשֹׁל. יִמְלֹךְ. יִהְיֶה מֶלֶךְ.

אֳנִיָּה. בַּיִת הַהוֹלֵךְ עַל הַמַּיִם.

דָּגָה. כָּל הַדָּגִים אֲשֶׁר בַּמַּיִם, קוֹרְאִים — דָּגָה.

דְּגַת הַיָּם. הַדָּגָה שֶׁל הַיָּם.

זָכָר. אִישׁ

נְקֵבָה. אִשָּׁה.

הָרוֹמֶשֶׂת. הַהוֹלֶכֶת.

כָּל דָּבָר חַי רוֹמֵשׂ. עֵצִים וַאֲבָנִים אֵינָם רוֹמְשִׂים.

חַיָּה. נֶפֶשׁ אֲשֶׁר הִיא חַיָּה, וְלֹא מֵתָה.

הָאָדָם חַי עַל הָאָרֶץ. הַבְּהֵמָה חַיָּה עַל הָאָרֶץ.

חַיָּה. הַדֹּב — חַיָּה. הָאֲרִי — חַיָּה. הַשּׁוֹר — בְּהֵמָה. הַצִּפּוֹר — עוֹף.

חַיַּת הַשָּׂדֶה. הַחַיָּה שֶׁל הַשָּׂדֶה.

צֶלֶם. תְּמוּנַת הַפָּנִים.

דְּמוּת. תְּמוּנַת כָּל הַגּוּף.

בִּרְאִי קָטֹן אַתָּה רוֹאֶה רַק אֶת צֶלֶם הַפָּנִים.

בִּרְאִי גָדוֹל אַתָּה רוֹאֶה אֶת הַדְּמוּת שֶׁל כָּל הַגּוּף.

בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. כִּי יִהְיֶה מְעַט כָּמוֹנוּ, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ שֵׂכֶל וְחָכְמָה.*)

*) לא עמדנו בשיחות על הדברים „נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". הנחנו בזה מקום למורה. הַבֵּאוּר הכי טוב לילדים, הוּא עַל פִּי הָאַגָּדָה, שהקב"ה פונה אל הַמַּלְאָכִים.

שְׁאֵלוֹת

מַה בָּרָא אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי?

מָה הֵן הַבְּרִיאוֹת אֲשֶׁר הָיוּ עַל הָאָרֶץ לִפְנֵי הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי?

מֵאַיִן יָצְאוּ כָּל הַבְּרִיאוֹת הָאֵלֶּה?

מִי הוּא הָרוֹדֶה בְּכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הַבְּרִיאוֹת אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ?

מַדּוּעַ רוֹדֶה הָאָדָם בְּכָל הָאָרֶץ?

הַאִם הַדְּמוּת שֶׁל הָאָדָם הִיא כְּמוֹ הַדְּמוּת שֶׁל הַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת?

לְמִי דּוֹמֶה הָאָדָם?*)

מָה הִיא הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ אֱלֹהִים רַק אֶת הָאָדָם וְלֹא אֶת כָּל הַחַיִּים?

בַּמֶּה עוֹשֶׂה מֶלֶךְ מִלְחָמָה עַל עִיר? (בְּחֶרֶב)

הַאִם הָאָדָם עוֹשֶׂה מִלְחָמָה בְּחֶרֶב עִם הַבְּרִיאוֹת?

בַּמֶּה הוּא כּוֹבֵשׁ אוֹתָן?

מָה הֵם כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָאָדָם כּוֹבֵשׁ בְּחָכְמָתוֹ?

הַאִם יָכֹל הָאָדָם הָרִאשׁוֹן גַּם לַהֲרֹג אֶת הַחַיּוֹת וְלֶאֱכֹל אֶת הַבָּשָׂר שֶׁלָּהֶן?

---

*) לכתוב על הלוח: דומה—דמות, ולהראות על הדמיון שבין שתיהן.

מַה נָּתַן אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ לֶאֱכֹל?
מַה נָּתַן אֱלֹהִים לֶאֱכֹל לְכָל הַחַי?
בְּכָל הַיָּמִים כָּתוּב „וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב", וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי כָּתוּב „טוֹב מְאֹד"—מַדּוּעַ?

שָׁרָשִׁים

נחש. חכמה. דגת. תולעת. נקבה. ירק. צלם. חסר. לחרש. עבד. אניה. דמות. לנטוע. רכב. הצמח. רמש. זכר. ראי. רדה. בריאה. אדם. מחרשה. כבש. שכל. דֹב. לזרוע. אחרון. הבן. חשב. מחשבה. צוה. הרג.

ח. יוֹם הַשַּׁבָּת

מָה אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים לָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים לַמִּלְחָמָה?
אַנְשֵׁי צָבָא.
מָה הוּא אִישׁ אֶחָד הַהוֹלֵךְ בַּמִּלְחָמָה?
אִישׁ צָבָא.
לְכָל אַנְשֵׁי הַצָּבָא שֶׁל אַמֶרִיקָה, קוֹרְאִים—הַצָּבָא שֶׁל אַמֶרִיקָה.

לְכָל אַנְשֵׁי הַצָּבָא שֶׁל אַנְגְּלִיָּה, קוֹרְאִים — הַצָּבָא שֶׁל אַנְגְּלִיָּה.
לְאַמֶרִיקָה יֵשׁ אַנְשֵׁי צָבָא רַבִּים.
לְאַמֶרִיקָה יֵשׁ צָבָא גָּדוֹל.
אַנְשֵׁי הַצָּבָא עוֹשִׂים מִלְחָמָה.
הַצָּבָא עוֹשֶׂה מִלְחָמָה.

אֵיפֹה הֵם הַשֶּׁמֶשׁ, הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים?
מָה הֵם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ?
לַשֶּׁמֶשׁ, לַיָּרֵחַ וְלַכּוֹכָבִים אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים — הַצָּבָא שֶׁל הַשָּׁמַיִם; צְבָא הַשָּׁמַיִם.
כָּל הַבְּרִיאוֹת אֲשֶׁר בָּאָרֶץ, הֵן — צְבָא הָאָרֶץ.
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל הַצָּבָא שֶׁלָּהֶם, הֵם — הָעוֹלָם.

כִּלָּה. עָשָׂה הַכֹּל. גָּמַר.
הַחַיָּט כִּלָּה לַעֲשׂוֹת אֶת הַבֶּגֶד — הַחַיָּט כִּלָּה אֶת הַבֶּגֶד.
הַבֶּגֶד כָּלָה (נִגְמַר).
הַחַיָּט כִּלָּה אֶת מְלַאכְתּוֹ — הַמְּלָאכָה כָּלְתָה (נִגְמְרָה).
הַחַיָּט כִּלָּה אֶת הַבְּגָדִים — הַבְּגָדִים כָּלוּ (נִגְמְרוּ).
הַיְלָדִים כִּלּוּ אֶת הַלִּמּוּדִים — הַלִּמּוּדִים כָּלוּ.

קָדוֹשׁ. דָּבָר שֶׁהוּא רַק טוֹב, וְאֵין בּוֹ רָע.

דָּבָר שֶׁעוֹשִׂים לֵאלֹהִים.

סֵפֶר־תּוֹרָה, תְּפִילִין, מְזוּזָה הֵם—דְּבָרִים קְדוֹשִׁים.

שַׁבָּת וְיוֹם־טוֹב, הֵם—יָמִים קְדוֹשִׁים.

כָּל הַיָּמִים הֵם—יָמִים שֶׁל חוֹל.

אִישׁ קָדוֹשׁ אִישׁ הָעוֹשֶׂה רַק טוֹב. הָעוֹבֵד לֵאלֹהִים תָּמִיד.

וֵאלֹהִים כִּלָּה אֶת מְלַאכְתּוֹ.

כָּלוּ הַשָּׁמַיִם וְכָל הַצָּבָא שֶׁלָּהֶם. כָּלְתָה הָאָרֶץ וְכָל הַצָּבָא שֶׁלָּהּ.

בְּשִׁשָּׁה יָמִים כִּלָּה אֱלֹהִים אֶת כָּל הַמְּלָאכָה— הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם.

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת מִן הַמְּלָאכָה.

הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הָיָה לֵאלֹהִים יוֹם שֶׁל שִׂמְחָה. יוֹם־טוֹב.

וֵאלֹהִים חָפֵץ כִּי הַיּוֹם הַזֶּה יִהְיֶה תָּמִיד יוֹם קָדוֹשׁ לָאֲנָשִׁים.

אָז בֵּרַךְ אֱלֹהִים אֶת הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְעָשָׂה אוֹתוֹ לְיוֹם קָדוֹשׁ.

הוּא צִוָּה כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים יִשְׁבְּתוּ בּוֹ (בַּיּוֹם הַזֶּה) מִן הַמְּלָאכָה שֶׁלָּהֶם.

וְהוּא קָרָא לַיּוֹם הַזֶּה — שַׁבָּת.

כִּי אֱלֹהִים שָׁבַת בּוֹ מִמְּלַאכְתּוֹ, וְכָל הָאֲנָשִׁים יִשְׁבְּתוּ בּוֹ מִמְּלַאכְתָּם.

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם. הַשָּׁמַיִם כֻּלּוּ.

וַיְכַל אֱלֹהִים. אֱלֹהִים כִּלָּה.

וַיִּשְׁבֹּת אֱלֹהִים. אֱלֹהִים שָׁבַת.

וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ. הוּא קִדֵּשׁ אוֹתוֹ. עָשָׂה אוֹתוֹ לְיוֹם קָדוֹשׁ.

שְׁאֵלוֹת

מַדּוּעַ אָנוּ קוֹרְאִים לַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי — שַׁבָּת?

מָה הֵם הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים לָנוּ?

בַּמֶּה קִדֵּשׁ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לָאֲנָשִׁים?

מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין יוֹם קָדוֹשׁ וּבֵין יוֹם חוֹל?

כַּמָּה יָמִים שֶׁל חוֹל יֵשׁ בַּשָּׁבוּעַ?

כַּמָּה יָמִים קְדוֹשִׁים בַּשָּׁבוּעַ?

מַה זֶּה צְבָא הַשָּׁמַיִם וּצְבָא הָאָרֶץ?

מָה אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים לַשָּׁמַיִם וְלָאָרֶץ וּלְכֹל צְבָאָם?

ט. גַּן עֵדֶן

הָיְתָה אֶרֶץ אַחַת וּשְׁמָהּ עֵדֶן.
אֶרֶץ עֵדֶן הָיְתָה יָפָה וְנֶחְמָדָה מְאֹד.
יָמִים שֶׁל אוֹר רַב, וְלֵילוֹת יָפִים מְאֹד.
וְהָאֲדָמָה שֶׁל אֶרֶץ עֵדֶן הָיְתָה טוֹבָה מְאֹד לִזְרֹעַ זֶרַע וְלִנְטֹעַ עֲצֵי פְּרִי.
וְהַמָּקוֹם הַיָּפֶה בְּכָל הָאָרֶץ הָיָה בְּצַד הַמִּזְרָח.
בַּמָּקוֹם הַזֶּה, מִקֶּדֶם לְאֶרֶץ עֵדֶן נָטַע אֱלֹהִים גַּן גָּדוֹל.
וּבַגַּן הַזֶּה שָׂם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.
וֵאלֹהִים הִצְמִיחַ מִן הָאֲדָמָה עֵצִים רַבִּים.
כָּל עֵץ אֲשֶׁר הָיָה נֶחְמָד לִרְאוֹת וְטוֹב לְמַאֲכָל — הָיָה בַּגָּן.
וּבְאֶמְצַע הַגָּן הִצְמִיחַ אֱלֹהִים שְׁנֵי עֵצִים — הַטּוֹבִים מִכָּל עֲצֵי הַגָּן.
וְנִפְלָאִים הָיוּ הָעֵצִים.
שֵׁם הָעֵץ הָאֶחָד — עֵץ הַחַיִּים.

כִּי כַּאֲשֶׁר אָכַל אָדָם מִן הַפְּרִי שֶׁלּוֹ—הָיָה חַי לְעוֹלָם.

וְשֵׁם הָעֵץ הַשֵּׁנִי—עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

כִּי כַּאֲשֶׁר אָכַל אָדָם מִפִּרְיוֹ—הָיָה יוֹדֵעַ עַל כָּל דָּבָר, אִם הוּא טוֹב אוֹ רָע.

וּמֵאֶרֶץ עֵדֶן יָצָא נָהָר גָּדוֹל וּבָא אֶל הַגָּן, וְהִשְׁקָה אוֹתוֹ. נָתַן לוֹ מַיִם.

הָאֲדָמָה שָׁתְתָה אֶת מֵי הַנָּהָר, וְהָעֵצִים גָּדְלוּ וְצָמְחוּ יָפֶה מְאֹד.

נֶחְמָד. יָפֶה, דָּבָר אֲשֶׁר כָּל אִישׁ אוֹהֵב, דָּבָר אָהוּב.

חוֹמֵד. חָפֵץ מְאֹד. אוֹהֵב מְאֹד.

הַיֶּלֶד חָמַד לֶאֱכֹל אֶת הַתַּפּוּחַ—הַתַּפּוּחַ נֶחְמָד.

הַיֶּלֶד חוֹמֵד לִקְנוֹת בֶּגֶד יָפֶה—הַבֶּגֶד נֶחְמָד.

קֶדֶם. מִזְרָח. *)

גַּן. מָקוֹם אֲשֶׁר נָטְעוּ שָׁם עֵצִים יָפִים.

יָצַר. בָּרָא. אֱלֹהִים יָצַר אֶת הָאָדָם.

הִצְמִיחַ. עָשָׂה לִצְמֹחַ.

*) ללמד גם: מערב, דרום, צפון.

הָעֵצִים צוֹמְחִים מִן הָאֲדָמָה—הָאֲדָמָה מַצְמִיחָה אֶת הָעֵצִים.

נִפְלָא. דָּבָר אֲשֶׁר אֵין כָּמוֹהוּ.

אֲנָשִׁים רַבִּים הָלְכוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת. כִּי שָׁם הִתְפַּלֵּל חַזָּן גָּדוֹל. וְזִמֵּר זְמִירוֹת יָפוֹת עַד מְאֹד. הַחַזָּן הָיָה יֶלֶד בֶּן עֶשֶׂר שָׁנִים. כָּל הָאֲנָשִׁים הִתְפַּלְּאוּ. כָּל הָאֲנָשִׁים אָמְרוּ—זֶה יֶלֶד נִפְלָא.

הִשְׁקָה. הָאָב נָתַן לַיֶּלֶד מַיִם לִשְׁתּוֹת—הָאָב הִשְׁקָה אֶת הַיֶּלֶד. וְהַיֶּלֶד?

לְהַשְׁקוֹת. הָאֵם חָפְצָה לְהַשְׁקוֹת אֶת הַיֶּלֶד. הַיֶּלֶד לֹא חָפֵץ לִשְׁתּוֹת.

לְמַרְאֶה. לִרְאוֹת.

דַּעַת. לָדַעַת. הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ אֶת הַשִּׁעוּר. כִּי לֹא חָפֵץ לָדַעַת.

וַיִּטַּע ה׳. ה׳ נָטַע.
וַיָּשֶׂם. וְהוּא שָׂם.
וַיַּצְמַח ה׳. וֵאלֹהִים הִצְמִיחַ.

שְׁאֵלוֹת

אֵיפֹה נָטַע אֱלֹהִים אֶת הַגָּן?

מַה שֵּׁם שְׁנֵי הָעֵצִים הַנִּפְלָאִים?

מַדּוּעַ קָרְאוּ לָהֶם כֵּן?
אֵיפֹה הִצְמִיחַ אֱלֹהִים אֶת הָעֵצִים הַנִּפְלָאִים?
אֵיזֶה דָבָר טוֹב עָשָׂה הַנָּהָר לַגָּן?
אֶת מִי שָׂם אֱלֹהִים בְּתוֹךְ הַגָּן?

שָׁרָשִׁים

כלה. כָּלָה. גן. דעת. זמר. השקה. צבא. פלא. התפלא. הצמח. קדש. מראה. קדם. תוך. חמד. יצר. נחמד. מאכל. התפלל.

י. לֹא תֹאכַל

וֵאלֹהִים לָקַח אֶת הָאָדָם, וְהִנִּיחַ (שָׂם) אוֹתוֹ בַּגָּן שֶׁל אֶרֶץ עֵדֶן.
הוּא אָמַר לָאָדָם – כִּי יַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה וְיִשְׁמֹר אֶת הַגָּן מִן הַחַיּוֹת.
וֵאלֹהִים צִוָּה עַל הָאָדָם וְאָמַר לוֹ –
מִכָּל הָעֵצִים שֶׁל הַגָּן, אִם חָפֵץ אַתָּה לֶאֱכֹל – אֱכֹל!
אֲבָל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע – מִמֶּנּוּ לֹא תֹאכַל.

וְאִם תֹּאכַל מִמֶּנּוּ — לֹא תִחְיֶה לְעוֹלָם.

בַּיּוֹם אֲשֶׁר תֹּאכַל מִן הָעֵץ — תֵּדַע כִּי לֹא תִחְיֶה לְעוֹלָם.

הִנִּיחַ. שָׂם.

הַמּוֹרֶה אָמַר אֶל דָּוִד — קַח אֶת הַסֵּפֶר. דָּוִד לָקַח אֶת הַסֵּפֶר.

הַמּוֹרֶה אָמַר — הַנַּח אֶת הַסֵּפֶר. דָּוִד הִנִּיחַ אֶת הַסֵּפֶר.

שִׁמְעוֹן עָבַד כָּל הַיּוֹם. עַתָּה הוּא יוֹשֵׁב בַּבַּיִת וְנָח מִן הָעֲבוֹדָה.

יוֹם הַשַּׁבָּת הוּא יוֹם מְנוּחָה. כִּי אֱלֹהִים נָח מִמְּלַאכְתּוֹ.

הַסֵּפֶר מֻנָּח עַל הַשֻּׁלְחָן.

שׁוֹמֵר. הַכֶּלֶב שׁוֹמֵר אֶת הַבַּיִת מִן הַגַּנָּבִים.

הַמּוֹרֶה יָצָא מִן הַחֶדֶר וְאָמַר לְיֶלֶד אֶחָד לִשְׁמֹר עַל הַסֵּדֶר.

צִוָּה. הָאָב צִוָּה אֶת הַבֵּן — אַל תֵּלֵךְ הַחוּצָה.

הַמּוֹרֶה צִוָּה לַתַּלְמִידִים לָקוּם — הֵם קָמוּ.

מִמֶּנּוּ. מִן־הוּא.

יָשַׁבְתִּי כָּל הַיּוֹם בַּבַּיִת וְלֹא יָצָאתִי מִמֶּנּוּ. מִמַּה?...

הָלַכְתִּי אֶל שִׁמְעוֹן וְלָקַחְתִּי מִמֶּנּוּ סֵפֶר.

אִמִּי נָתְנָה לִי תַּפּוּחַ. אֲנִי אָכַלְתִּי מִמֶּנּוּ, וְנָתַתִּי מִמֶּנּוּ גַּם לְאָחִי.

וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים לָקַח.	לְעָבְדָהּ. לַעֲבֹד אוֹתָהּ,
וַיַּנַּח. וְהוּא הִנִּיחַ.	לְשָׁמְרָהּ. לִשְׁמֹר אוֹתָהּ.
וַיַּנִּיחֵהוּ. וְהוּא הִנִּיחַ אוֹתוֹ.	בְּיוֹם אֲכָלְךָ. בַּיּוֹם אֲשֶׁר תֹּאכַל.
וַיְצַו אֱלֹהִים. אֱלֹהִים צִוָּה.	לֵאמֹר. כֵּן אָמַר לוֹ.

שְׁאֵלוֹת

מַה צִוָּה אֱלֹהִים לָאָדָם.

מָה הָעֹנֶשׁ אֲשֶׁר שָׂם אֱלֹהִים עַל הָאָדָם אִם יֹאכַל מֵעֵץ הַדָּעַת?

מָתַי שָׂם עָלָיו אֱלֹהִים אֶת הָעֹנֶשׁ? (בַּיּוֹם אֲשֶׁר...)

לָמָּה הִנִּיחַ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּגַן עֵדֶן?

יא. הָאִשָּׁה

וֵאלֹהִים לָקַח אֶת כָּל הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה וְאֶת כָּל הָעוֹף אֲשֶׁר עָף עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם—וְהֵבִיא אֶל הָאָדָם.

אֱלֹהִים צִוָּה לָאָדָם—כִּי יִקְרָא שֵׁם לְכָל חַיָּה, לְכָל בְּהֵמָה, לְכָל עוֹף וּלְכָל רֶמֶשׂ הָרוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ.

הָאָדָם קָרָא שֵׁמוֹת לְכָל הַחַיִּים. לְאֶחָד קָרָא—
כֶּלֶב. לַשֵּׁנִי קָרָא—זְאֵב. וְכֵן לְכֻלָּם.

וֵאלֹהִים רָאָה כִּי הָאָדָם עָצֵב מְאֹד (לֹא שָׂמֵחַ.)
כִּי כָּל הַבְּרִיאוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ אֶל הָאָדָם—בָּאוּ
שְׁנַיִם, שְׁנַיִם—אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ.

לְכָל אֶחָד יֵשׁ חָבֵר, וְהָאָדָם יוֹשֵׁב לְבַדּוֹ. אֵין לוֹ
כָּל חָבֵר.

אֵין לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר דָּבָר.

אִם יֵשׁ לוֹ עֲבוֹדָה קָשָׁה, וְאֵינֶנּוּ יָכֹל לַעֲשׂוֹת
לְבַדּוֹ—אֵין לוֹ חָבֵר אֲשֶׁר יַעֲזֹר לוֹ.

אֵין לוֹ עוֹד נֶפֶשׁ אַחַת—לִשְׁאֹל מִמֶּנָּה עֵצָה—
אִם טוֹב לַעֲשׂוֹת דָּבָר זֶה, אוֹ דָּבָר זֶה.

כָּל הַיּוֹם הוּא עוֹבֵד לְבַדּוֹ.

וּבָעֶרֶב, כַּאֲשֶׁר כִּלָּה אֶת מְלַאכְתּוֹ—הוּא יוֹשֵׁב
לְבַדּוֹ.

וְהָיָה הָאָדָם עָצֵב מְאֹד.

אָז אָמַר אֱלֹהִים—

לֹא טוֹב לָאָדָם לִהְיוֹת לְבַדּוֹ.

אֲנִי אֶעֱשֶׂה חָבֵר לָאָדָם—אֲשֶׁר יִהְיֶה לְעֵזֶר לוֹ.
הֶחָבֵר הַזֶּה יֵשֵׁב תָּמִיד נֶגֶד הָאָדָם.
יְדַבֵּר אִתּוֹ, יַעֲבֹד אִתּוֹ, וִישַׂמַּח אוֹתוֹ.

וֵאלֹהִים הִפִּיל תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם—וְהָאָדָם יָשֵׁן שֵׁנָה חֲזָקָה.
אָז לָקַח אֱלֹהִים מִן הָאָדָם צֵלָע אַחַת—מִשְּׁתֵּי הַצְּלָעוֹת שֶׁלּוֹ.
וּבַמָּקוֹם אֲשֶׁר לָקַח אֶת הַצֵּלָע—סָגַר אֶת הַבָּשָׂר.
וֵאלֹהִים עָשָׂה אֶת הַצֵּלָע לְאִשָּׁה. בָּנָה אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁאִישׁ בּוֹנֶה בַּיִת.
אֱלֹהִים הֵבִיא אֶת הַבְּרִיאָה הַזֹּאת אֶל הָאָדָם וְצִוָּה אוֹתוֹ—כִּי יִקְרָא לָהּ שֵׁם—כְּמוֹ שֶׁקָּרָא לְכָל הַבְּרִיאוֹת.
הָאָדָם הִבִּיט אֶל הַבְּרִיאָה הַזֹּאת, וְאָמַר—
הַפַּעַם הַזֹּאת—הֵבִיא לִי אֱלֹהִים בְּרִיאָה אֲשֶׁר הִיא לְקוּחָה מֵעֲצָמַי וּמִבְּשָׂרִי.
הַשֵּׁם אֲשֶׁר יִקָּרֵא לַבְּרִיאָה הַזֹּאת, הוּא—אִשָּׁה, כִּי הִיא לֻקְּחָה מֵאִישׁ.

וְהָאִשָּׁה הָיְתָה חָבֵר טוֹב לָאָדָם.
וְהָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ הִתְהַלְּכוּ כָּל הַיּוֹם עֲרֻמִּים—וְלֹא הִתְבַּיְּשׁוּ.
כִּי לֹא יָדְעוּ עוֹד מַה זֶּה בֶּגֶד.
וְלֹא יָדְעוּ מַה טּוֹב וּמַה רָע.

הֵבִיא. הָאָב אָמַר לַיֶּלֶד—הָבֵא לִי כּוֹס מַיִם!
הַיֶּלֶד הָלַךְ וְהֵבִיא לָאָב כּוֹס מַיִם.

עָצֵב. לֹא שָׂמֵחַ.
כָּל הַיְלָדִים שִׂחֲקוּ בַחוּץ. הָאָב אָמַר לְמֹשֶׁה—אַל תֵּלֵךְ הַחוּצָה. מֹשֶׁה יָשַׁב בַּבַּיִת, וְהָיָה עָצֵב.

חָבֵר. מֹשֶׁה וְדָוִד הֵם חֲבֵרִים. הֵם הוֹלְכִים זֶה עִם זֶה, לוֹמְדִים זֶה עִם זֶה וּמְשַׂחֲקִים זֶה עִם זֶה.

לְבַד. הָאָב וְהָאֵם הָלְכוּ מִן הַבַּיִת. דָּוִד יָשַׁב בַּבַּיִת לְבַדּוֹ.
מֹשֶׁה שָׁאַל אֶת דָּוִד—מַדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדְּךָ בַּבַּיִת?
דָּוִד עָנָה—כִּי הָאָב וְהָאֵם הָלְכוּ.

עָזַר. שְׁלֹמֹה אָמַר—אֲנִי לֹא יָכֹלְתִּי לַעֲשׂוֹת אֶת הַשִּׁעוּר—וְאָחִי הַגָּדוֹל עָזַר לִי.
הַיַּלְדָּה לֹא הָלְכָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לְבֵית הַסֵּפֶר.
הִיא עָזְרָה לְאִמָּהּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַדְּבָרִים לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

עֵזֶר. אֲנִי לֹא יָכֹלְתִּי לַעֲשׂוֹת אֶת הַשִּׁעוּר וְאָחִי הַגָּדוֹל הָיָה לִי לְעֵזֶר.

הַיַּלְדָּה לֹא הָלְכָה לְבֵית הַסֵּפֶר. הִיא הָיְתָה לְעֵזֶר לְאִמָּהּ בַּבָּיִת.

הִפִּיל. הַכּוֹס נָפְלָה מִיַּד הַיֶּלֶד – הַיֶּלֶד הִפִּיל אֶת הַכּוֹס.

אִישׁ הָלַךְ בַּחוּץ וְגַם יֶלֶד קָטָן הָלַךְ. הָאִישׁ לֹא רָאָה אֶת הַיֶּלֶד. הָאִישׁ הִפִּיל אֶת הַיֶּלֶד. וְהַיֶּלֶד?...

נֶגֶד. שְׁנֵי יְלָדִים עוֹמְדִים – זֶה נֶגֶד זֶה.

נִרְדַּם. יָשֵׁן.

תַּרְדֵּמָה. שֵׁנָה.

הַיֶּלֶד יָשַׁב בַּלַּיְלָה וְקָרָא הַרְבֵּה – עַד אֲשֶׁר נִרְדַּם.

תַּרְדֵּמָה נָפְלָה עַל הַיֶּלֶד.

מַה הִפִּיל תַּרְדֵּמָה עַל הַיֶּלֶד?

הַקְּרִיאָה בַּסֵּפֶר הִפִּילָה תַּרְדֵּמָה עַל הַיֶּלֶד.

צֵלָע. צַד.

עֶצֶם. בַּבָּשָׂר יֵשׁ עֲצָמוֹת.

הָעֶצֶם קָשָׁה – הַבָּשָׂר רַךְ.

אֶת הַבָּשָׂר אוֹכְלִים, וְאֶת הָעֲצָמוֹת – זוֹרְקִים.

עֲצָמַי. עֲצָמוֹת שֶׁלִּי.

עֵירֹם }
עָרֹם } בְּלִי בְגָדִים.

אֲנָשִׁים עֵירֻמִּים. אֲנָשִׁים עֲרֻמִּים.

הִתְבַּיֵּשׁ. הַמּוֹרֶה שָׁאַל שְׁאֵלָה. כָּל הַיְלָדִים יָדְעוּ; וְיַעֲקֹב לֹא יָדַע. יַעֲקֹב הִבִּיט עַל הָאָרֶץ. הוּא הִתְבַּיֵּשׁ לְהַבִּיט אֶל הַיְלָדִים.

נַעַר גָּדוֹל בָּא אֶל בֵּית הַסֵּפֶר. הוּא לֹא יָדַע לִקְרֹא אָלֶף-בֵּית. הַנַּעַר הִתְבַּיֵּשׁ.

תַּחַת. בִּמְקוֹם... אֲנִי נוֹתֵן לְךָ תַּפּוּחַ אַחֵר — בִּמְקוֹם הַתַּפּוּחַ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִמְּךָ.

אֲנִי נוֹתֵן לְךָ תַּפּוּחַ אַחֵר — תַּחַת הַתַּפּוּחַ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִמְּךָ.

תַּחְתֶּנָּה. בִּמְקוֹמָהּ, בִּמְקוֹם הַצֵּלָע.

וַיָּבֵא אֱלֹהִים. וֵאלֹהִים הֵבִיא.
וַיִּבֶן אֱלֹהִים. אֱלֹהִים בָּנָה.
וַיַּפֵּל אֱלֹהִים. אֱלֹהִים הִפִּיל.
וַיָּבֵא. הוּא הֵבִיא.
וַיִּישָׁן. וְהוּא יָשֵׁן.
וַיְבִאֶהָ. וְהוּא הֵבִיא אוֹתָהּ.
וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר. סָגַר אֶת הַבָּשָׂר.
וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם. וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ.

וְלֹא יִתְבֹּשָׁשׁוּ. וְלֹא הִתְבּוֹשְׁשׁוּ, וְלֹא הִתְבַּיְּשׁוּ.

שְׁאֵלוֹת

מָה הוּא הָעֵזֶר אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לָאָדָם?
מַדּוּעַ עָשָׂה לוֹ עֵזֶר?
בַּמֶּה עוֹזֶרֶת הָאִשָּׁה לָאִישׁ?
לָמָּה הֵבִיא לָאָדָם אֶת כָּל הַחַיִּים?
לְמִי קָרָא הָאָדָם שֵׁם בָּאַחֲרוֹנָה (אַחֲרֵי כֵן)?
מַדּוּעַ קָרָא לָהּ אִשָּׁה?
אֵיךְ בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאִשָּׁה?
מַדּוּעַ לֹא רָאָה הָאָדָם כַּאֲשֶׁר אֱלֹהִים לָקַח מִמֶּנּוּ אֶת הַצֵּלָע?
מַדּוּעַ לֹא הִתְבַּיְּשׁוּ הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ לָלֶכֶת עֲרֻמִּים?

שָׁרָשִׁים

לבד. הנח. צוה. מְנח. עצב. תרדמה. לָקח. עֵזר. שמר. צלע. קרא (תִּקָּרֵא). ענש. תחת. תחתנה. הבא. חבר. נפל. הפל. ערם. נגד. עצם. עירם. התבושש. התביש.

יב. הַנָּחָשׁ וְהָאִשָּׁה

הַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מְאֹד—חָכָם גָּדוֹל לַעֲשׂוֹת רָע, וְטוֹב לֹא יָדַע.

כָּל הַיּוֹם חָשַׁב רַק לַעֲשׂוֹת רַע לָאָדָם, לַחַיּוֹת וְלַבְּהֵמוֹת.

תָּמִיד דִּבֵּר רַק שֶׁקֶר. דְּבַר אֱמֶת לֹא יָצָא מִפִּיו.

לֹא הָיָה עָרוּם כָּמוֹהוּ בְּכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

הוּא בָּא אֶל הָאִשָּׁה וְאָמַר אֵלֶיהָ בְּעָרְמָה—

הַאֱמֶת הַדָּבָר כִּי אֱלֹהִים אָמַר לָךְ וּלְאִישֵׁךְ, כִּי לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל הָעֵצִים אֲשֶׁר בַּגָּן?

וְהַנָּחָשׁ דִּבֵּר זֹאת בְּעָרְמָה. הוּא יָדַע—כִּי רַק מֵעֵץ הַדַּעַת אָמַר אֱלֹהִים—כִּי לֹא יֹאכְלוּ.

וְהָאִשָּׁה עָנְתָה לַנָּחָשׁ—

מִכָּל עֵץ הַגָּן אֲנַחְנוּ יְכֹלִים לֶאֱכֹל.

רַק מִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים—אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְגַם בַּיָּד אַל תִּגְּעוּ בּוֹ. וְאִם לֹא—אַתֶּם תָּמוּתוּ.

אָמַר הַנָּחָשׁ—

לֹא אֱמֶת הוּא. אַתֶּם לֹא תָמוּתוּ אִם תֹּאכְלוּ.

אֲבָל יוֹדֵעַ אֱלֹהִים—כִּי הַפְּרִי הַזֶּה יִפְקַח אֶת

עֵינֵיכֶם לִרְאוֹת וְלָדַעַת כָּל דָּבָר — אִם טוֹב אוֹ רָע,
וְאַתֶּם תִּהְיוּ חֲכָמִים כֵּאלֹהִים, וְהוּא לֹא חָפֵץ אֶת זֶה.
לָכֵן אָמַר לָכֶם — אַל תֹּאכְלוּ מִן הָעֵץ, פֶּן תָּמוּתוּ.
הָאִשָּׁה שָׁמְעָה אֶת דִּבְרֵי הַנָּחָשׁ, וְהִבִּיטָה אֶל
הָעֵץ.
הִיא רָאֲתָה כִּי יָפֶה הַפְּרִי מְאֹד, וְטוֹב הוּא לְמַאֲכָל,
וְנֶחְמָד לִרְאוֹת.
אָז לָקְחָה מִפְּרִי הָעֵץ — וְאָכְלָה.
אַחֲרֵי כֵן לָקְחָה עוֹד פְּרִי אֶחָד וְנָתְנָה לְאִישָׁהּ —
כִּי גַם הוּא יֹאכַל עִמָּהּ.
וְגַם הוּא אָכַל.
וְהַפְּרִי פָּקַח אֶת עֵינֵיהֶם לִרְאוֹת וְלָדַעַת כָּל דָּבָר.
הֵם יָדְעוּ מַה טּוֹב וּמַה רָע.
וְכַאֲשֶׁר נִפְקְחוּ עֵינֵיהֶם — רָאוּ וְיָדְעוּ — כִּי עֵירֻמִּים
הֵם.
הֵם יָדְעוּ — כִּי לֹא טוֹב לָלֶכֶת עֵירֻמִּים.
אָז לָקְחוּ עָלֶה גָּדוֹל שֶׁל עֵץ תְּאֵנָה,
תָּפְרוּ שְׁתֵּי חֲגוֹרוֹת וְלָבְשׁוּ אוֹתָן עַל הַמָּתְנַיִם.

נָחָשׁ. שֶׁרֶץ אָרֹךְ, הוֹלֵךְ עַל הַגָּחוֹן.

עָרוּם. חָכָם לְהָרַע, חָכָם לַעֲשׂוֹת רָע, וּלְדַבֵּר שֶׁקֶר.

עָרְמָה. אִישׁ עָרוּם מְדַבֵּר עָרְמָה וְעוֹשֶׂה עָרְמָה.

נָגַע. שָׂם אֶת הָאֶצְבַּע אוֹ אֶת הַיָּד עַל הַדָּבָר.

נָתָן חָפֵץ לְהַכּוֹת אֶת יוֹסֵף. אָמַר הָאָב — אַל תִּגַּע בּוֹ!

הַמּוֹרֶה אָמַר אֶל שִׁמְעוֹן — מַדּוּעַ הִכִּיתָ אֶת בִּנְיָמִין?

שִׁמְעוֹן עָנָה — אֲנִי גַם לֹא נָגַעְתִּי בוֹ בְּאֶצְבַּע.

פֶּן. כִּי־לֹא.

אַל תִּרְכַּב עַל הַסּוּס — פֶּן תִּפֹּל.

אַל תִּקַּח אֶת הַכּוֹס — פֶּן תִּשְׁבֹּר אוֹתָהּ.

פָּקַח. בַּבֹּקֶר פָּקַח הַיֶּלֶד אֶת עֵינָיו, וְרָאָה אֶת אִמּוֹ עוֹמֶדֶת עַל יַד מִטָּתוֹ.

פִּקֵּחַ. אִישׁ רוֹאֶה.

עִוֵּר. אִישׁ אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ רוֹאֶה.

פִּקֵּחַ. אִישׁ חָכָם, הָרוֹאֶה וּמֵבִין כָּל דָּבָר.

עָלֶה. עָלֶה שֶׁל פֶּרַח, עָלֶה שֶׁל עֵץ, עָלֶה שֶׁל סֵפֶר.

עֲלֵה תְאֵנָה. עָלֶה שֶׁל עֵץ תְּאֵנָה.

מָתְנַיִם. שְׁתֵּי צַלְעוֹת הָאָדָם בִּמְקוֹם הַחֲגוֹרָה.

הָאִישׁ חָגַר חֲגוֹרָה עַל הַמָּתְנַיִם.

כַּאֲשֶׁר הַיַּלְדָּה לוֹבֶשֶׁת אֶת הַשִּׂמְלָה—הִיא חוֹגֶרֶת חֲגוֹרָה מִסָּבִיב לַמָּתְנַיִם.

חֲגוֹרָה. בֶּגֶד קָצָר מִסָּבִיב לַמָּתְנַיִם.

תּוֹפֵר. הַחַיָּט תּוֹפֵר בְּגָדִים.

אַף גַּם. הַאִם גַּם.

לְהַשְׂכִּיל. לְהַבִּיט.

וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה. הָאִשָּׁה אָמְרָה.

וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה. הָאִשָּׁה רָאֲתָה.

וַתִּקַּח. וְהִיא לָקְחָה.

וַתֹּאכַל. וְהִיא אָכְלָה.

וַתִּתֵּן. וְהִיא נָתְנָה.

וַיֹּאכַל. וְהוּא אָכַל.

וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. וְעֵינֵי שְׁנֵיהֶם נִפְקְחוּ.

וַיֵּדְעוּ. וְהֵם יָדְעוּ.

וַיִּתְפְּרוּ. וְהֵם תָּפְרוּ.

וַיַּעֲשׂוּ. וְהֵם עָשׂוּ.

וִהְיִיתֶם. וְאַתֶּם תִּהְיוּ.

תְּמוּתוּן. אַתֶּם תָּמוּתוּ.

בְּיוֹם אֲכָלְכֶם. בַּיּוֹם אֲשֶׁר אַתֶּם תֹּאכְלוּ.

שְׁאֵלוֹת

מָתַי יָדְעוּ הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ כִּי עֵירֻמִּים הֵם?

מִי הִשִּׁיא (דִּבֵּר וְדִבֵּר) אֶת הָאִשָּׁה לֶאֱכֹל מֵעֵץ הַדַּעַת?

מַדּוּעַ הִשִּׁיא אוֹתָהּ?

מַה זֶּה עָרוּם?

מָה אָמַר אֱלֹהִים לָאָדָם.

מַה שָּׁאַל הַנָּחָשׁ?

הַאִם לֹא יָדַע הַנָּחָשׁ?

לָמָּה שָׁאַל?

מֶה עָנְתָה הָאִשָּׁה?

מָה אָמַר לָהּ הַנָּחָשׁ אַחֲרֵי כֵן?

הַאִם הָאִשָּׁה לְבַדָּהּ אָכְלָה מִן הַפְּרִי?

אֵיזוּ בְגָדִים עָשׂוּ לָהֶם?

מִמַּה עָשׂוּ אֶת הַחֲגוֹרוֹת?

שָׁרָשִׁים

נגע. ערם. תאנה. פקח. נחש. עלה. ערמה.
מתנים. פן. תפר. השכל. חגר. ארך. לכת.

יג. קוֹל אֱלֹהִים

וְהָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ שָׁמְעוּ אֶת קוֹל אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן.

וְהֵם הִתְחַבְּאוּ בְּתוֹךְ הָעֵצִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים.

וֵאלֹהִים קָרָא אֶל הָאָדָם, וְאָמַר לוֹ – אַיֶּכָּה?

אָמַר הָאָדָם – אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלְךָ מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן, וָאִירָא, כִּי עֵירֹם אָנִי, וְלָכֵן הִתְחַבֵּאתִי.

אָמַר אֱלֹהִים – מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה?

מִי הִגִּיד לְךָ כִּי לֹא טוֹב לְהִתְהַלֵּךְ עֵירֹם?

הַאִם אָכַלְתָּ מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתְךָ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ—וְעֵינֶיךָ נִפְקְחוּ לָדַעַת מַה טּוֹב וּמַה רָע?

אָמַר הָאָדָם—הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי, הַיּוֹשֶׁבֶת עִמִּי – הִיא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ—וָאֹכֵלְתִּי.

אָמַר אֱלֹהִים לָאִשָּׁה לָמָּה עָשִׂית זֹאת?

אָמְרָה הָאִשָּׁה – הַנָּחָשׁ הִשִּׁיא אוֹתִי—וָאֹכֵלְתִּי.

הִתְחַבֵּא. בָּא אֶל מָקוֹם שֶׁאֵין רוֹאֶה אוֹתוֹ.

הַיֶּלֶד יְהוּדָה שָׁבַר כּוֹס. הוּא יָרֵא מִן הָאֵם—הָלַךְ וְהִתְחַבֵּא.

הָאֵם קָרְאָה—יְהוּדָה, אַיֶּכָּ? יְהוּדָה, אַיֶּכָּ? בּוֹא הֵנָּה. אֲנִי לֹא אֶעֱשֶׂה לְךָ רָעָה.

מִרְיָם וְרָחֵל שִׂחֲקוּ בְּמִשְׂחַק הַמַּחֲבוֹאִים.

הָלְכָה רָחֵל וְהִתְחַבְּאָה—בְּתוֹךְ אֲרוֹן הַבְּגָדִים.

מִרְיָם הָלְכָה לְבַקֵּשׁ אֶת רָחֵל.

בִּקְּשָׁה וּבִקְּשָׁה וְלֹא מָצְאָה אוֹתָהּ. יָצְאָה רָחֵל מִן הָאָרוֹן, וְצָחֲקָה צְחוֹק גָּדוֹל.

רָחֵל אָמְרָה—אֲנִי הִתְחַבֵּאתִי בְּתוֹךְ אֲרוֹן הַבְּגָדִים. זֶה הוּא מַחֲבוֹא טוֹב.

אַיֶּכָּה. אַיֶּכָּ. אַיֵּה אַתָּה?

יָרֵא. יֶלֶד קָטָן יָרֵא לָלֶכֶת בַּלַּיְלָה בַּחוּץ.

הָאֵם קָרְאָה—יְהוּדָה, בּוֹא הֵנָּה. אַל תִּירָא. אֲנִי לֹא אֶעֱשֶׂה לְךָ רָעָה.

אִישׁ צַדִּיק יָרֵא אֶת אֱלֹהִים.

הִגִּיד. אָמַר.

הִשִּׁיא. חַיִּים אָמַר לְיוֹסֵף—בּוֹא עִמִּי אֶל בֵּית הַתְּמוּנוֹת.

יוֹסֵף לֹא חָפֵץ לָלֶכֶת, אַךְ חַיִּים דִּבֵּר וְדִבֵּר עָלָיו—עַד אֲשֶׁר הִשִּׁיא אוֹתוֹ. יוֹסֵף הָלַךְ.

הֲמִן הָעֵץ. הַאִם מִן הָעֵץ.

לְבִלְתִּי אֲכָל־. לֹא לֶאֱכֹל.

הַמּוֹרֶה צִוָּה אֶת הַיְלָדִים לְבִלְתִּי דַבֵּר בִּזְמַן הַלִּמּוּד.

עֵמָּדִי. עִמִּי. אֲנִי הָלַכְתִּי הַבַּיְתָה—וְגַם פִּנְחָס הָלַךְ עִמָּדִי

וַיִּשְׁמְעוּ. וְהֵם שָׁמְעוּ.

וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם. הָאָדָם הִתְחַבֵּא.

וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ. וְהָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ הִתְחַבְּאוּ.

וָאִירָא. וַאֲנִי יָרֵאתִי.

וָאֵחָבֵא. אֲנִי נַחְבֵּאתִי. הִתְחַבֵּאתִי.

וָאֹכֵל. וַאֲנִי אָכַלְתִּי.

שְׁאֵלוֹת

מַדּוּעַ הִתְחַבְּאוּ הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ?

מַה קָּרָא קוֹל אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם?

מֶה עָנָה הָאָדָם אֶת הָאֱלֹהִים?

אֵיךְ יָדַע הָאָדָם כִּי עֵירֹם הוּא?

מָה אָמַר הָאָדָם לֵאלֹהִים עַל הָאִשָּׁה?

מָה אָמְרָה הָאִשָּׁה?

שָׁרָשִׁים

איכה. עמדי. התחבא. לבלתי. הגד. השא. ירא

יד. קִלְלַת אֱלֹהִים לַנָּחָשׁ

וֵאלֹהִים קִלֵּל אֶת הַנָּחָשׁ קְלָלָה רָעָה וּגְדוֹלָה—
כִּי כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הוּא חַי—יִהְיוּ יָמִים רָעִים.
כִּי לֹא יִהְיוּ לוֹ רַגְלַיִם—וְהוּא יֵלֵךְ עַל הַגָּחוֹן תָּמִיד.
כִּי לֹא יֹאכַל עֵשֶׂב כְּכָל הַחַיּוֹת—רַק עָפָר יֹאכַל.
וְכָל אֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת הַנָּחָשׁ—יֵדַע כִּי הוּא מְקֻלָּל מֵאֱלֹהִים. כִּי אֱלֹהִים קִלֵּל אוֹתוֹ.

אֱלֹהִים אָרַר אֶת הַנָּחָשׁ וְאָמַר לוֹ—
יַעַן כִּי עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אָרוּר תִּהְיֶה.
חַיֶּיךָ יִהְיוּ רָעִים מִן הַחַיִּים שֶׁל כָּל הַבְּהֵמָה וְכָל הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה.
כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ תֵּלֵךְ עַל גְּחוֹנְךָ, וְתֹאכַל רַק עָפָר.
וְאַתָּה לֹא תִהְיֶה חָבֵר לָאָדָם.
אֲנִי אָשִׂים אֵיבָה בֵּינְךָ וּבֵין הָאָדָם.
הָאָדָם יִהְיֶה תָּמִיד אוֹיֵב לַנָּחָשׁ, וְכַאֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת הַנָּחָשׁ—יָשׁוּף אֶת רֹאשׁוֹ.

וּבְנֵי הַנְּחָשִׁים יִהְיוּ אוֹיְבִים לָאָדָם.

כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַנָּחָשׁ אֶת הָאָדָם—הוּא יָשׁוּף אֶת הֶעָקֵב שֶׁל רַגְלוֹ.

קִלֵּל. אָרַר. דָּוִד הוּא אִישׁ טוֹב—וְכָל הָאֲנָשִׁים מְבָרְכִים אוֹתוֹ.

הֵם אוֹמְרִים—יִתֵּן ה׳ לְדָוִד כָּל טוֹב.

נָבָל אִישׁ רָע—וְהַכֹּל מְקַלְּלִים אוֹתוֹ.

הַכֹּל אוֹרְרִים אוֹתוֹ.

הֵם אוֹמְרִים—יִתֵּן אֱלֹהִים לְנָבָל רָעוֹת רַבּוֹת.

דָּוִד הוּא מְבֹרָךְ, וְנָבָל—מְקֻלָּל.

דָּוִד—בָּרוּךְ, וְנָבָל—אָרוּר.

אֶת דָּוִד מְבָרְכִים בִּבְרָכוֹת, וְאֶת נָבָל מְקַלְּלִים בִּקְלָלוֹת.

עַל אִישׁ עָשִׁיר חַי חַיִּים טוֹבִים—אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים—הָאִישׁ הַזֶּה בָּרוּךְ. כִּי אֱלֹהִים בֵּרַךְ אוֹתוֹ.

עַל אִישׁ חַי חַיִּים רָעִים—אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים—הָאִישׁ הַזֶּה מְקֻלָּל. הָאִישׁ הַזֶּה אָרוּר, כִּי אֱלֹהִים אָרַר אוֹתוֹ.

חַיִּים. הָאָדָם חַי. הָאֲנָשִׁים חַיִּים.

חַיִּים. אֱלֹהִים נוֹתֵן חַיִּים לְכָל חַי.

אֱלֹהִים נוֹתֵן חַיִּים לְכָל הַחַיִּים.

אוֹיֵב. אֵין אֲנִי חָפֵץ לְדַבֵּר עִם הָאִישׁ הַזֶּה. אֲנִי אוֹיֵב אוֹתוֹ.

הוּא אֵינֶנּוּ אוֹהֵב לִי—הוּא אוֹיֵב לִי.

אוֹיֵב בָּא אֶל הָאָרֶץ לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה.

אֵיבָה. יַעֲקֹב וְשִׁמְעוֹן אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה.

רְאוּבֵן וְגָד הֵם אוֹיְבִים זֶה לָזֶה.

בֵּין יַעֲקֹב וְשִׁמְעוֹן—יֵשׁ אַהֲבָה.

בֵּין רְאוּבֵן וְגָד—יֵשׁ אֵיבָה.

עָפָר. אֲדָמָה. חוֹל.

יְשׁוּף. יַכֶּה. יְשַׁבֵּר.

עָקֵב. כַּף הָרֶגֶל.

כַּאֲשֶׁר הָאָדָם הוֹלֵךְ עַל עָפָר רַךְ—אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לִרְאוֹת אֶת עִקְּבוֹת רַגְלָיו.

אָשִׁית. אָשִׂים.

שְׁאֵלוֹת

מָה אוֹכֵל הַנָּחָשׁ?

אֵיךְ הוֹלֵךְ הַנָּחָשׁ?

מָה הִיא הַקְּלָלָה אֲשֶׁר אָרַר אֱלֹהִים אֶת הַנָּחָשׁ?

מַדּוּעַ אָרַר אֱלֹהִים אֶת הַנָּחָשׁ?

מָה עוֹשֶׂה הָאָדָם כַּאֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה נָחָשׁ?
מָה עוֹשֶׂה הַנָּחָשׁ כַּאֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה אָדָם?
מַדּוּעַ הֵם עוֹשִׂים זֶה?
מִי שָׁת אֶת הָאֵיבָה בֵּין הָאָדָם וּבֵין הַנָּחָשׁ?
אֵיךְ אָנוּ קוֹרְאִים לְאִישׁ אֲשֶׁר יֵשׁ אֵיבָה בְּלִבּוֹ

שָׁרָשִׁים

עפר. שית. קִלל. קָלל. ארר. איב. שוף. בֹּרך. עקב. חיים.

טו. קִלְלַת אֱלֹהִים לָאִשָּׁה

אֶל הָאִשָּׁה אָמַר אֱלֹהִים — אֲנִי אֶתֵּן לָךְ הַרְבֵּה עִצָּבוֹן בַּחַיִּים. כַּאֲשֶׁר אַתְּ תֵּלְדִי בָּנִים — תִּהְיִי עֲצֵבָה מְאֹד.

בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים.

טז. קִלְלַת אֱלֹהִים לָאָדָם

וּלְאָדָם אָמַר אֱלֹהִים —
יַעַן כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ,

וְאָכַלְתָּ מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתְךָ וְאָמַרְתִּי — לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, — יַעַן כִּי עָשִׂיתָ זֹאת — אֲנִי מְקַלֵּל אוֹתְךָ, וְגַם אֶת הָאֲדָמָה אֲנִי מְקַלֵּל בַּעֲבוּרֶךָ.

אֲנִי מְקַלֵּל אֶת הָאֲדָמָה כִּי לֹא יִהְיֶה בָהּ כֹּחַ לְהַצְמִיחַ לֶחֶם וּפְרִי — רַק אִם תַּעֲבֹד אוֹתָהּ עֲבוֹדָה קָשָׁה.

בְּעִצָּבוֹן, בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה תֹּאכַל אוֹתָהּ (אֶת פִּרְיָהּ) כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

וְאִם לֹא תַעֲבֹד אוֹתָהּ קָשֶׁה — הִיא תַצְמִיחַ לְךָ קוֹץ וְדַרְדַּר.

וְאַתָּה תֹאכַל אֶת הָעֵשֶׂב הָרַע הַצּוֹמֵחַ בַּשָּׂדֶה.

וְרַק כַּאֲשֶׁר תַּעֲבֹד וְתַעֲבֹד אוֹתָהּ, וְעַל פָּנֶיךָ תֵּצֵא זֵעָה רַק אָז הִיא תוֹצִיא לְךָ לֶחֶם.

כֵּן תֹּאכַל תָּמִיד אֶת לַחְמְךָ (הַלֶּחֶם שֶׁלְּךָ) בְּזֵעַת אַפֶּיךָ — עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ עַד אֲשֶׁר תָּמוּת.

כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב.

וְהָאָדָם קָרָא אֶת שֵׁם אִשְׁתּוֹ — חַוָּה (חַיָּה).
כִּי הִיא הָיְתָה אֵם לְכָל הָאֲנָשִׁים הַחַיִּים עַל הָאָרֶץ.
וֵאלֹהִים לָקַח עוֹרוֹת שֶׁל בְּהֵמָה וְעָשָׂה מֵהֶם כֻּתֳּנוֹת.
וְהִלְבִּישׁ אֶת הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ.

עֶצֶב. עִצָּבוֹן, כַּאֲשֶׁר טוֹב לָאִישׁ — הוּא שָׂמֵחַ. כַּאֲשֶׁר רַע לָאִישׁ — הוּא עָצֵב.
כַּאֲשֶׁר טוֹב לָאִישׁ — לִבּוֹ מָלֵא שִׂמְחָה. כַּאֲשֶׁר רַע לָאִישׁ — לִבּוֹ מָלֵא עִצָּבוֹן (אוֹ עֶצֶב).
דָּבָר טוֹב — אִישׁ עוֹשֶׂה בְּשִׂמְחָה.
דָּבָר לֹא טוֹב — אִישׁ עוֹשֶׂה בְּעִצָּבוֹן.

קוֹץ, דַּרְדַּר. עֲשָׂבִים (עֵשֶׂב) רָעִים.
כַּאֲשֶׁר אַתָּה נוֹגֵעַ בְּיָדְךָ בַּקּוֹץ — הוּא דוֹקֵר אֶת הַבָּשָׂר כְּמוֹ מַחַט.

שָׁמַעְתָּ לְקוֹל־. הַיֶּלֶד שָׁמַע לְקוֹל אָבִיו — עָשָׂה אֶת אֲשֶׁר צִוָּה לוֹ אָבִיו.
הַיֶּלֶד לֹא שָׁמַע לְקוֹל אָבִיו — לֹא עָשָׂה אֶת אֲשֶׁר צִוָּה אָבִיו.

בַּעֲבוּר. אִמִּי נָתְנָה לִי שְׁנֵי תַּפּוּחִים. אֶחָד — בַּעֲבוּרִי, וְאֶחָד — בַּעֲבוּר אָחִי.

מֹשֶׁה שִׁבֵּר אֶת הַכּוֹס, וְאָמַר — כִּי אֲנִי שִׁבַּרְתִּי — אִמִּי כָּעֲסָה עָלַי בַּעֲבוּרוֹ. בַּעֲבוּר מִי?

זֵעָה. כַּאֲשֶׁר אִישׁ עוֹבֵד הַרְבֵּה — חַם לוֹ מְאֹד. עַל פָּנָיו יוֹצְאָה זֵעָה.

בְּיוֹם חַם, גּוּף הָאָדָם מֵזִיעַ. (מוֹצִיא זֵעָה).

אַרְבֶּה. אֶעֱשֶׂה הַרְבֵּה.

הַרְבָּה אַרְבֶּה. אֶעֱשֶׂה הַרְבֵּה מְאֹד.

הַמּוֹרֶה אָמַר לַתַּלְמִיד: יֵשׁ לְךָ מְעַט עֲבוֹדָה. אֲנִי אַרְבֶּה אֶת עֲבוֹדָתְךָ — אַרְבֶּה לְךָ עֲבוֹדָה.

אֱלֹהִים הִרְבָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (עָשָׂה אוֹתָם הַרְבֵּה).

אַפַּיִם. פָּנִים.

בְּזֵעַת אַפֶּיךָ. בְּזֵעַת פָּנֶיךָ.

עַד־שׁוּבְךָ. עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב.

לֻקָּחְתָּ. נִלְקַחְתָּ. אֱלֹהִים לָקַח אוֹתְךָ מִן הָאֲדָמָה — וְאַתָּה לֻקַּחְתָּ (נִלְקַחְתָּ) מִן הָאֲדָמָה.

כָּתְנוֹת־עוֹר. כֻּתֳּנוֹת שֶׁל עוֹר.

הַכְּתֹנֶת שֶׁל יוֹסֵף — כְּתֹנֶת־יוֹסֵף.

הַכֻּתֳּנוֹת שֶׁל עוֹר — כָּתְנוֹת־עוֹר.

וַתֹּאכַל. וְאַתָּה אָכַלְתָּ.

וַיַּלְבֵּשׁ. הוּא הִלְבִּישׁ.

וַיַּלְבִּישֵׁם. הוּא הִלְבִּישׁ אוֹתָם.

הַיֶּלֶד הַקָּטָן לֹא יָכֹל לִלְבֹּשׁ אֶת בִּגְדוֹ—הָאֵם הִלְבִּישָׁה אוֹתוֹ.

שְׁאֵלוֹת

מָה הוּא הָעִצָּבוֹן אֲשֶׁר הִרְבָּה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה?

מָה הוּא הָעִצָּבוֹן אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לָאָדָם?

מַה חָטְאָה הָאֲדָמָה כִּי אָרַר אוֹתָהּ אֱלֹהִים? (בַּעֲבוּר הָאָדָם).

בַּמֶּה אֲרוּרָה הִיא הָאֲדָמָה?

מָתַי נוֹתֶנֶת הָאֲדָמָה לֶחֶם וּפְרִי טוֹב?

מַה מַּצְמִיחָה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר אֵין הָאָדָם עוֹבֵד אוֹתָהּ?

מָה הוּא הַסִּימָן שֶׁל עֲבוֹדָה קָשָׁה? (זֵעַת...)

עַד מָתַי עוֹבֵד הָאָדָם אֶת הָאֲדָמָה?

מַדּוּעַ צָרִיךְ הָאָדָם לָשׁוּב אֶל הֶעָפָר?

הַאִם הָיָה הָאָדָם מֵת אִם לֹא אָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת?

שָׁרָשִׁים

קוֹץ. אַף (אַפַּיִם). כתנת. עצב. עצבון. דרדר. בעבור. זעה. עור. נלקח. לָקַח. הרבָּה. ילד. שוב. חטא. הלבש. שָׁמַעְתָּ־לְקוֹל. עַד שׁוּבְךָ.

יז. גֵּרוּשׁ הָאָדָם

וֵאלֹהִים אָמַר אֶל לִבּוֹ (חָשַׁב)

הִנֵּה הָאָדָם אָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת, וְעֵינָיו נִפְקְחוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע.

וְעַתָּה (עַכְשָׁו) — אֶפְשָׁר הוּא יִשְׁלַח אֶת יָדוֹ גַּם אֶל עֵץ הַחַיִּים, יִקַּח מִפִּרְיוֹ וְיֹאכַל.

וְאָז הוּא יִחְיֶה לְעוֹלָם.

וֵאלֹהִים שִׁלַּח אֶת הָאָדָם מִגַּן עֵדֶן — כִּי יֵלֵךְ לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה — אֲשֶׁר מִמֶּנָּה לֻקָּח.

הוּא גֵּרַשׁ אֶת הָאָדָם, וְשָׂם שְׁנֵי מַלְאָכִים בְּפֶתַח גַּן הָעֵדֶן מִמִּזְרָח.

וּבְיָדָם (בְּיַד מִי?) חֶרֶב לוֹהֶטֶת בָּאֵשׁ, וְהַחֶרֶב מִתְהַפֶּכֶת הֵנָּה וָהֵנָּה.

שְׁנֵי הַכְּרוּבִים עִם לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת עָמְדוּ לִשְׁמֹר אֶת הַדֶּרֶךְ אֶל עֵץ הַחַיִּים — כִּי לֹא יָבֹא הָאָדָם שָׁמָּה.

גֵּרַשׁ. הָאָב אָמַר אֶל שְׁלֹמֹה — גָּרֵשׁ אֶת הַכֶּלֶב מִן הַבַּיִת!

שְׁלֹמֹה אָמַר אֶל הַכֶּלֶב — לֵךְ, כֶּלֶב, לֵךְ!

שְׁלֹמֹה גֵּרֵשׁ אֶת הַכֶּלֶב,וְסָגַר אֶת הַדֶּלֶת.

כְּרוּב. מַלְאָךְ.

לַהַט. אֵשׁ גְּדוֹלָה, חֲזָקָה.

לוֹהֶטֶת. בּוֹעֶרֶת בְּאֵשׁ חֲזָקָה.

כַּאֲשֶׁר שָׂמִים אֶת הַבַּרְזֶל בָּאֵשׁ — הַבַּרְזֶל לוֹהֵט.

אֵשׁ לָהֲטָה אֶת הַבַּיִת.

מִתְהַפֶּכֶת. נָעָה הֵנָּה וָהֵנָּה, מִצַּד אֶל צַד.

הַיֶּלֶד כָּתַב עַל צַד אֶחָד שֶׁל הַנְּיָר. אַחֲרֵי כֵן הָפַךְ אֶת הַנְּיָר — וְכָתַב עַל הַצַּד הַשֵּׁנִי.

הַיֶּלֶד שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ, וְאֵינוֹ יָכֹל לִישׁוֹן — הוּא מִתְהַפֵּךְ מִצַּד אֶל צַד.

הֵן. הִנֵּה.

פֶּן. אֶפְשָׁר. אַל תָּרוּץ — פֶּן תִּפּוֹל.

קַח אֶת הַסַּכִּין מִן הַיֶּלֶד — פֶּן יַחְתֹּךְ אֶת בְּשָׂרוֹ.

הִשְׁכִּין. הִנִּיחַ. שָׂם אֶת מְקוֹמָם פֹּה.

יִצְחָק וְדָוִד, הֵם שְׁכֵנִים — הֵם שׁוֹכְנִים בְּבַיִת אֶחָד.

הַכְּרוּבִים שָׁכְנוּ בְּפֶתַח גַּן הָעֵדֶן — אֱלֹהִים הִשְׁכִּין אוֹתָם שָׁם.

וַיְשַׁלַּח. וְהוּא שִׁלַּח.

וַיְשַׁלְּחֵהוּ אֱלֹהִים. וֵאלֹהִים שִׁלַּח אוֹתוֹ.

וַיְגָרֶשׁ. הוּא גֵּרֵשׁ.

וַיַּשְׁכֵּן. וְהוּא הִשְׁכִּין.

וְלָקַח. וְהוּא יִקַּח (אַחֲרֵי כֵן. זְמַן עָתִיד)

וְאָכַל. וְהוּא יֹאכַל. „ „

וָחַי. וְהוּא יִחְיֶה. „ „

שְׁאֵלוֹת

לָמָּה גֵּרֵשׁ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם מִגַּן הָעֵדֶן?

מַה הִשְׁכִּין אֱלֹהִים בְּפֶתַח גַּן הָעֵדֶן?

לָמָּה הִשְׁכִּין אוֹתָם שָׁם?

הֶעָמְדָה הַחֶרֶב הַלֹּהֶטֶת בְּמָקוֹם אֶחָד?

שָׁרָשִׁים

הפך. התהפך. הן. כרוב. שכן. השכן. גרש. חרב. פן. להט.

יח. עֲבוֹדַת קַיִן וְהֶבֶל

וְחַוָּה יָלְדָה בֵן, וְקָרְאָה אֶת שְׁמוֹ—קָיִן.

כִּי אָמְרָה—קָנִיתִי (לָקַחְתִּי לִי) אִישׁ מֵאֵת ה׳.

אֱלֹהִים נָתַן לִי בֵּן.
וְעוֹד פַּעַם יָלְדָה בֵּן. זֶה הָיָה הֶבֶל – אָחִי קַיִן.
וְכַאֲשֶׁר גָּדְלוּ הַבָּנִים, וְהָיוּ לַאֲנָשִׁים—הָיָה הֶבֶל רוֹעֵה־צֹאן. וְקַיִן הָיָה עוֹבֵד אֲדָמָה.
לְהֶבֶל הָיוּ כְּבָשִׂים וְעִזִּים.
וְהוּא רָעָה אוֹתָם—הָלַךְ אַחֲרֵיהֶם בַּשָּׂדֶה כָּל הַיּוֹם.
בְּכָל שָׁנָה גָּזַז אֶת הַצֶּמֶר אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן, וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ בְּגָדִים—לִלְבֹּשׁ בַּיּוֹם, וּלְכַסּוֹת אֶת בְּשָׂרוֹ בַּלָּיְלָה.
וְקַיִן הָיָה חוֹרֵשׁ אֶת הָאֲדָמָה. זוֹרֵעַ פְּרִי, וְנוֹטֵעַ עֵצִים.
קַיִן נָתַן לְהֶבֶל מִפְּרִי הָאֲדָמָה שֶׁלּוֹ.
וְהֶבֶל נָתַן לְקַיִן מִן הַצֶּמֶר שֶׁל צֹאנוֹ.

יט. קַיִן הוֹרֵג אֶת הֶבֶל

וְהָיָה בְּסוֹף (אַחֲרֵי) יָמִים רַבִּים—
רָאָה הֶבֶל – כִּי יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה צֹאן.

וְקַיִן אָסַף פְּרִי רַב מֵאַדְמָתוֹ.

וּשְׁנֵי הָאַחִים הֵבִיאוּ מַתָּנָה לַה' – אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם כָּל זֹאת.

הֵם עָשׂוּ מִזְבֵּחַ שֶׁל אֲבָנִים, וְשָׂמוּ אֶת הַמַּתָּנוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ.

קַיִן הֵבִיא מִנְחָה לַה' מִפְּרִי אַדְמָתוֹ – אֲבָל לֹא לָקַח מִן הַפֵּרוֹת הַטּוֹבִים.

וְהֶבֶל הֵבִיא אֶת הַמִּנְחָה שֶׁלּוֹ – מִן הַטּוֹבִים אֲשֶׁר בְּצֹאנוֹ.

מִן הַבְּכוֹרוֹת וּמִן הַחֲלָבִים.

וֵאלֹהִים פָּנָה אֶל הֶבֶל – וְלָקַח אֶת מִנְחָתוֹ.

וְאֶל קַיִן – לֹא פָּנָה, וְלֹא לָקַח אֶת מִנְחָתוֹ.

הַדָּבָר הַזֶּה הִכְעִיס אֶת קַיִן מְאֹד.

וּפָנָיו הָיוּ עֲצֵבִים.

וּפַעַם אַחַת – כַּאֲשֶׁר הָיוּ שְׁנֵי הָאַחִים בַּשָּׂדֶה – קָם קַיִן עַל הֶבֶל אָחִיו – וְהָרַג אוֹתוֹ.

קָנִיתִי. כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לְאִישׁ – זֶה הוּא הַקִּנְיָן שֶׁלּוֹ.

לְשִׁמְעוֹן יֵשׁ בַּיִת אֶחָד – אֲשֶׁר קָנָה בְּכֶסֶף מֵאִישׁ אַחֵר.

וְעוֹד בַּיִת אֶחָד נָתַן לוֹ אָבִיו בְּמַתָּנָה.
שְׁנֵי הַבָּתִּים הֵם — הַקִּנְיָן שֶׁל שִׁמְעוֹן.
בַּיִת אֶחָד — קָנָה בְּכֶסֶף, וּבַיִת אֶחָד — קָנָה בְּמַתָּנָה.
רָאִיתִי בַחוּץ חָתוּל קָטָן, וְאֵין אִישׁ לוֹקֵחַ אוֹתוֹ.
אֲנִי לָקַחְתִּי אוֹתוֹ אֶל בֵּיתִי — קָנִיתִי אוֹתוֹ.
עָשִׂיתִי אֶת הֶחָתוּל לְקִנְיָן שֶׁלִּי.
אֱלֹהִים הוּא — קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

צֹאן. בְּהֵמוֹת קְטַנּוֹת. כֶּבֶשׂ וָעֵז.

רוֹעֵה־צֹאן. הוֹלֵךְ אַחַר הַצֹּאן בַּשָּׂדֶה.
הַיַּלְדָּה רוֹאָה — בָּעֵינַיִם.
הָאִישׁ רוֹאֶה — בָּעֵינַיִם.
הָרוֹעֶה — רוֹעֶה אֶת הַצֹּאן.
הֶבֶל רָעָה אֶת הַצֹּאן.
הֶבֶל רָאָה — כִּי יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה צֹאן.
בַּבַּיִת חֹשֶׁךְ. אֵינֶנִּי יָכֹל לִרְאוֹת.
הָרוֹעֶה הָלַךְ — לִרְעוֹת אֶת הַצֹּאן.

צֶמֶר. הַשֵּׂעָר אֲשֶׁר עַל הַצֹּאן.

גָּזַז. לָקַח אֶת הַצֶּמֶר מֵעַל הַצֹּאן בְּמִסְפָּרַיִם.
בַּקַּיִץ — גּוֹזְזִים אֶת הַצֹּאן.

מִזְבֵּחַ. כְּמוֹ שֻׁלְחָן שֶׁל אֲבָנִים.

שָׂמִים אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְהָאֵשׁ לוֹהֶטֶת אֶת הַמִּנְחָה.

מִנְחָה. מַתָּנָה.

בְּכוֹר. הַבֵּן הָרִאשׁוֹן הוּא בְּכוֹר. לְיוֹסֵף יֵשׁ אַחִים. אֲבָל הוּא גָּדוֹל מֵהֶם. הוּא הַבְּכוֹר לְאָבִיו.

קַיִן הָיָה בְּכוֹר לְאָדָם.

חֲלָבִים. יֵשׁ לָהֶם הַרְבֵּה חֵלֶב וּבָשָׂר.

חֵלֶב הָאָרֶץ—אֲדָמָה טוֹבָה.

פָּנָה. שָׂם אֶת פָּנָיו. הֵבִיט אֵלָיו.

שְׁמוּאֵל הָלַךְ, וְיַעֲקֹב הָלַךְ אַחֲרָיו. יַעֲקֹב קָרָא—שְׁמוּאֵל, שְׁמוּאֵל! שְׁמוּאֵל פָּנָה וְרָאָה אֶת יַעֲקֹב.

הִכְעִים. הֵבִיא כַּעַס בְּלִבּוֹ.

יִשְׂרָאֵל לֹא לָמַד אֶת הַשִּׁעוּר. הַמּוֹרֶה כָּעַס עַל יִשְׂרָאֵל—יִשְׂרָאֵל הִכְעִים אֶת הַמּוֹרֶה.

יִשְׂרָאֵל הִכָּה אֶת בִּנְיָמִין—הָאָב כָּעַס עַל יִשְׂרָאֵל.

מִי הִכְעִים אֶת הָאָב? בַּמֶּה?

הוֹסִיף. עָשָׂה עוֹד פַּעַם.

מֹשֶׁה וְיִצְחָק הָלְכוּ בַּדֶּרֶךְ. מֹשֶׁה יָשַׁב לָנוּחַ, וְיִצְחָק הוֹסִיף לָלֶכֶת.

הַנָּחָשׁ דִּבֵּר בָּרִאשׁוֹנָה. הָאִשָּׁה עָנְתָה לוֹ, וְהַנָּחָשׁ הוֹסִיף לְדַבֵּר.

קֵץ. סוֹף. מִקֵּץ יָמִים — אַחֲרֵי יָמִים.

שָׁעָה. פָּנָה.

חָרָה לוֹ. הֵבִיא כַּעַס בְּלִבּוֹ.

יְהוּדָה לֹא הָלַךְ לְבֵית הַסֵּפֶר — הַדָּבָר חָרָה לְאָבִיו.

נָפְלוּ פָּנָיו. פָּנָיו הָיוּ עֲצוּבִים.

וַתֵּלֶד חַוָּה. וְחַוָּה יָלְדָה.

וַתִּקְרָא. הִיא קָרְאָה.

וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת. הִיא הוֹסִיפָה וְיָלְדָה.

וַיָּבֵא קַיִן. וְקַיִן הֵבִיא.

וַיִּשַׁע ה׳. וֵאלֹהִים שָׁעָה.

וַיִּחַר לְקַיִן. הַדָּבָר חָרָה לְקַיִן.

וַיִּפְּלוּ פָּנָיו. וּפָנָיו נָפְלוּ.

וַיָּקָם קַיִן. וְקַיִן קָם.

וַיַּהֲרֹג. וְהוּא הָרַג.

וַיַּהַרְגֵהוּ. וְהוּא הָרַג אוֹתוֹ.

בִּהְיוֹתָם. כַּאֲשֶׁר הֵם הָיוּ.

שְׁאֵלוֹת

מִי הָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר לְאָדָם וּלְחַוָּה?

מַדּוּעַ קָרְאָה אֶת שְׁמוֹ קָיִן?

מֶה הָיְתָה עֲבוֹדַת קַיִן—כַּאֲשֶׁר גָּדַל?

מֶה הָיְתָה עֲבוֹדַת הָבֶל?

לָמָּה הֵבִיאוּ מִנְחָה לַה'?

מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר חָרָה לְקָיִן?

מַדּוּעַ שָׁעָה אֱלֹהִים אֶל מִנְחַת הֶבֶל, וְלֹא שָׁעָה אֶל מִנְחַת קָיִן?

מֶה עָשָׂה הֶבֶל לְקָיִן?

מַה זֶּה—"נָפְלוּ פָנָיו"?

שָׁרָשִׁים

קץ. צאן. פנה. מזבח. קנה. קנין. הוסף. הכעס. כעס. רעה. ראה. שעה. חרה. גזז. חלב. צמר. מנחה. בכור. נפל־פנים. שדה.

כ. הָעֹנֶשׁ שֶׁל קָיִן

וַה' אָמַר אֶל קַיִן—אַיֵּה הֶבֶל אָחִיךָ?

אָמַר קַיִן—אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ. הַאִם אֲנִי הַשּׁוֹמֵר לְאָחִי?

אָמַר אֱלֹהִים — מֶה עָשִׂיתָ? הִנֵּה הַדָּם שֶׁל אָחִיךָ — עַל הָאָרֶץ.

וְקוֹל הַדָּם צוֹעֵק אֵלַי מִן הָאֲדָמָה.

וְעַתָּה — אָרוּר תִּהְיֶה, וּמְגֹרָשׁ תִּהְיֶה — מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה (פָּתְחָה) אֶת פִּיהָ לָקַחַת אֶת דַּם אָחִיךָ מִיָּדֶךָ.

שְׁתֵּי קְלָלוֹת תִּתֵּן לְךָ הָאֲדָמָה.

א) כַּאֲשֶׁר תַּעֲבֹד אוֹתָהּ — הִיא לֹא תִתֵּן לְךָ עוֹד אֶת כֹּחָהּ. לֹא תִתֵּן לְךָ פְּרִי.

ב) אַתָּה לֹא תִמְצָא מָקוֹם עַל הָאֲדָמָה — לָשֶׁבֶת שָׁם. רַק נָע וָנָד תִּהְיֶה בָּאָרֶץ. הוֹלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

עֹנֶשׁ. פִּנְחָס הָלַךְ הַחוּצָה, וְלֹא שָׁאַל אֶת אָבִיו.

הָאָב שָׂם עָלָיו עֹנֶשׁ — כִּי יֵשֵׁב כָּל הַיּוֹם בַּבָּיִת.

הָאָב עָנַשׁ אֶת פִּנְחָס.

דָּם. כַּאֲשֶׁר אִישׁ חוֹתֵךְ אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּסַכִּין — דָּם נוֹזֵל. הַדָּם — אָדֹם.

שׁוֹמֵר. הַכֶּלֶב שׁוֹמֵר אֶת הַבַּיִת מִן הַגַּנָּבִים.

הָאֵם יָצְאָה מִן הַבַּיִת. הִיא אָמְרָה לִשְׁלֹמֹה — כִּי יִשְׁמֹר אֶת הַתִּינוֹק.

צוֹעֵק. שִׁמְעוֹן חָתַךְ אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּסַכִּין. דָּם נָזַל.
שִׁמְעוֹן צָעַק בְּקוֹל — הוֹי, אֶצְבָּעִי!

מְגֹרָשׁ. הַיֶּלֶד גֵּרַשׁ אֶת הֶחָתוּל מִן הַבַּיִת — הֶחָתוּל מְגֹרָשׁ.

נָע. פּוֹנֶה הֵנָּה וָהֵנָּה. אֵינֶנּוּ נָח.
כַּאֲשֶׁר רוּחַ בַּחוּץ — הָעֵצִים נָעִים.
אֶבֶן — אֵינֶנָּה יְכֹלָה לָנוּעַ.
כַּאֲשֶׁר אִישׁ מְדַבֵּר — הַשְּׂפָתַיִם נָעוֹת.
הַתִּינוֹק שׁוֹכֵב בָּעֶרֶשׂ. הָאֵם מְנִיעָה אֶת הָעֶרֶשׂ — הָעֶרֶשׂ נָע

נָד. נוֹדֵד, הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ.

נָע וָנָד. הוֹלֵךְ תָּמִיד. הוֹלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

אֵי. אַיֵּה.

פָּצְתָה. פָּתְחָה פֶּה. הַיֶּלֶד פָּצָה אֶת פִּיו — לְדַבֵּר.
הַצִּפּוֹר פּוֹצָה פֶּה וּמְצַפְצֶפֶת.

דְּמֵי אָחִיךָ. הַדָּמִים שֶׁל אָחִיךָ. הַדָּם שֶׁל אָחִיךָ.

תֵּת. לָתֵת. לִיתֵּן.
תֵּן לִי אֶת סִפְרְךָ. לֹא. אֵינֶנִּי יָכֹל לָתֵת לְךָ אֶת סִפְרִי —
אֵינֶנִּי יָכֹל תֵּת לְךָ אֶת סִפְרִי.

לֹא תֹסֵף תֵּת. הִיא לֹא תוֹסִיף לָתֵת. לֹא תִתֵּן עוֹד.

שְׁאֵלוֹת

הַאִם הָיָה הַחֵטְא (הַמַּעֲשֶׂה הָרָע) שֶׁל קַיִן — הַחֵטְא הָרִאשׁוֹן בָּעוֹלָם?

מָה הָיְתָה הַשְּׁאֵלָה הָרִאשׁוֹנָה — אֲשֶׁר שָׁאַל אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם?

מָה הָיְתָה הַשְּׁאֵלָה הָרִאשׁוֹנָה — אֲשֶׁר שָׁאַל אֱלֹהִים אֶת קָיִן?

הַאִם הִגִּיד הָאָדָם אֶת הָאֱמֶת — כִּי אָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת?

מָה אָמַר הָאָדָם?

הַאִם הִגִּיד קַיִן אֶת הָאֱמֶת — כִּי הָרַג אֶת הָבֶל?

מָה אָמַר קָיִן?

הַאִם אָמַר אֱלֹהִים לָאָדָם — אֲנִי יוֹדֵעַ — כִּי אָכַלְתָּ מֵעֵץ הַדַּעַת?

אֵיזֶה סִימָן אָמַר לוֹ אֱלֹהִים — כִּי אָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת?

אֵיזֶה סִימָן אָמַר אֱלֹהִים לְקַיִן — כִּי הוּא הָרַג אֶת הָבֶל?

מָה הָיְתָה קִלְלַת אֱלֹהִים לָאָדָם?

מָה הָיְתָה קִלְלַת אֱלֹהִים לְקָיִן?

שָׁרָשִׁים

צעק. תת. שמר. פצה. נוע. דם. דמי־ גֹרש.

אי. נוד. חטא. לא־תוסף. מצא. ענש. שֶׁבת.

כא. אֱלֹהִים מְרַחֵם עַל קַיִן

וְקַיִן אָמַר אֶל הָאֱלֹהִים—
גָּדוֹל הַחֵטְא שֶׁלִּי, וְהָעֹנֶשׁ אֲשֶׁר שַׂמְתָּ עָלַי—
כָּבֵד מְאֹד לָשֵׂאת (לִנְשֹׂא) אוֹתוֹ.
הִנֵּה גֵרַשְׁתָּ אוֹתִי בַּיּוֹם הַזֶּה מֵעַל הָאֲדָמָה,
וַאֲנִי אֶהְיֶה נָע וָנָד בָּאָרֶץ,
וְאַתָּה לֹא תָשִׂים אֶת פָּנֶיךָ אֵלַי לִשְׁמֹר אוֹתִי,
אֲנִי אֶהְיֶה נִסְתָּר (נֶחְבָּא) מֵעֵינֶיךָ,
וְעַתָּה—כָּל מִי אֲשֶׁר יִמְצָא אוֹתִי—יַהֲרֹג אוֹתִי.
אָמַר אֱלֹהִים—אֲנִי רוֹאֶה כִּי לִבְּךָ שָׁב אֵלַי,
לָכֵן—אֲנִי מְצַוֶּה—כִּי לֹא יַהַרְגוּ אוֹתְךָ הָאֲנָשִׁים
וְהַחַיּוֹת.
וְכָל מִי אֲשֶׁר יַהֲרֹג אוֹתְךָ—אֶעֱשֶׂה בּוֹ נְקָמָה—
שִׁבְעָה פְּעָמִים כָּכָה.
וֵאלֹהִים שָׂם סִימָן לְקַיִן—כִּי כָל הַמּוֹצֵא אוֹתוֹ
לֹא יַכֶּה אוֹתוֹ.
וְקַיִן יָצָא מִלִּפְנֵי ה׳, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד—מִקֶּדֶם
לְגַן עֵדֶן.

חֵטְא. מַעֲשֶׂה רָע. אִם אָדָם עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה רָע—הוּא חוֹטֵא חֵטְא לֵאלֹהִים.

הָאָדָם חָטָא—כִּי אָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת.

קַיִן חָטָא חֵטְא גָּדוֹל—כִּי הָרַג אֶת הֶבֶל.

לָשֵׂאת. לִנְשֹׂא. הַיֶּלֶד הוֹלֵךְ לְבֵית הַסֵּפֶר—אֶת הַסְּפָרִים הוּא נוֹשֵׂא בְּיָדוֹ.

הַשֻּׁלְחָן הוּא מַשָּׂא כָּבֵד. הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ יָכֹל לָשֵׂאת אוֹתוֹ.

הַשֻּׁלְחָן הוּא כָּבֵד—מִנְּשׂוֹא.

תֵּן לִי אֶת סִפְרְךָ. אֵינֶנִּי יָכֹל לָתֵת לְךָ אֶת סִפְרִי. כִּי אֲנִי קוֹרֵא בּוֹ.

הַסְּפָרִים כְּבֵדִים. אֵינֶנִּי יָכֹל לָשֵׂאת אוֹתָם.

נִסְתָּר. נֶחְבָּא. הַיְלָדִים שִׂחֲקוּ בְּמַחֲבוֹאִים. הָלַךְ דָּוִד וְנִסְתַּר (הִתְחַבֵּא).

דָּוִד הוּא נִסְתָּר מֵעֵינֵי הַיְּלָדִים. הַיְּלָדִים בִּקְשׁוּ אוֹתוֹ וְלֹא מְצָאוּהוּ.

אָמַר שִׁמְעוֹן—דָּוִד, דָּוִד! צֵא אַתָּה מִן הַמַּחֲבוֹא שֶׁלְּךָ, וַאֲנִי אֵלֵךְ וְאֶסָּתֵר (זְמַן עָתִיד).

נְקָמָה. לַעֲשׂוֹת לְאִישׁ רָעָה בְּעַד רָעָה.

אִישׁ כּוֹעֵס עַל חֲבֵרוֹ, וְעוֹשֶׂה לוֹ רָעָה—הוּא נוֹקֵם נְקָמָה מִמֶּנּוּ.

קַיִן כָּעַס עַל הֶבֶל וְנָקַם נְקָמָה מִמֶּנּוּ.

יַכֶּה. יַהֲרֹג.

עָוֹן. חֵטְא. עֹנֶשׁ.

גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא. הֶעָוֹן שֶׁלִּי גָּדוֹל מִן הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר אֲנִי יָכֹל לָשֵׂאת עָלַי.

שִׁבְעָתַיִם: שִׁבְעָה פְּעָמִים כָּכָה.

יֻקָּם. יֵעָשֶׂה בּוֹ נְקָמָה.

אוֹת. סִימָן. עַל צַוָּאר כַּלְבִּי יֵשׁ חוּט אָדֹם. זֶה הוּא סִימָן (אוֹת) כִּי הוּא שֶׁלִּי. אֲנִי שַׂמְתִּי בוֹ אוֹת.

הָאָדָם יָדַע כִּי עֵירֹם הוּא — זֶה הוּא אוֹת כִּי אָכַל מֵעֵץ הַדָּעַת.

הַדָּם אֲשֶׁר עַל הָאֲדָמָה, הָיָה אוֹת — כִּי קַיִן הָרַג אֶת הֶבֶל.

קִדְמַת. קֶדֶם. מִזְרָח.

וַיָּשֶׂם ה׳. ה׳ שָׂם.

וַיֵּצֵא קַיִן. וְקַיִן יָצָא.

וַיֵּשֶׁב. וְהוּא יָשַׁב.

וְהָיִיתִי. וַאֲנִי אֶהְיֶה.

וְהָיָה. הוּא יִהְיֶה. הַדָּבָר יִהְיֶה.

וְהָיָה כָל מֹצְאִי — יַהַרְגֵנִי. וְכֵן יִהְיֶה הַדָּבָר. — כִּי כָל הַמּוֹצֵא אוֹתִי — יַהֲרֹג אוֹתִי.

שְׁאֵלוֹת

מַדּוּעַ פָּנָה אֱלֹהִים מִקַּיִן?
מָה אָמַר קַיִן אֶל הָאֱלֹהִים?
לָמָּה שָׂם אֱלֹהִים אוֹת לְקַיִן?
מָה אָמַר אֱלֹהִים עַל כָּל מִי אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת קַיִן?

שָׁרָשִׁים

אוֹת. עָוֹן. קַדְמָה. נָקָם. נְקָמָה. הֻקַּם. שִׁבְעָתַיִם.
סֵתֶר. הִסְתִּיר. נִסְתַּר. נָשָׂא. שְׂאֵת. מַשָּׂא

כא. תּוֹלְדוֹת בְּנֵי הָאָדָם—מֵאָדָם עַד נֹחַ

זֶה הוּא סֵפֶר הַמִּשְׁפָּחוֹת שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם, מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עַד נֹחַ. עֲשָׂרָה

אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם בִּדְמוּתוֹ;
בָּרָא אוֹתָם שְׁנַיִם—זָכָר וּנְקֵבָה.
וּבַיּוֹם אֲשֶׁר נִבְרָאוּ—בֵּרֵךְ אוֹתָם, וְקָרָא אֶת שְׁמָם—אָדָם.

אָדָם חַי מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה — אָז הוֹלִיד בֵּן — בִּדְמוּתוֹ וּכְצַלְמוֹ, וְקָרָא אֶת שְׁמוֹ — שֵׁת.

וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר הוֹלִיד אֶת שֵׁת, הָיוּ יְמֵי אָדָם — עוֹד שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוֹלִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת.

וְכָל יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר חַי, הָיוּ — תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְהוּא מֵת.

וְשֵׁת הוֹלִיד אֶת אֱנוֹשׁ, וֶאֱנוֹשׁ הוֹלִיד אֶת קֵינָן, וְקֵינָן הוֹלִיד אֶת מַהֲלַלְאֵל וּמַהֲלַלְאֵל הוֹלִיד אֶת יָרֶד, וְיֶרֶד הוֹלִיד אֶת חֲנוֹךְ.

וַחֲנוֹךְ הָיָה צַדִּיק. הָלַךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים. עָשָׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים.

וַחֲנוֹךְ הוֹלִיד אֶת מְתוּשָׁלַח.

וְכָל יְמֵי חֲנוֹךְ הָיוּ — שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה, וְאָז לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים מִן הָאָרֶץ.

וּמְתוּשֶׁלַח הוֹלִיד אֶת לָמֶךְ. וְלֶמֶךְ הוֹלִיד בֵּן, וְקָרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ.

כִּי אָמַר לֶמֶךְ — כַּאֲשֶׁר יִגְדַּל הַבֵּן הַזֶּה, הוּא יִתֵּן מְנוּחָה לִבְנֵי הָאָדָם מֵעֲבוֹדַת הָאֲדָמָה הַקָּשָׁה. הוּא

יִמְצָא דֶרֶךְ. לְהָקֵל אֶת עֲבוֹדַת הָאֲדָמָה. הוּא יִתֵּן לָנוּ מְנוּחָה מִן הָעִצָּבוֹן שֶׁל יָדֵינוּ, מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר ה׳ אֵרַר אוֹתָהּ.

וְלָכֵן קָרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ.

וְכַאֲשֶׁר הָיָה נֹחַ בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, הוֹלִיד שְׁלשָׁה בָנִים אֶת שֵׁם, אֶת חָם, וְאֶת יָפֶת.

דּוֹר. כָּל הָאֲנָשִׁים בָּעוֹלָם, הַחַיִּים בִּזְמַן אֶחָד, הֵם — דּוֹר אֶחָד. הַבָּנִים הֵם דּוֹר שֵׁנִי. בְּנֵי־הַבָּנִים — הֵם דּוֹר שְׁלִישִׁי.

תּוֹלָדוֹת. הַסִּפּוּר שֶׁל הַדּוֹרוֹת. זֶה הוֹלִיד אֶת זֶה, וְזֶה הוֹלִיד אֶת זֶה.

תּוֹלְדוֹת אִישׁ אֶחָד — הַסִּפּוּר עַל חַיֵּי אִישׁ. אֵיפֹה נוֹלַד, כַּמָּה חַי, מֶה הָיָה אִתּוֹ.

מִשְׁפָּחָה. אָב וָאֵם וְהַבָּנִים — הֵם מִשְׁפָּחָה אֶחָת.

שִׁמְעוֹן וּשְׁלֹמֹה — אַחִים. לְשִׁמְעוֹן יֵשׁ בֵּן, וְלִשְׁלֹמֹה יֵשׁ בֵּן. הַבֵּן שֶׁל שִׁמְעוֹן וְהַבֵּן שֶׁל שְׁלֹמֹה — הֵם מִמִּשְׁפָּחָה אֶחָת.

זָכָר. אִישׁ.

נְקֵבָה. אִשָּׁה.

נִבְרְאוּ. אֱלֹהִים בָּרָא אֶת הָאָדָם מֵעָפָר — הָאָדָם נִבְרָא מֵעָפָר. אָדָם וְחַוָּה נִבְרְאוּ מֵאֵת אֱלֹהִים.

לְהָקֵל. לַעֲשׂוֹת קַל.

וְאֵינֶנּוּ. וְלֹא הָיָה עוֹד. הָלַךְ מִן הָאָרֶץ, וְאִישׁ לֹא יָדַע אֵיפֹה הוּא.

יְנַחֵם. יִתֵּן מְנוּחָה. יָקֵל אֶת הָעִצָּבוֹן.

יְנַחֲמֵנוּ. יְנַחֵם אוֹתָנוּ.

בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים. בַּיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים.

בְּרָאָם. בָּרָא אוֹתָם.

בְּיוֹם הִבָּרְאָם. בְּיוֹם הִבָּרֵא אוֹתָם. בַּיּוֹם אֲשֶׁר הֵם נִבְרְאוּ.

אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ. אַחֲרֵי אֲשֶׁר הוֹלִיד.

אֵרְרָהּ ה׳. ה׳ אֵרַר (אָרַר) אוֹתָהּ.

בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. אִישׁ שֶׁל חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה.

וַיְחִי אָדָם. וְאָדָם חַי.
וַיּוֹלֶד. וְהוּא הוֹלִיד.
וַיִּהְיוּ. וְהֵם הָיוּ.
וַיָּמֹת. וְהוּא מֵת.
וַיִּתְהַלֵּךְ. חֲנוֹךְ. וַחֲנוֹךְ הִתְהַלֵּךְ.

סֵדֶר הַדּוֹרוֹת

אָדָם. שֵׁת. אֱנוֹשׁ. קֵינָן. מַהֲלַלְאֵל. יֶרֶד. חֲנוֹךְ.
מְתוּשֶׁלַח. לֶמֶךְ. נֹחַ*)

*) מספרי השנים, אשר בפרק הזה בחומש, יכתוב המורה על הלוח בסימני מספר. התלמידים יתחנכו לתרגם את סימני המספר למלים.

שָׁרָשִׁים

משפחה. נחם. ארר. בָּרוֹא. הִבָּרֵא. נִבְרָא. הוֹלִיד. תולדות. בן... שנה. דור. זכר. נקבה. אַחֲרֵי־הוֹלִידוֹ. גדל. קל. להקל. סדר.

כג. קֵץ כָּל בָּשָׂר

בִּימֵי נֹחַ עָזְבוּ הָאֲנָשִׁים אֶת ה׳, וְהָיוּ רָעִים מְאֹד. הֵם גָּזְלוּ זֶה מִזֶּה. הָרְגוּ זֶה אֶת זֶה. לֹא יָדְעוּ אֶת ה׳ וְלֹא רִחֲמוּ עַל אֲנָשִׁים.

וֵאלֹהִים רָאָה—כִּי רַבָּה הִיא הָרָעָה אֲשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה בָּאָרֶץ.

וְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת אֲשֶׁר בְּלִבּוֹ כָּל הַיּוֹם—הֵן רַק לַעֲשׂוֹת רָע.

אָז הִתְעַצֵּב אֱלֹהִים—עַל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ.

אֱלֹהִים נִחַם עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה.

וֵאלֹהִים אָמַר — אֲנִי אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם — מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְלֹא יִהְיֶה עוֹד אָדָם בָּאָרֶץ.

אֶמְחֶה אֶת הַכֹּל. מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה, עַד רֶמֶשׂ, וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם.

כִּי נִחַם אֲנִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אוֹתָם.

וְרַק אִישׁ צַדִּיק אֶחָד הָיָה בְּכָל הַדּוֹר הַהוּא — אֲשֶׁר הָיָה טוֹב בְּעֵינֵי ה׳ — זֶה הָיָה נֹחַ.

אֱלֹהִים אָהַב אוֹתוֹ.

עָזַב. הָלַךְ מִן... שְׁלֹמֹה עָזַב אֶת הָעִיר, וְהוּא נָע וָנָד מֵעִיר לְעִיר.

אֲנִי עָזַבְתִּי אֶת נָתָן. אֵינֶנִּי מִתְהַלֵּךְ אִתּוֹ, כִּי הוּא יֶלֶד רָע.

גָּזַל. לָקַח מֵאִישׁ דָּבָר בְּכֹחַ.

גַּזְלָן בָּא אֶל בֵּית דָּוִד, הִכָּה אֶת כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת, וְלָקַח מֵהֶם אֶת כָּל הַכֶּסֶף.

הַגַּזְלָן עוֹשֶׂה גְזֵלָה. הַגַּזְלָן גּוֹזֵל.

רַבָּה. גְּדוֹלָה. הַרְבֵּה.

חָשַׁב. אָמַר בְּלִבּוֹ. אִישׁ חָכָם חוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת, וְאַחֲרֵי־כֵן הוּא עוֹשֶׂה.

כַּאֲשֶׁר שׁוֹאֲלִים דָּבָר מִיֶּלֶד חָכָם — הוּא חוֹשֵׁב, וְאַחֲרֵי כֵן הוּא עוֹנֶה. יֶלֶד לֹא־חָכָם — עוֹנֶה מַהֵר, וְאֵינֶנּוּ חוֹשֵׁב.

אֱלֹהִים הוּא יוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת — מַה שֶּׁאִישׁ חוֹשֵׁב.

נִחַם. הִתְעַצֵּב עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה.

לֵוִי הָלַךְ אֶל בֵּית־תְּמוּנוֹת. הַתְּמוּנוֹת לֹא הָיוּ יָפוֹת. לֵוִי נִחַם עַל אֲשֶׁר הָלַךְ. הוּא אָמַר — אֲנִי נִחַמְתִּי כִּי הָלַכְתִּי.

מָחָה. מָחַק אֶת הַכְּתָב מִן הַלּוּחַ. רָחֵל כָּתְבָה בְּגִיר עַל הַלּוּחַ. בָּא הִלֵּל וְחָפֵץ לִמְחוֹת אֶת הַכְּתָב שֶׁל רָחֵל. אָמְרָה רָחֵל — אַל תִּמְחֶה! יוֹסֵף לֹא מָחָה.

חֵן. הַבֶּגֶד אֵינֶנּוּ יָפֶה. אֵינֶנּוּ מוֹצֵא חֵן בְּעֵינַי.

רָעַת הָאָדָם. הָרָעָה שֶׁל הָאָדָם.

עֲשִׂיתִים. עָשִׂיתִי אוֹתָם.

וַיִּנָּחֶם ה'. וַה' נִחַם.

וַיִּתְעַצֵּב. הוּא הִתְעַצֵּב.

שְׁאֵלוֹת

כַּמָּה דוֹרוֹת הָיוּ מֵאָדָם — עַד נֹחַ?

כַּמָּה בָנִים נוֹלְדוּ לְאָדָם?

מַה שֵּׁם הַבֵּן הָרִאשׁוֹן?

הַשֵּׁנִי?

הַשְּׁלִישִׁי?

מִי הָיָה הַדּוֹר הָעֲשִׂירִי לְאָדָם?

בַּמֶּה נִבְדַּל נֹחַ מִכָּל אַנְשֵׁי דוֹרוֹ?

מַה שֵּׁם הָאִישׁ הַצַּדִּיק אֲשֶׁר חַי לִפְנֵי נֹחַ?

מַדּוּעַ קָרָא לֶמֶךְ אֶת שֵׁם בְּנוֹ נֹחַ?

מָתַי אֵרַר ה׳ אֶת הָאֲדָמָה?

מַדּוּעַ נִחַם ה׳ כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם?

מֶה הָיוּ מַחְשְׁבוֹת הָאָדָם אֲשֶׁר חָשַׁב כָּל הַיּוֹם?

מָה אָמַר ה׳ לַעֲשׂוֹת?

שָׁרָשִׁים

מחה. רבה. עזב. חן. חשב. מחשבה. נחם. גזל. גזלה.

חֻמָּשׁ

א.

א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

ב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ, וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ
אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם.
ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים — יְהִי אוֹר. וַיְהִי אוֹר.
ד וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין
הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.
ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר — יוֹם, וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא — לָיְלָה.
וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר — יוֹם אֶחָד.

ו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים — יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, וִיהִי מַבְדִּיל
בֵּין מַיִם לָמָיִם.
ז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ, וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר
מִתַּחַת לָרָקִיעַ, וּבֵין הַמַּיִם — אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ.
וַיְהִי כֵן.
ח וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ — שָׁמָיִם. וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי
בֹקֶר — יוֹם שֵׁנִי.

ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים — יִקָּווּ הַמַּיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, וְתֵרָאֶה
הַיַּבָּשָׁה. וַיְהִי כֵן.
י וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה — אֶרֶץ, וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם
קָרָא — יַמִּים. וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.
יא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים — תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא — עֵשֶׂב
מַזְרִיעַ זֶרַע. וְעֵץ פְּרִי — עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ, אֲשֶׁר
זַרְעוֹ בוֹ. וַיְהִי כֵן.
יב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא — עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינוֹ, וְעֵץ
עוֹשֶׂה פְּרִי — אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ — לְמִינוֹ. וַיַּרְא אֱלֹהִים
כִּי טוֹב.
יג וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר — יוֹם שְׁלִישִׁי.

יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים — יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם —
לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה.
טו וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם — לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.
וַיְהִי כֵן.
טז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדוֹלִים. אֶת
הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל — לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם, וְאֶת הַמָּאוֹר
הַקָּטֹן — לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה, וְאֵת הַכּוֹכָבִים.

יז וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם—לְהָאִיר עַל
הָאָרֶץ.
יח וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין
הַחֹשֶׁךְ. וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.
יט וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר – יוֹם רְבִיעִי.

כ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים – יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף
יְעוֹפֵף – עַל הָאָרֶץ, עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם.
כא וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדוֹלִים, וְאֵת כָּל
נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם—לְמִינֵהֶם,
וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף – לְמִינוֹ. וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.
כב וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר – פְּרוּ, וּרְבוּ, וּמִלְאוּ
אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים, וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ.
כג וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר – יוֹם חֲמִישִׁי.

כד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים—תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ—
בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ לְמִינָהּ. וַיְהִי כֵן.
כה וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ, וְאֶת הַבְּהֵמָה
לְמִינָהּ, וְאֵת כָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ. וַיַּרְא
אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

כו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים—נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, כִּדְמוּתֵנוּ,
וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבַבְּהֵמָה, וּבְכָל
הָאָרֶץ, וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ.
כז וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים
בָּרָא אוֹתוֹ. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם.
כח וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים—פְּרוּ
וּרְבוּ, וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ, וְכִבְשֻׁהָ. וּרְדוּ בִּדְגַת
הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבְכָל חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל
הָאָרֶץ.
כט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים—הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב
זֹרֵעַ זֶרַע—אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ, וְאֶת כָּל
הָעֵץ—אֲשֶׁר בּוֹ פְרִי עֵץ זֹרֵעַ זָרַע—לָכֶם יִהְיֶה
לְאָכְלָה.
ל וּלְכָל חַיַּת הָאָרֶץ, וּלְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם, וּלְכֹל רוֹמֵשׂ
עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה—אֶת כָּל יֶרֶק עֵשֶׂב
לְאָכְלָה. וַיְהִי כֵן.
לא וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה—וְהִנֵּה טוֹב
מְאֹד. וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר—יוֹם הַשִּׁשִּׁי.

ב.

א וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם.
ב וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
ג וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ. כִּי
בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא.

ד וַיִּטַּע ה׳ אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם, וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת
הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.
ה וַיַּצְמַח ה׳ אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל עֵץ נֶחְמָד
לְמַרְאֶה, וְטוֹב לְמַאֲכָל. וְעֵץ הַחַיִּים — בְּתוֹךְ הַגָּן,
וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.
ו וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן — לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן.
ז וַיִּקַּח ה׳ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן עֵדֶן —
לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ.
ח וַיְצַו ה׳ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר — מִכֹּל עֵץ הַגָּן
אָכֹל תֹּאכֵל.
ט וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע — לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ. כִּי בְּיוֹם
אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ — מוֹת תָּמוּת.

י וַיֹּאמֶר ה׳ אֱלֹהִים – לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ.
אֶעֱשֶׂה לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ.
יא וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם אֶת כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת
כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם – לִרְאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ.
יב וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה, וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם,
וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה.
יג וַיַּפֵּל ה׳ אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם – וַיִּישָׁן. וַיִּקַּח
אַחַת מִצַּלְעֹתָיו. וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה.
יד וַיִּבֶן ה׳ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם –
לְאִשָּׁה. וַיְבִאֶהָ אֶל הָאָדָם.
טו וַיֹּאמֶר הָאָדָם – זֹאת הַפַּעַם – עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר
מִבְּשָׂרִי. לְזֹאת – יִקָּרֵא אִשָּׁה. כִּי מֵאִישׁ לֻקֳחָה
זֹּאת.

טז וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים – הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ. וְלֹא
יִתְבֹּשָׁשׁוּ.

ג.

א וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה ה׳,

אֱלֹהִים. וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה — אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים —
לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן?

ב וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל הַנָּחָשׁ — מִפְּרִי עֵץ הַגָּן
נֹאכֵל.

ג וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן — אָמַר אֱלֹהִים — לֹא
תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ, פֶּן תְּמוּתוּן.

ד וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל הָאִשָּׁה — לֹא מוֹת תְּמֻתוּן.

ה כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ — וִהְיִיתֶם
כֵּאלֹהִים, יֹדְעֵי טוֹב וָרָע.

ו וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל, וְנֶחְמָד הוּא
לְהַשְׂכִּיל — וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל. וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ
עִמָּהּ — וַיֹּאכַל.

ז וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּים הֵם.
וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגוֹרוֹת.

ח וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן. וַיִּתְחַבֵּא
הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן.

ט וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ — אַיֶּכָּה?

י וַיֹּאמֶר אֶת קֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגָּן—וָאִירָא, כִּי עֵירֹם
אָנֹכִי, וָאֵחָבֵא.

יא וַיֹּאמֶר—מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה? הֲמִן הָעֵץ
אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ—אָכָלְתָּ?

יב וַיֹּאמֶר הָאָדָם—הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הִוא
נָתְנָה לִּי מִן הָעֵץ—וָאֹכֵל.

יג וַיֹּאמֶר ה׳ אֱלֹהִים לָאִשָּׁה—מַה זֹּאת עָשִׂית?
וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה—הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי—וָאֹכֵל.

יד וַיֹּאמֶר ה׳ אֱלֹהִים אֶל הַנָּחָשׁ—כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת, אָרוּר
אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. עַל גְּחֹנְךָ
תֵלֵךְ, וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

טו וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין
זַרְעָהּ, הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ, וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב.

טז אֶל הָאִשָּׁה אָמַר—הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ בְּעֶצֶב
תֵּלְדִי בָנִים.

יז וּלְאָדָם אָמַר—כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ, וַתֹּאכַל
מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר—לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ,—

אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ. בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל
יְמֵי חַיֶּיךָ.
יח וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ.
יט בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם—עַד שׁוּבְךָ אֶל הָאֲדָמָה
כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ. כִּי עָפָר אַתָּה, וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב.
כ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה. כִּי הִוא הָיְתָה אֵם
כָּל חָי.
כא וַיַּעַשׂ ה׳ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר—
וַיַּלְבִּשֵׁם.

כב וַיֹּאמֶר ה׳ אֱלֹהִים—הֵן הָאָדָם יוֹדֵעַ טוֹב וָרָע,—
וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ, וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל—
וָחַי לְעוֹלָם.
כג וַיְשַׁלְּחֵהוּ ה׳ אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן—לַעֲבֹד אֶת
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם.
כד וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם. וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת
הַכְּרוּבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת—לִשְׁמֹר
אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים.

ד.

א וַתֵּלֶד חַוָּה בֵּן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ קַיִן, וַתֹּאמֶר —
קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה׳.
ב וַתֹּסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו — אֶת הָבֶל. וַיְהִי הֶבֶל —
רֹעֵה צֹאן, וְקַיִן הָיָה — עֹבֵד אֲדָמָה.
ג וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים — וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַה׳.
ד וְהֶבֶל הֵבִיא גַם הוּא — מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ, וּמֵחֶלְבֵהֶן.
וַיִּשַׁע ה׳ אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ.
ה וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד,
וַיִּפְּלוּ פָּנָיו.
ו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וַיָּקָם קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו —
וַיַּהַרְגֵהוּ.

ז וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל קַיִן — אֵי הֶבֶל אָחִיךָ? וַיֹּאמֶר — לֹא
יָדַעְתִּי. הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי?
ח וַיֹּאמֶר — מֶה עָשִׂיתָ? קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי
מִן הָאֲדָמָה.
ט וְעַתָּה — אָרוּר אָתָּה — מִן הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת
פִּיהָ לָקַחַת אֶת דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדֶךָ.

י כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה—לֹא תֹסֵף תֵּת כֹּחָהּ לָךְ.
נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ.
יא וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל ה׳—גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא.
יב הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּמִפָּנֶיךָ
אֶסָּתֵר, וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ,—וְהָיָה כָל מֹצְאִי
—יַהַרְגֵנִי.
יג וַיֹּאמֶר לוֹ ה׳—לָכֵן—כָּל הֹרֵג קַיִן—שִׁבְעָתַיִם
יֻקָּם. וַיָּשֶׂם ה׳ לְקַיִן אוֹת—לְבִלְתִּי הַכּוֹת אֹתוֹ כָּל
מֹצְאוֹ.
יד וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי ה׳ וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד—קִדְמַת עֵדֶן.

ה.

א זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם, בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם.
בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ.
ב זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, וַיְבָרֶךְ אֹתָם, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם
אָדָם—בְּיוֹם הִבָּרְאָם.
ג וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ,
כְּצַלְמוֹ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת.

ד וַיִּהְיוּ יְמֵי אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת שֵׁת – שְׁמֹנֶה
מֵאוֹת שָׁנָה. וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.

ה וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר חַי – תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וַיָּמֹת.

ו וַיְחִי שֵׁת חָמֵשׁ שָׁנִים וּמְאַת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד אֶת אֱנוֹשׁ.

ז וַיְחִי שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת אֱנוֹשׁ שֶׁבַע שָׁנִים
וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.

ח וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי שֵׁת – שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע
מֵאוֹת שָׁנָה, וַיָּמֹת.

ט וַיְחִי אֱנוֹשׁ תִּשְׁעִים שָׁנָה, וַיּוֹלֶד אֶת קֵינָן.

י וַיְחִי אֱנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת קֵינָן – חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.

יא וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי אֱנוֹשׁ – חָמֵשׁ שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת
שָׁנָה, וַיָּמֹת.

יב וַיְחִי קֵינָן שִׁבְעִים שָׁנָה, וַיּוֹלֶד אֶת מַהֲלַלְאֵל.

יג וַיְחִי קֵינָן אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת מַהֲלַלְאֵל – אַרְבָּעִים
שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.

יד וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי קֵינָן – עֶשֶׂר שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה,
וַיָּמֹת.
טו וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה, וַיּוֹלֶד
אֶת יָרֶד.
טז וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת יֶרֶד שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה, וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.
יז וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה
מֵאוֹת שָׁנָה, וַיָּמֹת.
יח וַיְחִי יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד
אֶת חֲנוֹךְ.
יט וַיְחִי יֶרֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת
שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.
כ וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת
שָׁנָה וַיָּמֹת.
כא וַיְחִי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה, וַיּוֹלֶד אֶת
מְתוּשָׁלַח.
כב וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת
מְתוּשֶׁלַח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.

כג וַיְהִי כָּל יְמֵי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה.
כד וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ. כִּי לָקַח אוֹתוֹ
אֱלֹהִים.
כה וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח שֶׁבַע וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה,
וַיּוֹלֶד אֶת לָמֶךְ.
כו וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת לֶמֶךְ שְׁתַּיִם
וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.
כז וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי מְתוּשֶׁלַח תֵּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע
מֵאוֹת שָׁנָה, וַיָּמֹת.
כח וַיְחִי לֶמֶךְ שְׁתַּיִם וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד
בֵּן.
כט וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ, לֵאמֹר—זֶה—יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ,
וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ—מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרְרָהּ ה׳.
ל וַיְחִי לֶמֶךְ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה
וַחֲמֵשׁ מֵאֹת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.
לא וַיְהִי כָּל יְמֵי לֶמֶךְ שֶׁבַע וְשִׁבְעִים שָׁנָה וּשְׁבַע
מֵאוֹת שָׁנָה, וַיָּמֹת.

לב וַיְהִי נֹחַ בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד נֹחַ אֶת שֵׁם,
אֶת חָם וְאֶת יָפֶת.

א וַיַּרְא ה׳ כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ, וְכָל מַחְשְׁבוֹת
לִבּוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם.
ב וַיִּנָּחֶם ה׳ כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ. וַיִּתְעַצֵּב אֶל
לִבּוֹ.
ג וַיֹּאמֶר ה׳ — אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי — מֵעַל
פְּנֵי הָאֲדָמָה, — מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה, עַד רֶמֶשׂ, וְעַד
עוֹף הַשָּׁמָיִם. כִּי נִחַמְתִּי כִּי עֲשִׂיתִים.
ד וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה׳.

לוּחוֹת הַפְּעָלִים

דֻּגְמַת נְטִיָּה בְּעָבָר וּבֶעָתִיד*)

אֲנִי כָּתַבְתִּי	אֲנִי אֶכְתֹּב
אֲנַחְנוּ כָּתַבְנוּ	אֲנַחְנוּ נִכְתֹּב
אַתָּה כָּתַבְתָּ	תִּכְתֹּב
אַתֶּם כְּתַבְתֶּם	תִּכְתְּבוּ
אַתְּ כָּתַבְתְּ	תִּכְתְּבִי
אַתֶּן כְּתַבְתֶּן	תִּכְתֹּבְנָה
הוּא כָּתַב	יִכְתֹּב
הֵם כָּתְבוּ	יִכְתְּבוּ
הִיא כָּתְבָה	תִּכְתֹּב
הֵן כָּתְבוּ	הֵן תִּכְתֹּבְנָה

*) טוב ללמד לתלמידים (לשעורים, ואפילו במשך שבועות אחדים) את דוגמת הנטיה הזאת. וגם אחר כך יחזרו עליה מזמן לזמן. הלמוד יהיה בשלשה אופנים: א) עבר לבד ועתיד לבד, כמו: אני כתבתי, אנחנו כתבנו, אתה כתבת, וכו׳, ואחר כך: אני אכתוב, אנחנו נכתוב, וכו׳. ב) עבר ועמו העתיד: אני כתבתי, אני אכתוב, וכו׳. ג) תמונות בודדות שלא כסדרן.

המורה מעיר את התלמידים על אותם היסודות של הנטיה (והם הרוב) הלקוחים משמות הגוף, כמו: חירק וי׳ של „כתבתי" — מן „אני"; א׳ של „אכתוב" — מן „אני"; וגם יעירם על הדמיון בנטיות מגוף אחד: כתב, כתבה, כתבו, גוף שלישי, שבכלן נשמעות רק אותיות השורש; הת׳ הנוספת בכל הגופים השניים גם בעבר וגם בעתיד, וכן: יכתוב, יכתבו.

שנון דוגמה זו על בוריה תהיה למשען להם בהשתמשם בלוחות הנטיות הבאים כאן, ביחוד—לוח ב׳. בלוחות אלו באות מכל שורש רק אותן התמונות שהורגלו התלמידים בשמושם בפנים הספר. המורה יוכל להוסיף לפעמים איזו תמונה כפי הצורך, אבל אין לתת לתלמידים נטית שרשים על הסדר לפי דוגמה זו. כי למוד נטיות בלי שמוש הנהו רק איבוד זמן ועצמה.

א. הַפְּעָלִים

הַנִּמְצָאִים בְּסֵפֶר זֶה מְסֻדָּרִים לִתְמוּנוֹתֵיהֶם

לְהַטּוֹת אֶת הַשָּׁרָשִׁים עַל פִּי הַדֻּגְמָאוֹת בְּרֹאשׁ כָּל תְּמוּנָה*)

א.	לִבְנוֹת	ידע	הרג	עשה
פֹּעַל	קנה	לָשֵׂאת*)	אכל	אֲנִי
לִמְשֹׁל	שתה	לָתֵת	לקח	אַתָּה
שמר	מחה	לִישֹׁן	נָגַעְתִּי	הוּא
למד	רעה	לָקוּם	שמע	הוֹוֶה
לבש	היה	שוב	ידע	חוֹמֵד
כתב	עשה	מות	שַׂמְתִּי	שמר
שאל	לִקְרֹא	לָנוּחַ	נָתַתִּי	דקר
לִצְמֹחַ	ברא	נוע	יָכֹלְתִּי	חרש
זרע	לִנְשׂוֹא	לֵאמֹר	מָצָאתִי	חשב
נטע	(לָשֵׂאת)	אֲנִי	יצא	נזל
לַחֲרשׁ	מִנְּשׂוֹא	עָבָר	ברא	נקם
עבד	לָלֶכֶת	יָשַׁבְתִּי	יָרֵאתִי	גזל
הרג	ישב	עזב	קָנִיתִי	כתב
לֶאֱכֹל	לָקַחַת	הלך	ראה	נתן

*) הדוגמות הבודדות הבאות כאן יכתוב המורה את שרשיהן על הלוח, והילדים יתחנכו להטותם, אחרי שלמדו אותם מעל הספר.

כבשׁ	צוֹמֵחַ	דמה	אֲנִי	פצה
שׁכב	לקח	קנה	אַתְּ	בָּאָה
תפר	פתח	פנה	הִיא	עיף
חתךְ	שׁמע	בנה	הוֶֹה	נוע
רכב	זרע	ענה	עוֹבֶדֶת	שׂים
אכל	נטע	חָפֵץ	הלךְ	חַיָּה
עבד	ידע	הסר	עזר	אֲנִי
עמד	נגע	עצב	עמד	אַתָּה
הלךְ	בּוֹרֵא	ירא	ישב	הוּא
אמר	יצא	שָׂמֵחַ	חגר	הוֶֹה
הרג	מצא	יָכֹל	רמשׂ	פָּרוּשׁ
ירד	נשׂא	צָרִיךְ	לבשׁ	ברךְ
ישב	קרא	עָף	להט	ארר
נדד	חטא	רוץ	נתן	כתב
אהב	עוֹלֶה	בוא	אכל	אהב
איב	ראה	נוּע	בער	אֲנִי
להט	רעה	נוּד	יוֹצְאָה	אַתְּ
בער	שׁתה	שׂים	עוֹשָׂה	הִיא
צעק	עשׂה	מֵת	ראה	הוֶֹה
כעס	רדה	חַי	רעה	פְּרוּשָׂה

אֲרוּרָה

אֲנִי
עָתִיד
אֶמְחֶה
היה
אֶעֱשֶׂה
אֶבְרָא
אֶתֵּן
אֵלֵךְ
אָשִׂים
שׁית

אֲנַחְנוּ
אַתֶּם
הֵם
הוֶֹה
לוֹמְדִים
זרק
שׁמר
רמשׂ
ישׁב

שׁכן
גזז
אכל
אמר
ארר
הלך
עמד
קוֹרְאִים
ידע
זרע
נטע
לקח
צמח
אוֹהֲבִים
צעק
יְכֹלִים
רוֹאִים
עשׂה
שׂחה
חַיִּים

עָפִים
נוע
שׂים
מֵתִים

אֲנַחְנוּ
אַתֶּן
הֵן
הוֶֹה
רוֹמְשׂוֹת
הלך
שׂוֹחוֹת
נָעוֹת
חַיּוֹת

אֲנַחְנוּ
אַתֶּם
הֵם
הוה
עֲצוּבִים

אֲנַחְנוּ
עתיד
נַעֲשֶׂה

נֹאכַל
נֵלֵךְ

אַתָּה
עָבָר
אָכַלְתָּ
שָׁמַעְתָּ
נָתַתָּ
יָצָאתָ
עָשִׂיתָ
שַׂמְתָּ

אַתָּה
עָתִיד
תִּשְׁבֹּר
תַּעֲבֹד
תִּמְצָא
תִּהְיֶה
חיה
תִּפֹּל
תֵּלֵךְ

תֵּדַע
תֹּאכַל
תּוּכַל
תָּשׁוּב
שׁוּף
מות
תָּשִׂים

צִוּוּי
עֲשֵׂה
אֱכֹל
קְרָא
עֲשֵׂה
פנה
ראה
גֵּשׁ
ישׁב
הלך
נתן
קַח
בּוֹא

צִוּוּי
לֹא תַעֲשֶׂה
אַל תִּרְכַּב
אַל תַּעֲשֶׂה
אַל מחה
לֹא תֹאכַל
אַל תִּגַּע
אַל לקח
אַל תֵּלֵךְ
אַל תִּירָא
אַל תָּרוּץ

אַתֶּם
עָתִיד
תִּכְבְּשׁוּ
מלא
תִּפְרוּ
רבה
רדה
היה
תַּעֲשׂוּ

תֹּאכְלוּ
תָּמוּתוּ

צִוּוּי
עֲשׂוּ
כִּבְשׁוּ
מלא
פְּרוּ
רבה
רדה

צִוּוּי
לֹא תַעֲשׂוּ
אַל תֹּאכְלוּ
לֹא תִגְּעוּ

אַתָּ
עָבָר
עָשִׂית

אַתְּ
עָתִיד
תֵּלְדִי

הוּא
עָבָר
לָמַד
סגר
גדל
גזל
גזז
גמר
נפל
נקם
שבת
כתב
נתן
אמר
הפך
חמד
הלך
עזר
חשב
אכל

אסף
הרג
חתך
עזב
עבד
חגר
ענש
ארר
ירד
ישב
יצר
שאל
כעס
צעק
אהב
מחק
שמח
לקח
פקח
ידע

נטע
שמע
נגע
יָכֹל
חָפֵץ
חסר
ישן
ירא
בָּרָא
קרא
יצא
חטא
הָיָה
עשה
ראה
רעה
בנה
ענה
חיה
מחה

שתה	שׁאל	יִטַּע	ישב	בָּאוּ
קנה	צמח	לקח	ירד	קום
פנה	פקח	נתן	צמח	שׂים
שׁעה	שׁלח	יֵלֵךְ	לקח	הֵם
חרה	זרע	ישב	שׁמע	עָתִיד
פצה	יַחֲרשׁ	יֵדַע	ידע	יִשְׁרְצוּ
קָם	הרג	יָעוּף	נטע	שׁבת
נוח	עזר	שׁוף	מלא	מלא
בוא	עבד	מות	מצא	יַהַרְגוּ
שׂים	יַחְתֹּךְ	יָבוֹא	יצא	יֹאכְלוּ
שׁית	יִרְבֶּה	הֵם, הֵן	קרא	יֵרְדוּ
מֵת	היה	עָבָר	הלך	חיה
הוּא	רדה	כָּתְבוּ	הרג	היה
עָתִיד	בנה	לבשׁ	חפץ	יַעֲשׂוּ
יִשְׁמֹר	ראה	תפר	עבר	יִתְּנוּ
משׁל	חיה	שׁכן	עזב	יֵלְכוּ
מלך	יַעֲשֶׂה	גדל	אכל	הִיא
כבשׁ	יֹאכַל	נפל	עָשׂוּ	עָבָר
יִרְכַּב	יִקְרָא	גזל	ראה	לְבָשָׁה
גדל	מצא	שׁרץ	היה	נתן
				נפל

ילד
שרף
כתב
הלך
אמר
אכל
חפץ
עזר
עמד
קרא
חטא
דשא
מצא
יצא
פתח
לקח
שמע
צְחָקָה
כעס
בער
עֻנְּתָה
היה
פצה
שתה
רָאֲתָה
עֻפָּה

הִיא
עָתִיד
תִּלְבַּשׁ
תִּהְיֶה
תַּעֲשֶׂה
תִּתֵּן
תֵּצֵא

ב.
נִפְעַל
הִבָּרֵא
(הִבָּרְאָם)

אֲנִי
עָבָר
נִחַמְתִּי
נֶחְבֵּאתִי

אֲנִי
אַתָּה
הוּא
הֹוֶה
נִסְתָּר

פלא
קרא
נֶחְמָד
חבא
נִחָם

אֲנִי
אַתְּ
הִיא
הֹוֶה
נֶחְמָדָה
נִרְאֵית

אֲנִי
עָתִיד
אֶסָּתֵר

אֲנַחְנוּ
אַתֶּם
הֵם
הֹוֶה
נִפְלָאִים
נִרְאִים

אַתָּה
עָבָר
נִלְקַחְתָּ

הוּא
עָבָר
נִרְדַּם
בדל
סתר
נִחַם
נולד

הוּא
עָתִיד
יִקָּרֵא
יֵעָשֶׂה

הֵם, הֵן
עָבָר
נִפְקָחוּ
גמר
ברא
נִקְווּ

נוֹלְדוּ

הֵם
עָתִיד
יִקָּווּ

הִיא
עָבָר
נִגְמְרָה
נִרְאֲתָה

הִיא
עָתִיד
תֵּרָאֶה

ג.
פִּעֵל
לְבַקֵּשׁ
דבר
שלם
חבר
שחק
לְכַסּוֹת

אֲנִי
עָבָר
שִׁבַּרְתִּי
צִוִּיתִי
אֲנִי
אַתָּה
הוּא
הֹוֶה
מְקַלֵּל
חמם
דבר
יבשׁ
מְרַחֵם
רחף
מְכַסֶּה
צוה
מְבָרֵךְ
אֲנִי
אַתְּ
הִיא
הֹוֶה
מְרַחֶפֶת

מְצַפְצֶפֶת
מְכַסָּה
אֲנַחְנוּ
אַתֶּם
הֵם
הֹוֶה
מְדַבְּרִים
מְקַלְּלִים
מְשַׂחֲקִים
מְבָרְכִים
מְכַסִּים
אַתָּה
עָבָר
גֵּרַשְׁתָּ
צִוּוּי
עֲשֵׂה
גָּרֵשׁ
אַתֶּם
עָתִיד
תְּמַלְּאוּ

הוּא
עָבָר
קִדֵּשׁ
דבר
שׁבר
זמר
קלל
שִׁלַּח
בֵּרַךְ
גרשׁ
ארר
כִּלָּה
צוה
הוּא
עָתִיד
יְדַבֵּר
שׁבר
יְשַׂמֵּחַ
יְנַחֵם
יְעוֹפֵף
הֵם, הֵן
עָבָר
בִּקְּשׁוּ

דבר
שִׂחֲקוּ
רחם
כִּלּוּ
כסה
הֵם
עָתִיד
יְמַלְּאוּ
הִיא
עָבָר
בִּקְּשָׁה
ד.
פֻּעַל
אֲנִי
אַתָּה
הוּא
הֹוֶה
מְקֻלָּל
מְבֹרָךְ
גרשׁ

אַתָּה
עָבָר
לֻקַּחְתָּ
הוּא
עָבָר
לֻקַּח
כֻּלָּה
הֵם
עבר
כֻּלּוּ
הִיא
עָבָר
לֻקְּחָה
כֻּלְּתָה
ה:
הִפְעִיל
לְהַבְדִּיל
שׂכל
לְהַצְמִיחַ
זרע

לְהַשְׁקוֹת
לְהַכּוֹת
לְהַבִּיט
הוֹלִיד
(הוֹלִידוּ)
לְהוֹצִיא
לְהָבִין
אוֹר
לְהָקֵל
לְהָרַע
אֲנִי
עָבָר
הִבְדַּלְתִּי
אֲנִי
אַתָּה
הוּא
הֹוֶה
מַבְדִּיל
מַזְרִיעַ
מוֹצִיא

מֵבִין
אוֹר
מֵרִיחַ
זוע
אֲנִי
אַתְּ
הִיא
הֹוֶה
מַצְמִיחָה
בדל
מְנִיעָה
אֲנִי
עָתִיד
אַרְבֶּה
אֲנַחְנוּ
אַתֶּם
הֵם
הֹוֶה
מְבִיאִים

אַתָּה
עָבָר
הִכִּיתָ
צִוּוּי
עֲשֵׂה
הַנַּח
הָבֵא
הוּא
עָבָר
הִבְדִּיל
שכן
לבש
כעס
הִצְמִיחַ
הִשְׁקָה
רבה
הִכָּה
הִבִּיט
נפל
נגד

הִשִּׁיא
הֵנִיחַ
הֵבִיא
הוֹסִיף
ילד
יצא
הוּא
עָתִיד
יַבְדִּיל
יַכֶּה
יָקֵל
הֵם
עָבָר
הֵבִיאוּ
הִיא
עָבָר
הוֹסִיפָה
יצא
הִבִּיטָה
נפל

הִיא
עָתִיד
תַּצְמִיחַ
תַּדְשִׁיא
תוֹסִיף
יצא

ו:
הֻפְעַל
אֲנִי
אַתָּה
הוּא
הֹוֶה
מֻנָּח
הוּא
עָתִיד
יֻקַם

ז:
הִתְפַּעֵל
לְהִתְהַלֵּךְ

אֲנִי
עָבָר
הִתְחַבֵּאתִי

אֲנִי
אַתָּה
הוּא
הֹוֶה
מִתְהַלֵּךְ
הפך

אֲנִי
אַתְּ
הִיא
הֹוֶה
מִתְהַפֶּכֶת
הוּא
עָבָר
הִתְהַלֵּךְ
עצב

ביש
פלל
חבא
הֵם
עָבָר
הִתְהַלְּכוּ
אסף
פלא
חבא
ביש

הִתְבּוֹשַׁשׁוּ
הֵם
עָתִיד
יִתְאַסְּפוּ
יִתְבּוֹשְׁשׁוּ
הִיא
עָבָר
הִתְהַלְּכָה
חבא

ב.

פְּעָלִים וּנְטִיּוֹתֵיהֶם וְהַשֵּׁמוֹת הַנִּגְזָרִים מֵהֶם,

הַנִּמְצָאִים בְּסֵפֶר זֶה, בְּסֵדֶר אָלֶף־בֵּית*)

אהב. אָהַב. אוֹהֵב. אוֹהֲבִים. אָהוּב — אַהֲבָה.

אור. לְהָאִיר מֵאִיר. — אוֹר, מָאוֹר, מְאוֹרוֹת.

איב. אוֹיֵב. — אֵיבָה. אוֹיֵב, אוֹיְבִים.

אכל. אָכֹל לֶאֱכֹל. לְאָכְלָה. (לְבִלְתִּי)־אֲכָל־. אָכַלְתִּי. אָכַלְתָּ
(אָכָלְתָּ). אָכַל. אָכְלָה. אָכְלוּ. אוֹכֵל. אוֹכֶלֶת. אוֹכְלִים.
נֹאכַל (נֹאכֵל) תֹּאכַל (תֹּאכֵל. אֱכֹל. לֹא־תֹאכַל. תֹּאכְלוּ.
אַל תֹּאכְלוּ. יֹאכַל. יֹאכְלוּ. — מַאֲכָל.

אמר. לֵאמֹר. אָמַר. אָמְרָה. אוֹמֵר. אוֹמְרִים. — מַאֲמָר.

אסף. אָסַף. הִתְאַסְּפוּ. יִתְאַסְּפוּ — אֲסֵפָה.

ארר. אָרַר. אוֹרְרִים. אָרוּר. אֲרוּרָה. אֲרַר.

בדל. נִבְדַּל. לְהַבְדִּיל הִבְדַּלְתִּי. הִבְדִּיל. מַבְדִּיל. מַבְדִּילָה.
יַבְדִּיל. — הַבְדֵּל.

בוא. בָּא. בָּאוּ. בּוֹא. (צִוּוּי) יָבוֹא. הֵבִיא. הֵבִיאוּ. הָבֵא.

---

*) בלוח זה ימצא המורה בכל עת את כל השרשים שלמדו התלמידים לתמונותיהם, וישתמש בהם לשם חזרה על ידי חבור משפטים מתוך הענינים הנלמדים, או משפטים חדשים,

בון. לְהָבִין. מֵבִין.

ביש. הִתְבַּיֵּשׁ. הִתְבַּיְּשׁוּ־הִתְבּוֹשְׁשׁוּ. יִתְבּוֹשְׁשׁוּ (יִתְבּוֹשָׁשׁוּ).

בנה. לִבְנוֹת. בָּנָה. בּוֹנֶה. יִבְנֶה. – בַּנַּי.

בער. בָּעֲרָה. בּוֹעֵר. בּוֹעֶרֶת.

בקש. לְבַקֵּשׁ. בִּקְשָׁה. בִּקְשׁוּ.

ברא. לִבְרֹא. (בְּיוֹם)־בְּרֹא. בָּרָאתִי. בָּרָא. בּוֹרֵא. אֶבְרָא.
הִבָּרֵא (בְּהִבָּרְאָם). נִבְרְאוּ.—בְּרִיאָה בְּרִיאַת. בְּרִיאוֹת.

ברך. בָּרוּךְ. בֵּרַךְ. מְבָרֵךְ. מְבָרְכִים. מְבֹרָךְ.—בְּרָכָה. בְּרָכוֹת.

בשש. (רְאֵה — ביש).

גדל. גָּדַל. גָּדְלוּ. יִגְדַּל. — גָּדוֹל. גְּדוֹלָה.

גזז. גָּזַז. גּוֹזְזִים.

גזל. גָּזַל. גָּזְלוּ. גּוֹזֵל. — גְּזֵלָה. גַּזְלָן.

גמר. גָּמַר. נִגְמְרָה. נִגְמְרוּ.

גרש. גֵּרַשְׁתָּ. גֵּרַשׁ. גָּרֵשׁ. מְגֹרָשׁ.

דבר. לְדַבֵּר. (לְבִלְתִּי)־דַבֵּר. דִּבֵּר. דִּבְּרוּ. מְדַבֵּר. מְדַבְּרִים.
יְדַבֵּר.

דמה. דּוֹמֶה. — דְּמוּת. כִּדְמוּתוֹ.

דקר. דּוֹקֵר.

דשא. דָּשְׁאָה. תַּדְשִׁיא-תַּדְשֵׁא.—דֶּשֶׁא.

היה. לִהְיוֹת. בִּהְיוֹת. (לֹא טוֹב)-הֱיוֹת. הָיָה הָיְתָה הָיוּ. אֶהְיֶה. תִּהְיֶה. תִּהְיוּ. יִהְיֶה-יְהִי. יִהְיוּ. תִּהְיֶה (הִיא).

הלך. לָלֶכֶת. הָלַכְתִּי. הָלַךְ. הָלְכָה. הָלְכוּ. הוֹלֵךְ. הוֹלֶכֶת. הוֹלְכִים. הוֹלְכוֹת. אֵלֵךְ. נֵלֵךְ. תֵּלֵךְ. לֵךְ. אַל-תֵּלֵךְ. יֵלֵךְ. יֵלְכוּ. לְהִתְהַלֵּךְ. הִתְהַלֵּךְ. הִתְהַלְּכָה. הִתְהַלְּכוּ. מִתְהַלֵּךְ.

הפך. הָפַךְ. מִתְהַפֵּךְ. מִתְהַפֶּכֶת.

הרג. לַהֲרֹג. הָרַגְתִּי. הָרַג. הָרְגוּ. הוֹרֵג. יַהֲרֹג. יַהַרְגוּ.

זוע. מְזִיעַ.—זֵעָה. זֵעַת-.

זמר. זַמֵּר.—זְמִירוֹת.

זרע. לִזְרוֹעַ. זוֹרֵעַ. זוֹרְעִים. יִזְרַע. לְהַזְרִיעַ. מַזְרִיעַ.—זֶרַע. זַרְעֲךָ.

זרק. זוֹרְקִים.

חבא. נַחְבֵּאתִי. נֶחְבָּא. הִתְחַבֵּאתִי. הִתְחַבֵּא. הִתְחַבְּאָה. הִתְחַבְּאוּ.—מַחֲבוֹא. מַחֲבוֹאִים.

חבר. לְחַבֵּר.—מַחְבֶּרֶת. חָבֵר. חֲבֵרִים.

חגר. חָגַר. חוֹגֶרֶת.—חֲגוֹרָה.

חטא. חָטָא. חָטְאָה. חוֹטֵא.—חֵטְא.

חיה. חָיָה. חַי חַיָּה. חַיִּים חַיּוֹת. תִּחְיֶה. יִחְיֶה. יִחְיוּ. — חַיִּים. חַיֶּיךָ. חַיַּיִךְ. חַי. חַיִּים (אֲנָשִׁים).

חמד. חָמַד. חוֹמֵד. נֶחְמָד. נֶחְמָדָה.

חמם. מְחַמֵּם.

חסר. חָסֵר (עָבָר). חָסֵר. (הֹוֶה).

חפץ. חָפֵץ. (עָבָר). חָפְצָה. חָפְצוּ. חָפֵץ. (הֹוֶה).

חרה. חָרָה.

חרש. לַחֲרֹשׁ. חוֹרֵשׁ. יַחֲרֹשׁ. — מַחֲרֵשָׁה.

חשב. חָשַׁב. חוֹשֵׁב. — מַחֲשָׁבָה. מַחֲשָׁבוֹת.

חתך. חוֹתֵךְ. יַחְתֹּךְ.

יבשׁ. מְיַבֵּשׁ. — יָבֵשׁ. יְבֵשָׁה. יַבָּשָׁה.

ידע. דַּעַת־ (טוֹב וָרָע) לָדַעַת. יָדַעְתִּי. יָדַע. יָדְעוּ. יוֹדֵעַ. יוֹדְעִים. יוֹדְעֵי־(טוֹב וָרָע). תֵּדַע. יֵדַע.

כל. יָכֹלְתִּי. יָכֹל (עָבָר). יָכֹל (הֹוֶה). יְכֹלִים. תּוּכַל.

ילד יָלְדָה. תֵּלְדִי. נוֹלַד. נוֹלְדוּ. הוֹלֵד. (אַחֲרֵי)־הוֹלִידוֹ. הוֹלִיד. (עָבָר) — יֶלֶד. תּוֹלְדוֹת.

יסף. הוֹסִיף. הוֹסִיפָה. תּוֹסִיף. לֹא־תֹסֵף־(תֵּת כֹּחָהּ).

יצא. יָצָאתִי. יָצָאתָ. יָצָא. יָצְאָה. יָצְאוּ. יוֹצֵא. יוֹצְאָה. צֵא. תֵּצֵא (הִיא). לְהוֹצִיא. הוֹצִיא. הוֹצִיאָה. מוֹצִיא. תּוֹצִיא (הִיא). תּוֹצֵא־(הָאָרֶץ).

יצר. יָצַר.

ירא. יָרֵאתִי. יָרֵא (עָבָר). יָרְאוּ. יָרֵא (הֹוֶה). אַל תִּירָא — מוֹרָא.

ירד. יָרַד. יָרְדוּ. יוֹרֵד.

ישב. לָשֶׁבֶת. יָשַׁבְתִּי. יָשַׁב. יָשְׁבוּ. יוֹשֵׁב יוֹשֶׁבֶת. יוֹשְׁבִים. שֵׁב. יֵשֵׁב.

כבש. כּוֹבֵשׁ. יִכְבֹּשׁ. תִּכְבְּשׁוּ. כִּבְשׁוּ (וְכִבְשֻׁהָ).

כלה. כִּלָּה. כִּלּוּ. כָּלָה. כָּלְתָה. כָּלוּ (הַשָּׁמַיִם). — כָּל־. הַכֹּל.

כסה. לְכַסּוֹת. כִּסּוּ. מְכַסֶּה. מְכַסָּה. מְכַסִּים.

כעס. כָּעַס. כָּעֲסָה. כּוֹעֵס. הִכְעִיס. — כַּעַס.

כתב. לִכְתֹּב. כָּתַב. כָּתְבָה. כָּתְבוּ. כּוֹתֵב. כָּתוּב. — כְּתָב. מִכְתָּב.

לבש. לִלְבֹּשׁ. לָבְשָׁה. לָבְשׁוּ. לוֹבֶשֶׁת. תִּלְבַּשׁ (הִיא). הִלְבִּישׁ.

להט. לוֹהֵט. לוֹהֶטֶת. — לַהַט־(הַחֶרֶב).

למד. לִלְמֹד. לָמַד. לוֹמְדִים. — תַּלְמִיד.

לקח. לָקַחַת. לָקַחְתִּי. לָקַח. לָקְחָה. לָקְחוּ. לוֹקֵחַ. לוֹקְחִים. קַח. אַל־תִּקַּח. יִקַּח. נִלְקַחְתְּ. לָקַחְתְּ־לָקַחַתְּ. לֻקַּח. (לֻקְּחָה). לֻקְּחָה. לֻקָּחָה.

מות. מוֹת־(תָּמוּת). לָמוּת. מֵת (עָבָר). מֵת (הֹוֶה). מֵתִים. תָּמוּת. תָּמוּתוּ — תְּמוּתוּן. יָמוּת.

מחה. לִמְחוֹת. מָחָה. אֶמְחֶה. אַל־תִּמְחֶה.

מחק. מָחַק.

מלא. מָלְאוּ. תְּמַלְּאוּ. מַלְּאוּ (צִוּוּי). יְמַלְּאוּ. תְּמַלְּאוּ. יְמַלְּאוּ. — מָלֵא. מְלֵאִים.

מלך. יִמְלֹךְ. — מֶלֶךְ. מְלוּכָה.

מצא. מָצָאתִי. מָצְאָה. מָצְאוּ. מוֹצֵא. תִּמְצָא. יִמְצָא.

משל. לִמְשֹׁל. מוֹשֵׁל. יִמְשֹׁל. — מֶמְשָׁלָה. מֶמְשֶׁלֶת.

נבט. לְהַבִּיט. הִבִּיט. הַבִּיטָה.

נגד. הִגִּיד.

נגע. נָגַעְתִּי. נָגַע. נוֹגֵעַ. אַל־תִּגַּע. לֹא־תִגְּעוּ.

נגש. גֵּשׁ.

נדד. (רְאֵה — נוד).

נוד. נָד. נוֹדֵד.

נוח. לָנוּחַ. נָח. הֵנַח. הִנִּיחַ. מֻנָּח. — מְנוּחָה.

נוע. לָנוּעַ. נָע. נָעָה. נָעִים. נָעוֹת. מְנִיעָה.

נזל. נוֹזֵל.

נחם. נִחַמְתִּי. נִחַם. נִחָם. יְנַחֵם (יְנַחֲמֵנוּ).

נטל. נוֹטֵל.

נטע. לִנְטֹעַ. נָטַע. נָטְעוּ. נוֹטֵעַ. נוֹטְעִים. יִטַּע.

נכה. לְהַכּוֹת. (לְבִלְתִּי)־הַכּוֹת. הִכִּיתָ. הִכָּה. יַכֶּה.

נפל. נָפַל. נָפְלָה. נָפְלוּ. תִּפֹּל. הִפִּיל. הִפִּילָה.

נקם. נָקַם. נוֹקֵם. יִקֹּם. (יֻקָּם).—נְקָמָה.

נשא. לָשֵׂאת־לִנְשֹׂא. מִנָּשֹׂא. (מִנְּשׂוֹא). נוֹשֵׂא.—מַשָּׂא.

נשא. הִשִּׁיא (הִשִּׁיאַנִי).

נתן. לָתֵת. (לֹא תוֹסֵף)־תֵּת. לִתֵּן. נָתַתִּי. נָתַתָּ. נָתַן. נָתְנָה. נוֹתֵן. נוֹתֶנֶת. אֶתֵּן תֵּן. יִתֵּן. יִתְּנוּ. תִּתֵּן (הִיא).—מַתָּנָה. מַתָּנוֹת.

סגר. סָגַר.

סתר. נִסְתַּר. נִסְתָּר. אֶסָּתֵר.

עבד. לַעֲבֹד. עָבַד. עוֹבֵד. עוֹבֶדֶת. תַּעֲבֹד. יַעֲבֹד.—עֲבוֹדָה. עֲבוֹדַת־. עֶבֶד.

עבר. עָבְרוּ.

עוף. עָפָה. עָפוּ. עָף. עָפָה (הָיְה). יָעוּף. יְעוֹפֵף.—עוֹף. עוֹפוֹת.

עזב. עָזַבְתִּי. עָזַב. עָזְבוּ.

עזר. עָזַר. עָזְרָה. עוֹזֶרֶת. יַעֲזוֹר. — עֵזֶר.

עלה. עוֹלֶה. — עַל. מֵעַל. לְמַעְלָה.

עמד. עָמְדָה. עוֹמֵד. עוֹמֶדֶת. עוֹמְדִים.

ענה. עָנָה. עָנְתָה. עוֹנֶה.

ענש. עָנַשׁ. — עֹנֶשׁ.

עצב. עֲצוּבִים. הִתְעַצֵּב. — עָצֵב. עֲצֵבָה. עֶצֶב. עִצָּבוֹן. עִצְּבוֹנֵךְ.

עשה. לַעֲשׂוֹת. עָשִׂיתִי. (עֲשִׂיתִים). עָשִׂיתָ. עָשִׂית. עָשָׂה. עָשׂוּ: עוֹשֶׂה. עוֹשָׂה. עוֹשִׂים. אֶעֱשֶׂה. נַעֲשֶׂה. תַּעֲשֶׂה. עֲשֵׂה. תַּעֲשׂוּ. יַעֲשֶׂה. יַעֲשׂוּ. יֵעָשֶׂה. — מַעֲשֶׂה. מַעֲשֵׂנוּ. מַעֲשִׂים.

פלא. נִפְלָא. נִפְלָאִים. הִתְפַּלְּאוּ.

פלל. הִתְפַּלֵּל.

פנה. פָּנָה. פּוֹנֶה. פְּנֵה. — פָּנִים. פְּנֵי־. פָּנָיו. לִפְנֵי־.

פצה. פָּצָה. פָּצְתָה. פּוֹצָה.

פקח. פָּקַח. יִפְקַח. נִפְקְחוּ — פִּקֵּחַ.

פרה. תִּפְרוּ. פְּרוּ. — פְּרִי. פִּרְיוֹ. פִּרְיָהּ. פֵּרוֹת.

פרש. פָּרוּשׂ. פְּרוּשָׂה.

פתח. פָּתְחָה. פּוֹתֵחַ. — פֶּתַח.

צוה. צִוִּיתִי. צִוָּה. מְצַוֶּה.

צחק, צְחֻקָה. — צְחוֹק.

צמח. לִצְמֹחַ. צָמְחוּ. צוֹמֵחַ. צוֹמְחִים. יִצְמַח. לְהַצְמִיחַ.
הִצְמִיחַ. מַצְמִיחָה. תַּצְמִיחַ (הִיא).

צעק. צָעַק. צוֹעֵק. צוֹעֲקִים.

צפצף. מְצַפְצֶפֶת.

צרך. צָרִיךְ.

קדש. קֹדֶשׁ. — קָדוֹשׁ. קְדוֹשִׁים.

קוה. נְקַוּוּ. יְקַוּוּ. מְקַוֶּה. מְקֻוֶּה.

קום. לָקוּם. קָם. קָמוּ.

קלל. קִלֵּל. מְקַלֵּל. מְקַלְּלִים. מְקֻלָּל. לְהָקֵל. יָקֵל. — קַל
קְלָלָה. קִלְלַת־קְלָלוֹת.

קנה. לִקְנוֹת. קָנִיתִי. קָנָה. קוֹנֶה. — קִנְיָן.

קרא. לִקְרֹא. קָרָא. קָרְאָה. קָרְאוּ. קוֹרֵא. קוֹרְאִים. קְרָא.
יִקְרָא. נִקְרָא (נִפְעַל. הֹוֶה). יִקָּרֵא.

ראה. לִרְאוֹת. רָאִיתִי. רָאָה. רָאֲתָה. רָאוּ. רוֹאֶה. רוֹאָה.
רְאֵה. יִרְאֶה. נִרְאֲתָה. נִרְאֵית. נִרְאִים. תֵּרָאֶה. — מַרְאֶה.
רְאִי.

רבה. יִרְבֶּה־יִרֶב. תִּרְבּוּ. רְבוּ. הַרְבָּה־(אַרְבֶּה). הִרְבָּה.
אַרְבֶּה. — רַב. רַבָּה. רַבִּים. הַרְבֵּה.

רדה. רוֹדֶה. יִרְדֶּה. תִּרְדּוּ. רְדוּ. יִרְדּוּ.

רדם. נִרְדַּם. — תַּרְדֵּמָה.

רוץ. רָץ (הֹוֶה). אַל־תָּרוּץ.

רחם. רִחֲמוּ. מְרַחֵם.

רחף. מְרַחֵף. מְרַחֶפֶת.

ריח. מֵרִיחַ.

רכב. רוֹכֵב. אַל־תִּרְכַּב. יִרְכַּב.

רמש. רוֹמֵשׂ. רוֹמֶשֶׂת. רוֹמְשִׂים. רוֹמְשׂוֹת. — רֶמֶשׂ.

רעה. לִרְעוֹת. רָעָה. רוֹעֶה. רוֹעֵה־. רוֹעָה.

רעע. לְהָרַע. — רָע. רָעָה (תֹּאַר). רָעִים. רָעָה (שֵׁם). רָעַת־.

שאל. לִשְׁאֹל. שָׁאַל. יִשְׁאַל. — שְׁאֵלָה. שְׁאֵלַת־.

שבר. תִּשְׁבֹּר. שִׁבַּרְתִּי. שִׁבֵּר. יְשַׁבֵּר.

שבת. שָׁבַת. יִשְׁבְּתוּ. — שַׁבָּת.

שוב. לָשׁוּב. תָּשׁוּב. — שׁוּבָה.

שוף. תְּשׁוּף. יְשׁוּף.

שית. שָׁת. אָשִׁית.

שכב. שׁוֹכֵב.

שכן. שָׁכְנוּ. שׁוֹכְנִים. הִשְׁכִּין. — שָׁכֵן. שְׁכֵנִים.

שלח. יְשַׁלַּח. שִׁלַּח.

שלם. לְשַׁלֵּם.

שמע. שָׁמַעְתִּי. שָׁמַעְתָּ. שָׁמַע. שָׁמְעָה. שָׁמְעוּ. שׁוֹמֵעַ.

שמר. לִשְׁמֹר. שׁוֹמֵר. יִשְׁמֹר.

שעה. שָׁעָה.

שקה. לְהַשְׁקוֹת. הִשְׁקָה.

שרץ. שָׁרְצוּ. יִשְׁרְצוּ. — שֶׁרֶץ. שְׁרָצִים.

שתה. לִשְׁתּוֹת. שָׁתָה. שָׁתְתָה. שׁוֹתֶה.

שחה. שׁוֹחִים. שׁוֹחוֹת.

שחק. לְשַׂחֵק. שִׂחֲקוּ. מְשַׂחֲקִים. — מִשְׂחָק. מִשְׂחַק־.

שים. לָשִׂים. שַׂמְתִּי. שַׂמְתָּ. שָׂם (עָבָר). שָׂמוּ. שָׂם (הֹוֶה).
שָׂמָה (הֹוֶה). שָׂמִים. אָשִׂים. תָּשִׂים.

שכל. לְהַשְׂכִּיל. — שֵׂכֶל.

שמח: שָׂמַח. שָׂמֵחַ. יְשַׂמֵּחַ. — שִׂמְחָה.

תפר: תּוֹפֵר. תָּפְרוּ.

ג. ו׳ הַמְהַפֵּךְ

בלוח זה ישתמשו התלמידים לשם חזרת — להפוך את התמונות האלה (אותן שלמו ו כבר) לתמונות ישרות.

א:
מֵעָתִיד לְעָבָר

קַל

אֲנִי
וָאִירָא
וָאֹכַל

אַתָּה
וַתֹּאכַל

הוּא
וַיִּשְׁבֹּת
וַיִּסְגֹּר
וַיַּהֲרֹג
וַיֹּאמֶר
וַיֹּאכַל
וַיִּקְרָא
וַיִּבְרָא
וַיִּבֶן
וַיִּשַׁע
וַיִּחַר
וַיַּעַשׂ
וַיַּרְא
וַיְהִי
וַיְחִי
וַיִּתֵּן
וַיִּטַּע
וַיִּקַּח
וַיִּישַׁן
וַיֵּצֵא
וַיֵּשֶׁב
וַיָּשֶׂם
וַיָּקָם
וַיָּמֹת

הֵם
וַיִּתְפְּרוּ
וַיִּשְׁמְעוּ
וַיִּהְיוּ
וַיַּעֲשׂוּ
וַיִּפְּלוּ
וַיֵּדְעוּ

הִיא
וַתֹּאמֶר
וַתֹּאכַל
וַתֵּרֶא
וַתֵּלֶד
וַתִּקְרָא
וַתִּתֵּן
וַתִּקַּח

נִפְעַל

אֲנִי
וָאֵחָבֵא

הוּא
וַיִּנָּחֶם

הֵן
וַתִּפָּקַחְנָה

פִּעֵל

הוּא
וַיְקַדֵּשׁ
וַיְשַׁלַּח
וַיְגָרֶשׁ
וַיְבָרֶךְ
וַיְכַל
וַיְצַו

פֻּעַל

הֵם
וַיְכֻלּוּ

הִפְעִיל

הוּא
וַיַּבְדֵּל
וַיַּלְבֵּשׁ
וַיַּשְׁכֵּן
וַיַּצְמַח
וַיַּפֵּל
וַיָּנַח
וַיָּבֵא
וַיּוֹלֶד

הִיא
וַתּוֹסֶף
וַתּוֹצֵא

הִתְפַּעֵל

הוּא
וַיִּתְהַלֵּךְ
וַיִּתְעַצֵּב
וַיִּתְחַבֵּא

ב.
מֵעָבָר לְעָתִיד

קַל

אֲנִי
וְהָיִיתִי

הוּא
וְלָקַח
וְאָכַל
וְהָיָה
וָחַי

הֵם
וְהָיוּ

אַתֶּם
וִהְיִיתֶם

MISHMOR PUBLISHING CO.
30 WEST 114th STREET
NEW YORK N. Y.